

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**PRIMERJAVA VPLIVOV DIREKTIVE 2014/95/EU NA KAKOVOST
RAZKRITIJ O DRUŽBENO ODGOVORNEM POSLOVANJU V
LETNIH POROČILIH SLOVENSКИH PODJETIJ**

Ljubljana, marec 2022

TEJA MIKLAVC

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Teja Miklavc, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Primerjava vplivov Direktive 2014/95/EU na kakovost razkritij o družbeno odgovornem poslovanju v letnih poročilih slovenskih podjetij, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko red. prof. dr. Adriano Rejc Buhovac

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne 22. februarja 2022

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 Družbena odgovornost podjetja.....	5
1.1 Sodobna opredelitev družbene odgovornosti in trajnostne naravnosti poslovanja.....	5
1.2 Dimenzije in področja družbene odgovornosti	6
1.3 Integracija družbene odgovornosti v poslovanje	9
1.4 Agenda 2030	13
1.5 Direktiva 2014/95/EU	15
2 Poročanje o družbeni odgovornosti.....	17
2.1 Teoretični okvir poročanja o družbeni odgovornosti.....	17
2.2 Oblike in orodja komunikacije.....	19
2.2.1 Sprotno ali redno poročanje.....	19
2.2.2 Periodično poročanje	20
2.3 Neformalne spodbude za poročanje podjetij o družbeni odgovornosti.....	22
2.3.1 Izobraževanja in svetovanja strokovnih združenj in društev.....	22
2.3.2 Tekmovanja in natečaji družbeno odgovornega poročanja	22
2.3.3 Družbeno odgovorno investiranje	23
3 Empirične raziskave o kakovosti poročanja o družbeni odgovornosti slovenskih podjetij.....	25
3.1 Strokovne raziskave o kakovosti poročanja o družbeni odgovornosti podjetij.....	25
3.1.1 The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting.....	25
3.1.2 Corporate Register Reporting Awards	27
3.2 Akademske študije o kakovosti poročanja o družbeni odgovornosti podjetij v Sloveniji	28
3.2.1 Družbeno odgovorno poročanje slovenskih podjetij, 2003	28
3.2.2 Analiza informacij o družbeno odgovornem poslovanju v letnih poročilih slovenskih podjetij, 2011	30
3.2.3 Analiza kakovosti razkritij o družbeni odgovornosti v letnih poročilih slovenskih podjetij, 2019.....	30
3.2.4 Analiza izjav o nefinančnem poslovanju v letnih poročilih 10 slovenskih podjetij, 2019.....	31

4	Analiza kakovosti poročanja o družbeni odgovornosti v letnih poročilih izbranih slovenskih podjetij.....	32
4.1	Raziskovalni problem in raziskovalna vprašanja.....	32
4.2	Metodologija raziskave	33
4.2.1	Opredelitev vzorca raziskave	34
4.2.2	Merjenje spremenljivk.....	34
4.2.2.1	<i>Odvisna spremenljivka</i>	<i>35</i>
4.2.2.2	<i>Pojasnjevalne spremenljivke</i>	<i>37</i>
4.3	Rezultati primerjalne analize kakovosti poročanja o družbeni odgovornosti v letnih poročilih za leto 2019 med podjetji, ki kotirajo na Ljubljanski borzi, in podjetji, ki ne kotirajo na Ljubljanski borzi	38
4.4	Primerjava borznih in neborznih podjetij pri poročanju o družbeni odgovornosti.....	41
4.5	Rezultati longitudinalne primerjalne analize kakovosti poročanja izbranih slovenskih podjetij v letih 2003, 2011, 2017 in 2019	45
4.6	Deset najbolje ocenjenih borznih podjetij po poročanju o družbeni odgovornosti v letih 2017 in 2019.....	50
4.7	Rezultati primerjalne analize kakovosti poročanja o družbeni odgovornosti med najbolje ocenjenimi tremi slovenskimi podjetji in primerljivimi tremi tujimi podjetji v letu 2019	51
4.8	Razprava.....	55
	SKLEP.....	57
	LITERATURA IN VIRI.....	58
	PRILOGE	69

KAZALO TABEL

Tabela 1:	Področja poročanja o družbeni odgovornosti.....	35
Tabela 2:	Skupna statistika ocen za ocenjevana področja glede na mersko lestvico	38
Tabela 3:	Opisne statistike indeksov za leto 2019	40
Tabela 4:	Opisne statistike za posamezna področja za borzna in neborzna podjetja v letu 2019.....	43
Tabela 5:	Opisne statistike indeksov za borzna podjetja v letu 2019.....	45
Tabela 6:	Opisne statistike indeksov za neborzna podjetja v letu 2019.....	45
Tabela 7:	Opisne statistike za posamezna področja za leti 2017 in 2019	47
Tabela 8:	Opisne statistike za posamezna področja za leti 2003 in 2011	48

Tabela 9: Opisne statistike indeksov za leto 2017.....	48
Tabela 10: Opisne statistike indeksov za leti 2003 in 2011	49
Tabela 11: Prvih deset borznih podjetij po poročanju o družbeni odgovornosti v letih 2017 in 2019.....	50
Tabela 12: Opisne statistike za posamezna področja za najboljše ocenjena slovenska in tuja podjetja v letu 2019	52
Tabela 13: Opisne statistike indeksov za najboljše ocenjena slovenska podjetja v letu 2019	54
Tabela 14: Opisne statistike indeksov za najboljše ocenjena tuja podjetja v letu 2019.....	55

KAZALO SLIK

Slika 1: Piramida družbene odgovornosti.....	7
Slika 2: Model družbene odgovornosti.....	8
Slika 3: Model trajnostne naravnosti poslovanja.....	10
Slika 4: Cilji trajnostnega razvoja do leta 2030.....	14

KAZALO PRILOG

Priloga 1: 17 ciljev Agende 2030 za trajnostni razvoj in izbrani kazalniki uspešnosti uresničevanja ciljev, ki so relevantni za Slovenijo.....	1
Priloga 2: Regulacija in standardizacija poročanja o družbeni odgovornosti na ravni EU ...	4
Priloga 3: Doseženi indeks poročanja o družbeni odgovornosti, okoljski indeks in indeks odnosa do zaposlenih po podjetjih iz raziskave poročanja podjetij o družbeno odgovornem poslovanju v letu 2019.....	9

SEZNAM GRAFOV

Graf 1: Povprečni indeksi posameznih področij družbene odgovornosti za leto 2019	41
Graf 2: Primerjava borznih in neborznih podjetij pri poročanju o družbeni odgovornosti v letu 2019	44
Graf 3: Rezultati longitudinalne primerjalne analize kakovosti poročanja izbranih slovenskih podjetij v letih 2003, 2001, 2017, 2019	49
Graf 4: Deset najboljše ocenjenih borznih podjetij po poročanju o družbeni odgovornosti v letih 2017 in 2019.....	51
Graf 5: Rezultati primerjalne analize kakovosti poročanja o družbeni odgovornosti med najboljše ocenjenimi tremi slovenskimi podjetji in primerljivimi tremi tujimi podjetji v letu 2019	55

SEZNAM KRATIC

angl. – angleško

AA1000 – (angl. Accountability 1000); Standard družbene odgovornosti 1000

AJPES – Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve

CPOEF – Center poslovne odličnosti Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani

CRRA – (angl. Corporate Responsibility Reporting Awards); letne mednarodne nagrade spletnega registra Corporate Register za poročanje o družbeni odgovornosti podjetij

DJSI – (angl. Dow Jones Sustainability Indices); Dow Jones trajnostni indeksi

SA8000 – (angl. Social Accountability 8000); Standard družbene odgovornosti 8000

EU – (angl. European Union); Evropska unija

GRI – (angl. Global Reporting Initiative); Globalna iniciativa za trajnostno poročanje

IIRC – (angl. International Integrated Reporting Council); Mednarodni svet za integrirano poročanje

ISO – (angl. International Organisation for Standardization); Mednarodna organizacija za standardizacijo

OECD – (angl. The Organisation for Economic Co-operation and Development); Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj

OZN – Organizacija združenih narodov

SRI – (angl. socially responsible investing); družbeno odgovorno investiranje

UN – (angl. United Nations); Združeni narodi

UNPRI – (angl. United Nations Principles for Responsible Investment); Načela odgovornega investiranja Združenih narodov

WBCSD – (angl. The World Business Council for Sustainable Development); Svetovni gospodarski svet za trajnostni razvoj

WCED – (angl. World Commission on Environment and Development); Svetovna komisija za okolje in razvoj

UVOD

Danes ni več vprašanje, ali naj se podjetja odločijo za družbeno odgovorno poslovanje, temveč kako naj implementirajo okoljske, družbene in gospodarske učinke poslovanja v vsakdanje poslovno odločanje. K temu jih spodbujajo tako pričakovanja ključnih deležnikov kot regulatorni mehanizmi, denimo Agenda 2030 (Organizacija združenih narodov, 2015). Vodstvo podjetij se mora spopasti z izzivi sočasnega prizadevanja za družbeno odgovorno delovanje na eni strani in poslovne uspešnosti na drugi strani (Epstein & Rejc Buhovac, 2014a, str. 1).

Na ravni Evropske unije (angl. European Union, v nadaljevanju EU) je družbeno odgovorno poročanje že predmet regulacije. Z izdajo Zelenega dokumenta leta 2001 si je Evropska komisija začela prizadevati za napredek družbene odgovornosti evropskih podjetij (Comission of the European Communities, 2001, str. 6). Leta 2011 je Evropska komisija predstavila obnovljeno strategijo EU za družbeno odgovornost podjetij za obdobje 2011–2014 (Evropska komisija, 2011, str. 6). Poleg tega je leta 2014 sprejela Direktivo 2014/95/EU o razkrivanju nefinančnih informacij in informacij o raznovrstnosti nekaterih podjetij in skupin (Evropski parlament in Svet Evropske unije, 2014).

Zaradi lažje primerljivosti med podjetji in možnosti revidiranja poročil se je pojavila potreba po standardizaciji družbeno odgovornega poročanja (Slapničar, 2004, str. 525). Najpomembnejše usmeritve poročanja so načela UN Global Compact, smernice OECD, Global Reporting Initiative, ISO 26000, Accountability 1000 in Social Accountability 8000.

Poročanje o družbeni odgovornosti je predmet številnih strokovnih in akademskih raziskav, ki tako v mednarodnem kot v slovenskem prostoru kažejo trend rasti družbeno odgovornega poročanja. Revizijska družba KPMG denimo od leta 1993 izvaja Mednarodno raziskavo o trajnostnem poročanju gospodarskih družb, zadnje tako raziskavo pa so v KPMG izvedli leta 2020. Podatki na globalni ravni kažejo, da kar 80 % od skupno 5.200 podjetij, vključenih v analizo, poroča o družbeni odgovornosti. V vseh gospodarskih sektorjih, z izjemo trgovine na drobno, je stopnja poročanja 70 % ali več, GRI standardi pa ostajajo najpogosteje uporabljen okvir poročanja (KPMG, 2020). Slovenija je bila v njihovi raziskavi udeležena v letu 2002. V tem obdobju so slovenska podjetja, zavarovalnice in banke, vključene v raziskavo, skupaj izdale pet posebnih okoljskih poročil in nobenega trajnostnega poročila. Vključitev družbeno odgovornih informacij v letna poročila je bila 35-odstotna, kar nas je uvrstilo na 17. mesto od skupaj 19. analiziranih držav (KPMG, 2002). Corporate Register je globalna spletna baza trajnostnih poročil podjetij, ki je bila ustanovljena 1998 v Veliki Britaniji. Do danes je v njej zbranih že več kot 133.000 poročil od skupaj 20.000 organizacij, ta številka pa iz leta v leto narašča. Njihova baza vključuje tudi 156 poročil, ki jih je izdelalo 16 slovenskih organizacij. Trend družbeno odgovornega poročanja slovenskih podjetij se je izboljšal šele v letu 2015 in ostal na tej točki do leta 2017, v zadnjih dveh letih pa se je statistika spet nekoliko poslabšala (Corporate Register, 2021).

Empiričnih študij o družbeno odgovornem poročanju je vse več. Perinni je leta 2005 izdelal širšo sliko družbeno odgovornega poročanja evropskih podjetij. Z analizo 90 podjetij iz različnih evropskih držav je ugotovil, da je družbeno odgovorno poročanje skoncentrirano na 7 glavnih področij oziroma tematik, in sicer so to operativna učinkovitost, varnost, zaščita naravnega okolja, kakovost in inovacije, odprt dialog, razvoj spretnosti in odgovorno državljanstvo. Muttakin in Khan (2014) sta izvedla raziskavo dejavnikov družbeno odgovornega poročanja. Regresijska analiza, izvedena na vzorcu 135 bangladeških podjetij, kotirajočih na borzi med 2005 in 2009, je pokazala pozitivno in močno povezanost družbeno odgovornega poročanja z izvozno usmerjenostjo podjetja, velikostjo podjetja in vrsto gospodarskega sektorja ter negativno povezanost z družinskimi podjetji. Michelin, Pilonato in Ricceri (2015) so na podlagi vzorca 112 britanskih podjetij, kotirajočih na borzi med 2005 in 2007, izvedle raziskavo, ali uporaba treh različnih pristopov poročanja o družbeni odgovornosti, to so samostojno poročilo, smernice GRI in zagotovila o verodostojnosti družbeno odgovornih informacij, vpliva na kakovost razkritij. Rezultati analize so pokazali, da podjetja, ki uporabljajo omenjene pristope poročanja o družbeni odgovornosti, ne zagotavljajo višje kakovosti informacij v primerjavi z razkritji v letnih poročilih, kar kaže na to, da je uporaba teh pristopov poročanja samo simboličnega, ne pa tudi vsebinskega pomena in da se uporablja samo za povečanje zaznane družbene odgovornosti v očeh javnosti. Garcia-Sanchez, Cuadrado-Ballesteros in Frias-Aceituno (2016) so na vzorcu 1.598 podjetij iz 20 držav ugotovili, da makroekonomsko okolje podjetja pomembno vpliva na družbeno odgovorno poročanje. Pravno okolje države, strog kazenski pregon in koncentracija lastništva so ključni elementi prostovoljnega razkrivanja ustreznih in primerljivih informacij o trajnostnem poslovanju.

Tudi v Sloveniji lahko najdemo študije o družbeno odgovornem poročanju podjetij. Akademski raziskovalni okvir družbeno odgovornega poročanja je leta 2003 postavila Sergeja Slapničar, ki je v vzorec vključila nefinančna podjetja, kotirajoča na Ljubljanski borzi, in enako število nefinančnih podjetij, ki niso kotirala na Ljubljanski borzi, skupaj 105 podjetij. Rezultati so pokazali, da velikost podjetja, panoga in borzna kotacija pozitivno vplivajo na družbeno odgovorno poročanje (Slapničar, 2004, str. 538). Študija leta 2012 je replicirala raziskavo, vključenih je bilo 40 nefinančnih podjetij, ki so konec leta 2011 kotirala na Ljubljanski borzi, in 40 nefinančnih podjetij, ki takrat niso kotirala na Ljubljanski borzi. Raziskava je potrdila pozitivno korelacijo med družbeno odgovornim poročanjem in borzno kotacijo. Izboljšalo se je tudi trajnostno poročanje podjetij, ki niso kotirala na borzi, na splošno pa je bilo poročanje še vedno skromno (Klemenčič, 2012). Leta 2019 so raziskavo ponovili, v vzorec je bilo vključenih 29 nefinančnih podjetij, ki so konec leta 2017 kotirala na Ljubljanski borzi, in 29 primerljivih nefinančnih podjetij, ki takrat niso kotirala na Ljubljanski borzi. Rezultati raziskave so pokazali, da so bolj obsežna in kakovostnejša poročila pripravljena v podjetjih, ki kotirajo na borzi, njihov obseg poročanja pa se je še povečal. Pri nefinančnih podjetjih se je prav tako povečal obseg družbeno odgovornega poročanja, vendar pretežno v povezavi z odnosom do okolja (Slomšek, 2019). Leta 2016 je bila izvedena analiza treh modelov povezanosti med družbeno odgovornostjo in finančno

uspešnostjo, merjena s štirimi kazalniki finančne uspešnosti v več različnih časovnih obdobjih. Analiza je pokazala, da v povprečju ne obstaja statistično značilna korelacija med družbeno odgovornostjo in finančno uspešnostjo (Ermenc, 2016). Primerjalna študija družbeno odgovornega poročanja med Slovenijo in Avstralijo, ki je v obeh državah večinoma prostovoljno, spodbujeno s tržnimi pritiski, ugotavlja, da so gonilne sile družbeno odgovornega poročanja v Avstraliji produkti, način upravljanja in poslovna uspešnost, medtem ko na družbeno odgovorno poročanje v Sloveniji vplivajo predvsem pomisleki glede zaposlenih, skupnosti in okolja (Golob & Bartlett, 2007).

Celovita in primerjalna študija o vplivu Direktive 2014/95/EU na kakovost razkritij o družbeno odgovornem poslovanju slovenskih podjetij še ne obstaja. Namen magistrskega dela je ozavestiti podjetja, javne ustanove in širšo javnost o pomembnosti družbeno odgovornega poslovanja in poročanja. Vodstva podjetij in pripravljavce letnih poročil želim opozoriti na nujnost razkrivanja kakovostnih informacij o družbeni odgovornosti poslovanja, saj so lahko učinkovito orodje komuniciranja z različnimi deležniki in pomoč pri sprejemanju pravih odločitev na okoljskem, družbenem in gospodarskem področju. Z magistrskim delom jih želim spodbuditi k pripravi še bolj kakovostnih letnih poročil in prikazati, kje obstaja manevrski prostor za izboljšave. Vplivati želim na mnenje širše javnosti o družbeno odgovornem poslovanju, da bi družba sama izvajala neposredni pritisk na podjetja. Hkrati je namen magistrskega dela prispevati k empiričnim spoznanjem na tem področju v Sloveniji, in sicer z longitudinalno in prostorsko primerjavo empiričnih ugotovitev.

Cilji magistrskega dela so:

- ugotoviti, ali slovenska podjetja v letnih poročilih poročajo o svojem prispevku k ciljem Agende 2030,
- ugotoviti, ali se je izboljšala kakovost nefinančnega poročanja v letnih poročilih slovenskih podjetij po uvedbi t. i. nefinančne direktive (primerjava med podjetji, ki kotirajo na Ljubljanski borzi, in podjetji, ki ne kotirajo na Ljubljanski borzi),
- z longitudinalno analizo ugotoviti, kako se je izboljšala kakovost poročanja izbranih slovenskih podjetij (primarna analiza in analiza preteklih sorodnih študij),
- ugotoviti, kakšna je relativna kakovost družbeno odgovornega poročanja med najbolje ocenjenimi tremi slovenskimi podjetji in primerljivimi tremi tujimi podjetji v letu 2019.

Z magistrskim delom odgovarjam na naslednja raziskovalna vprašanja:

1. Ali slovenska podjetja v letnih poročilih poročajo o svojem prispevku k uresničevanju ciljev Agende 2030?
2. Ali slovenska podjetja, ki kotirajo na Ljubljanski borzi, bolj dosledno upoštevajo določila Direktive 2014/95/EU pri družbeno odgovornem poročanju kot slovenska podjetja, ki ne kotirajo na Ljubljanski borzi?

3. Se je družbeno odgovorno poročanje slovenskih podjetij leta 2019 v primerjavi z letom 2017 izboljšalo?
4. Ali primerljiva podjetja iz tujine oblikujejo kakovostnejše informacije družbeno odgovornega poslovanja, skladne z Direktivo 2014/95/EU, kot najboljše ocenjena slovenska podjetja?

V magistrskem delu sem uporabila več znanstveno raziskovalnih metod. Teoretični del sem predstavila s pomočjo deskriptivne metode, saj sem preučevala akademske članke in strokovno gradivo domačih in tujih avtorjev in raziskovalcev, ki so teme o družbeni odgovornosti objavljali v mednarodno uveljavljenih revijah.

V sklopu empiričnega dela sem naredila analizo kakovosti razkritij v letnih poročilih slovenskih podjetij, ki so konec leta 2019 kotirala na Ljubljanski borzi, in enako velikem vzorcu panožno sorodnih slovenskih podjetij, ki konec leta 2019 niso kotirala na Ljubljanski borzi. Z vsebinsko analizo (angl. content analysis) sem primerjala kakovost razkritih informacij in družbeno odgovornega poročanja med obema skupinama podjetij. Primarna analiza je statična, saj so letna poročila podjetij izbrana iz poslovnega leta 2019. V drugem delu sem izvedla primerjalno analizo rezultatov med leti, tako da sem ugotovitve svoje analize primerjala z ugotovitvami predhodnih raziskovalk, in sicer Slapničar (2004), Klemenčič (2012) in Slomšek (2019). Poleg tega sem naredila še primerjavo med najboljšimi tremi slovenskimi in tujimi podjetji na področju družbeno odgovornega poročanja. Tako kot ostale slovenske raziskovalke sem replicirala metodo vsebinske analize, ki jo je svoji raziskavi leta 2003 uporabila Slapničarjeva.

V prvem poglavju magistrskega dela predstavim sodobne opredelitve družbene odgovornosti in trajnostne naravnosti poslovanja ter opišem družbeno odgovorne razsežnosti in področja. V nadaljevanju pišem o integraciji družbene odgovornosti v poslovanje. V sklopu prvega poglavja pozornost namenim še Agendi 2030 in Direktivi 2014/95/EU. V drugem poglavju se osredotočim na družbeno odgovorno poročanje, kjer predstavim teoretične okvirje ter oblike in orodja komunikacije. Na koncu drugega poglavja opišem motive za družbeno odgovorno poročanje podjetij. V tretjem poglavju predstavim empirične raziskave o kakovosti družbeno odgovornega poročanja podjetij na mednarodni in slovenski ravni. V četrtem poglavju prikažem rezultate analize kakovosti družbeno odgovornega poročanja v slovenskih podjetjih. Najprej predstavim metodologijo, nato rezultate lastne analize, primerjavo kakovosti poročanja skozi čas ter primerjavo treh najboljše ocenjenih slovenskih in treh primerljivih najboljše ocenjenih tujih podjetij v letu 2019. Na koncu dodam še razpravo. Magistrsko delo končam s sklepom o ugotovitvah kakovosti družbeno odgovornega poročanja slovenskih podjetij, o ugotovitvah, ali slovenska podjetja poročajo o svojem prispevku k ciljem Agende 2030 in o vplivu Direktive 2014/95/EU na kakovost družbeno odgovornega poročanja slovenskih podjetij.

1 DRUŽBENA ODGOVORNOST PODJETJA

1.1 Sodobna opredelitev družbene odgovornosti in trajnostne naravnosti poslovanja

V zgodovini je bila družbena odgovornost podjetja (angl. corporate social responsibility) opredeljena na različne načine, še danes pa ta koncept nima splošno sprejete definicije in poimenovanja. Razlikujejo se tudi pogledi strokovnjakov z različnih področij, vključenih v pojem družbene odgovornosti. Ekonomisti na primer zagovarjajo miselnost, da le ta izvira iz moči podjetja; večja, kot je njegova moč, bolj je odgovorno za vplive svojih aktivnosti na družbo in lokalno okolje, v katerem posluje. Podjetje mora svoje zunanje vplive skrbno raziskati in jih skušati izboljšati, in sicer negativne vplive zmanjšati, pozitivne vplive pa povečati. Ozko gledano je družbena odgovornost podjetja odgovornost do deležnikov oziroma ciljnih javnosti, široko gledano pa pomeni odgovornost do družbenega in naravnega okolja, v katerem podjetje posluje (Drevenšek, 2005, str. 4). Družbena odgovornost zajema različne ravni, to so globalna, nacionalna, organizacijska, podjetniška in individualna raven (Knez-Riedl, Mulej & Dyck, 2006).

Razprave o družbeni odgovornosti podjetja segajo v 70. leta 19. stoletja, ko Friedman (1970) postavi trditev, da podjetje ne more imeti družbene odgovornosti, saj je umetna entiteta. Družbeno odgovoren je lahko samo človek. Vodstvo podjetja ima odgovornost povečevanja dobička v korist lastnikov, z zapravljanjem denarja v korist družbene odgovornosti pa so oškodovani vsi deležniki podjetja. Povezava med družbeno odgovornostjo in poslovnim uspehom zanj ne obstaja, zato bi morala biti družbena odgovornost skrb države.

Evropska komisija v Zelenem dokumentu (angl. Green Paper) opredeli družbeno odgovornost kot koncept, pri katerem podjetja prostovoljno in skupaj z deležniki pri vsakodnevem poslovanju skrbijo tudi za potrebe družbe in okolja (Comission of the European Communities, 2001, str. 6). Svetovni gospodarski svet za trajnostni razvoj (angl. The World Business Council for Sustainable Development, v nadaljevanju WBCSD) pravi, da je družbena odgovornost nenehno prizadevanje podjetij k etičnemu ravnanju, trajnostnemu gospodarskemu razvoju, izboljševanju življenja zaposlenih in družbe ter skrbi za lokalno okolje (WBCSD, 2009).

Strategija EU za družbeno odgovornost 2011–2014 opredeli družbeno odgovornost kot »odgovornost podjetij za njihove učinke na družbo«. Pogoj za njeno uresničevanje je upoštevanje zakonodaje in kolektivnih pogodb s socialnimi partnerji, poleg tega pa še vključevanje družbenih, etičnih in okoljskih vidikov ter človekovih pravic in potrošniških vprašanj v strategijo in poslovanje podjetja (Evropska komisija, 2011, str. 6). Družbeno odgovornost podobno opredeljuje tudi svetovni standard za družbeno odgovornost ISO 26000:2010, po katerem je podjetje odgovorno za vplive lastnih odločitev in aktivnosti na okolje in družbo. Družbeno odgovorno podjetje s preglednim in etičnim ravnanjem, ki

vključuje zdravje in dobrobit družbe, upoštevanjem pričakovanj deležnikov ter delovanjem v skladu z zakoni in normami, doprinese k trajnostnemu razvoju ter integrira družbeno odgovornost v celotno organizacijo in njene odnose (ISO, 2010).

Družbeno odgovornost se velikokrat zamenjuje s trajnostnim razvojem (angl. sustainable development), čeprav gre za različni vsebini s skupnimi cilji. Svetovna komisija za okolje in razvoj (angl. World Commission on Environment and Development, v nadaljevanju WCED) leta 1987 razvije uveljavljeno opredelitev trajnostnega razvoja. Gre za gospodarski razvoj, ki zadovoljuje potrebe sedanjih generacij, vendar ne ogroža možnosti zadovoljevanja potreb prihodnjim generacijam (WCED, 1987, str. 41).

Trajnostni razvoj je bil sprva osredotočen le na okoljski vidik, kasneje pa so se pojavile še potrebe po reševanju družbenih in ekonomskih vprašanj. Danes trajnostni razvoj zasleduje gospodarske, okoljske in socialne cilje na vseh področjih delovanja in v korist vseh interesnih skupin, prav tako pa trajnostni razvoj ni več le skrb države in neprofitnih organizacij, temveč je vse bolj prisoten tudi v podjetjih (Zupančič, 2018, str. 7). Trajnostno naravnano poslovanje (angl. corporate sustainability) izvira iz trajnostnega razvoja, saj če ta širok koncept prenesemo na poslovno raven, govorimo o prispevku podjetij k trajnostnemu razvoju (Rejc Buhovac, Hren, Fink & Savič, 2019, str. 10).

Koncepta trajnostne uspešnosti (angl. sustainability performance) ne smemo enačiti s konceptom trojnega dobička (angl. triple bottom-line, people-planet-profit), ki ga je razvil Elkington leta 1994 (2004, str. 1). Trojni dobiček obsega družbeno in okoljsko uspešnost enako kot trajnostni razvoj, vendar namesto ekonomske (angl. economic performance) zasleduje finančno uspešnost (angl. financial performance) (Rejc Buhovac, Hren, Fink & Savič, 2019, str. 10).

1.2 Dimenzije in področja družbene odgovornosti

Koncept družbene odgovornosti je večdimenzionalen, saj se teoretiki strinjajo, da podjetje pri svojem poslovanju upošteva in sledi štirim tipom družbene odgovornosti: ekonomski, zakonski, etični in filantropski. Carroll leta 1991 predstavi družbeno odgovornost kot štiridimenzionalni model, imenovan piramida družbene odgovornosti (angl. pyramid of corporate social responsibility), kjer komponente družbene odgovornosti razdeli na različne ravni, s čimer sledi Maslowi motivacijski piramidi. Podjetje mora najprej osvojiti odgovornost na dnu tabele, torej mora biti ekonomsko odgovorno, da bi lahko osvojilo zakonsko odgovornost in tako naprej vse do vrha tabele, ko podjetje doseže filantropsko odgovornost (glej sliko 1).

Slika 1: Piramida družbene odgovornosti

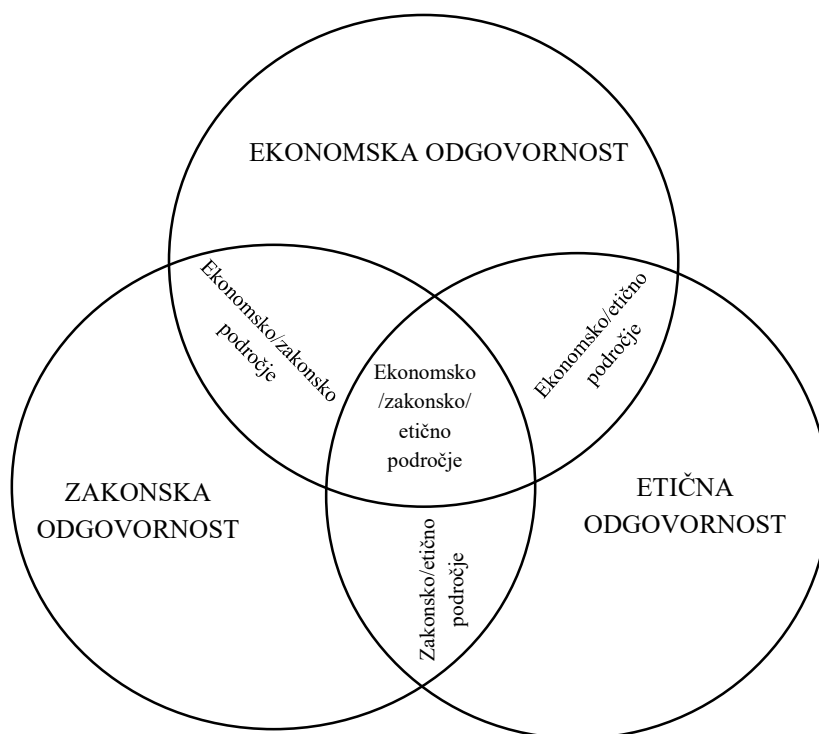
Prirejeno po Carroll (1991, str. 42).

V nadaljevanju podrobneje opišem 4 komponente družbene odgovornosti (Carroll, 1991, str. 40–41):

- **ekonomska odgovornost** je najpomembnejša odgovornost in je temelj vsem ostalim odgovornostim podjetja. Primarni razlog za obstoj podjetja je proizvodnja izdelkov in izvajanje storitev, po katerih družba povprašuje in je za njih pripravljena plačati določeno ceno. To dela na način, ki zagotavlja dobičkonost, učinkovitost in konkurenčno prednost. Dobri poslovni rezultat ne pomeni samo nagrade za lastnike in investitorje, temveč omogoča tudi vlaganje podjetja v razvoj gospodarstva in možnosti doseganja višjih ravni družbene odgovornosti. Najbolj družbeno neodgovorno je tisto podjetje, ki posluje z izgubo.
- **Zakonska odgovornost:** je za podjetja obvezna. Podjetje mora delovati v skladu z veljavno regulativo in zakoni, kar zagotavlja poštenost poslovanja.
- **Etična odgovornost:** je prostovoljna, a družbeno zaželena. Gre za upoštevanje vrednot, etičnih norm in pričakovanj družbe, čeprav niso zakonsko predpisane. Podjetje pri zasledovanju svojih interesov ne sme ogroziti etičnih načel.
- **Filantropska odgovornost:** je najvišja raven družbene odgovornosti podjetja, ki je prostovoljne narave. Pomeni, da se podjetje vede kot dober državljan in izvaja prostovoljne aktivnosti. Največkrat gre za humanitarna in donatorska sredstva, materialna sredstva ali čas, ki ga podjetje nameni za razvoj in izboljšanje kakovosti življenja družbe, v kateri posluje. Dobrodelne in prostovoljne aktivnosti podjetja, ki so v skladu s pričakovanji družbe, izboljšujejo ugled podjetja, vendar če jih podjetje ne izvaja, še ne pomeni, da je neetično.

Carollova piramida družbene odgovornosti je v praksi pokazala določene pomanjkljivosti. Nekateri so napačno dojemali pomembnost posameznih ravni piramide, saj so jemali filantropsko odgovornost na vrhu piramide kot najbolj pomembno, ekonomsko odgovornost na dnu piramide pa kot najmanj pomembno. Prav tako so mislili, da je filantropska odgovornost prostovoljne in neobvezne narave, ne pa dolžnost podjetja, saj jo je avtor predstavil ločeno. Nekateri so še predvidevali, da gre za naravno napredovanje med posameznimi ravni družbene odgovornosti (Carroll & Schwartz, 2003, str. 505). Pomanjkljivosti piramide sta Carroll in Schwartz (2003, str. 508–519) popravila z tridelnim modelom družbene odgovornosti, ki vključuje ekonomsko, zakonsko in etično odgovornost (glej sliko 2).

Slika 2: Model družbene odgovornosti

Prirejeno po Carroll & Schwartz (2003, str. 509).

Model za razliko od piramide ne razporeja posameznih družbenih odgovornosti v hierarhične ravni, temveč je predstavljen v obliki Vennovega diagrama, v katerem so odgovornosti enakovredne in prepletene. Idealna pozicija podjetja je v središču modela, kjer gre za hkratno doseganje zakonske, ekonomske in etične odgovornosti. Tudi pri modelu se kaže pomanjkljivost v prepričanju podjetij, da so vse ravni družbene odgovornosti največkrat prepletene.

Evropska komisija v Zelenem dokumentu predstavi delitev družbene odgovornosti na notranjo in zunanjo dimenzijo (Comission of the European Communities, 2001, str. 8–17):

- **notranja dimenzija:** vključuje družbeno odgovornost do deležnikov znotraj podjetja, predvsem zaposlenih. Pokriva področja ravnanja z ljudmi pri delu, vlaganja v človeški kapital, komuniciranja, zdravja in varnosti pri delu ter upravljanja naravnih virov in okoljskih vplivov. Če želi podjetje pridobiti in zadržati kakovostno delovno silo, mora zagotavljati redna izobraževanja, dobro plačilo in delovne pogoje ter poskrbeti za odgovorne pristope zaposlovanja. Podjetje se mora prilagajati stalnim spremembam in skrbeti za transparentno komuniciranje in informiranje tistih, na katere bi morebitne spremembe lahko vplivale.
- **Zunanja dimenzija:** vključuje družbeno odgovornost do zunanjih deležnikov, na katere se osredotoča podjetje, in sicer lokalno skupnost, poslovne partnerje, okolje, dobavitelje, kupce in človekove pravice. Razviti odnosi s poslovnimi partnerji zmanjšujejo negotovost poslovanja in pripomorejo k večji kakovosti, nižjim stroškom in dvigu dobičkonosnosti. Podjetje mora spoštovati človekove pravice, ne samo zaradi etike, ampak tudi za izboljšanje javne podobe in v izogib negativnim odzivom potrošnikov. Skrbeti mora za okolje, v katerem posluje in sodelovati z lokalno skupnostjo. Pozorno pa mora biti tudi na vplive svojega delovanja na globalno okolje.

1.3 Integracija družbene odgovornosti v poslovanje

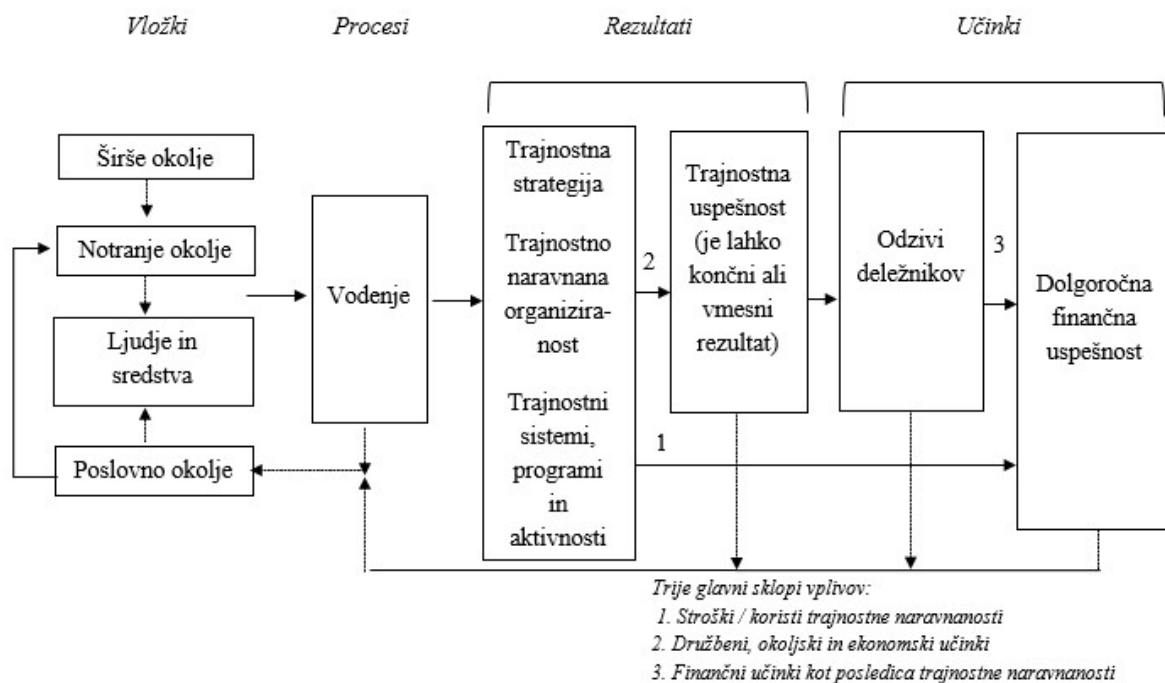
V preteklosti so podjetja izvajala dejavnosti družbene odgovornosti samo zaradi zunanjih pritiskov in želje biti dober državljan v očeh javnosti. Družbeno odgovorne strategije in aktivnosti so danes ključnega pomena za poslovno uspešnost, saj se velika globalna podjetja soočajo s številnimi izzivi na političnem, okoljskem, družbenem in gospodarskem področju (Epstein & Rejc Buhovac, 2010, str. 306). Ljudje so zaradi globalizacije in hitrega pretoka informacij veliko bolj osveščeni o izdelkih, deležniki pa vse bolj uporabljajo nove in inovativne tehnologije (Rejc Buhovac, Hren, Fink & Savič, 2019, str. 18).

Trajnostnega poslovanja ne smemo enačiti s filantropijo (angl. cheque book philanthropy), oziroma nepremišljenim doniranjem in sponzoriranjem (Rejc Buhovac, Hren, Fink & Savič, 2019, str. 10). Kadar so naporji podjetja usmerjeni v promocijo in odnose z javnostjo, pri čemer je skrb za trajnostni razvoj le navidezna, potem je uspeh kratkotrajen ali pa ga sploh ni (Rejc Buhovac, Hren, Fink & Savič, 2019, str. 29). Trajnostne iniciative je treba podpreti s osrednjimi sposobnosti podjetja, kar pripomore k doseganju večjih trajnostnih učinkov (angl. social impact), pridobivanju zaupanja deležnikov in povečevanju ugleda podjetja (Rejc Buhovac, Hren, Fink & Savič, 2019, str. 10).

Model trajnostne naravnosti poslovanja (angl. The Corporate Sustainability Model) (glej sliko 3) pomaga podjetjem pri prepoznavanju, merjenju in vključevanju družbenih, okoljskih in gospodarskih vplivov v korporativno strategijo podjetja in vsakdanje poslovne odločitve, prav tako pa pripomore tudi k obvladovanju tveganj in povečevanju dobičkonosnosti. Prikaže, kako različni inputi in procesi vplivajo na trajnostno uspešnost in odziv interesnih skupin, posledično pa tudi na dolgoročno finančno uspešnost podjetja. Model pomaga

razumeti zapletene povezave med trajnostnimi in finančnimi cilji ter odkriti priložnosti za ustvarjanje vrednosti v prid vseh deležnikov podjetja (Epstein & Rejc Buhovac, 2014b, str. 26).

Slika 3: Model trajnostne naravnosti poslovanja

Prirejeno po Epstein & Rejc Buhovac (2014b, str. 26).

V nadaljevanju podrobneje opisujem komponente modela trajnostne naravnosti poslovanja:

- vložki:** vključujejo dejavnike iz širšega in panožnega okolja, notranje okolje ter ljudi in sredstva podjetja (Epstein & Rejc Buhovac, 2014b, str. 27). Pred začetkom trajnostnega poslovanja je potrebna skrbna analiza vložkov, da vidimo, kje so potrebne spremembe (Rejc Buhovac, Hren, Fink & Savič, 2019, str. 27). Na širše lokalno in globalno okolje, kamor se na primer uvršča zakonodaja ali davčni sistem, podjetje nima vpliva. Nanj se mora prilagoditi in ga sprejeti kot danost pri oblikovanju in implementaciji trajnostne strategije (Epstein & Rejc Buhovac, 2014b, str. 27). Ključni dejavniki modela so komponente notranjega okolja, kamor uvrščamo obstoječo strategijo, vizijo, poslanstvo in politike podjetja. Te lahko vključujejo pomanjkljivosti, ki ovirajo trajnostno poslovanje, vendar jih je z načinom vodenja in razvojem inovacij mogoče izboljšati. Za vzpostavitev trajnostnega poslovanja so potrebni ljudje z znanjem in sposobnostmi prepoznavanja tveganj, iskanja rešitev, oblikovanja tehnoloških inovacij izdelkov in procesov ter razvoja inovativnega poslovnega modela. Zraven sodijo še razpoložljiva denarna in materialna sredstva, pri čemer lahko podjetje oblikuje dodatne kapacitete s sklepanjem poslovnih partnerstev ali s spodbujanjem obstoječih poslovnih partnerjev

oskrbovalne verige k doseganju trajnostnih ciljev, s čimer si zmanjša stroške in omili negativne učinke poslovanja, hkrati pa dosega konkurenčno prednost (Epstein & Rejc Buhovac, 2015, str. 52). Poslovno okolje, ki vključuje gospodarsko panogo, potrošnike in izdelke oziroma storitve, predstavlja določeno mero negotovosti, kadar nas zanima, ali so pristopi drugih podjetij učinkoviti in se lahko zgledujemo po njih ali ne (Epstein, Rejc Buhovac & Yuthas, 2010, str. 42).

- **Procesi:** vključujejo način vodenja in aktivnosti v podjetju, ki jih lahko spreminjamo in oblikujemo, da z njihovo pomočjo dosežemo dolgoročno trajnostno in finančno uspešnost. Za implementacijo trajnostnega poslovanja je pomembno vodenje od vrha hierarhije navzdol in vodenje z zgledom. Vrhnji management in lastniki lahko s pomočjo komunikacije, sprejemanjem operativnih in taktičnih poslovnih odločitev ter dejanj nadzorujejo in krepijo zavezanost k doseganju trajnostnih ciljev v celotni organizaciji (Epstein & Rejc Buhovac, 2015, str. 51). Drugi korak je oblikovanje in vzpostavitev trajnostne strategije z jasnimi in merljivimi cilji, ki bo vključena v celotno korporativno strategijo podjetja. Ključnega pomena so tudi ploska organizacijska struktura ter ostali projekti in aktivnosti. Organizacijska kultura mora temeljiti na odprtosti, avtonomiji ter možnosti podajanja lastnih pobud in prevzemanja tveganj. Trajnostna usmerjenost mora biti osebno poslanstvo vsakega zaposlenega (Epstein, Rejc Buhovac & Yuthas, 2010, str. 46). V procesni del spada tudi vzpostavitev projektne managementa za usklajevanje trajnostnih iniciativ in projektov (Rejc Buhovac, Hren, Fink & Savič, 2019, str. 27). Pomembno je še prepletanje formalnih in neformalnih sistemov organizacije (Epstein & Rejc Buhovac, 2010, str. 313). Trajnostnemu poslovanju pripadno vodenje in organizacijska kultura sta se izkazala za ključna dejavnika usklajevanja trajnostnih in finančnih ciljev (Epstein, Rejc Buhovac & Yuthas, 2010, str. 43).
- **Rezultati:** vključujejo doseganje trajnostnih ciljev, ki so lahko tudi že končni učinek, saj se nekatera podjetja odločijo za trajnostno delovanje, ki nima direktnega vpliva na izboljšanje finančnega položaja (Epstein & Rejc Buhovac, 2010, str. 309). O trajnostni uspešnosti je treba komunicirati v različnih medijih, da se sprožijo odzivi deležnikov podjetja (Epstein, 2003, str. 19).
- **Učinki:** če uspemo s preoblikovanjem procesov boljše obvladovati tveganja in z njimi povezane stroške, ustvarimo višje prihodke in boljši poslovni izid. S tem je končni učinek trajnostne naravnosti poslovanja doseganje dolgoročne finančne uspešnosti, kar je tudi želja lastnikov (Epstein & Rejc Buhovac, 2015, str. 51). Izboljšanje finančnega položaja je lahko neposredna posledica trajnostne uspešnosti ali rezultat odziva deležnikov na trajnostno uspešnost (Epstein & Rejc Buhovac, 2010, str. 311).

Model trajnostne naravnosti poslovanja vključuje povratno zanko informacij glede trenutnih in potencialnih trajnostnih učinkov, odzivov interesnih skupin in vpliva na finančno uspešnost (Epstein & Rejc Buhovac, 2010, str. 308). Stroški in koristi trajnostne strategije morajo biti izmerjeni in vključeni v managerske odločitve, saj lahko na ta način odpravimo pomanjkljivosti, spodbudimo inovacije ter oblikujemo in implementiramo takšno

trajnostno strategijo, s katero bomo dosegli zelene cilje (Epstein & Rejc Buhovac, 2014b, str. 28).

Za učinkovito uporabo modela trajnostne naravnosti poslovanja je ključno razumevanje vzročno-posledičnih povezav med posameznimi komponentami modela in med različnimi vzvodi znotraj njih. Strateški diagram (angl. strategy map) pomaga pri oblikovanju in implementaciji trajnostne strategije, da so vanjo vključene aktivnosti, ki vodijo do doseganja trajnostne in finančne uspešnosti ter da vsak zaposleni razume svojo vlogo znotraj procesa (Epstein & Rejc Buhovac, 2014b, str. 27).

Za lažji nadzor učinkovitosti trajnostne strategije je treba vzpostaviti kazalce znotraj vsakega elementa trajnostnega modela (Epstein & Rejc Buhovac, 2014b, str. 28). Merjenje vložkov je namenjeno ocenjevanju njihovih vplivov na trajnostne procese in aktivnosti. Poznavanje zakonskih predpisov, panožnih pravil ter razpoložljivih človeških in materialnih virov je ključnega pomena za oblikovanje trajnostne strategije, strukture in sistemov (Epstein & Rejc Buhovac, 2010, str. 309). Procesi in rezultati so izmerjeni z ovrednotenjem strategij, vodenja, aktivnosti ter drugimi komponentami in so na koncu kvantitativno poročani. Ko se rezultati preoblikujejo v trajnostne in finančne učinke, je te najboljše pretvoriti v denarno vrednost ter izračunati celotno analizo stroškov in koristi trajnostnega poslovanja (Epstein & Rejc Buhovac, 2014b, str. 28). Na ta način si managerji olajšajo upoštevanje okoljskih, družbenih in ekonomskih vplivov pri investicijskih odločitvah in poglobljeno razumejo posledice trajnostnega poslovanja na različne deležnike (Epstein, 2003, str. 17). Podjetja povečujejo interakcije z deležniki in jih vključujejo v poslovno odločanje že v času oblikovanja trajnostne poslovne strategije, da bi čim bolje spoznali njihove želje in pričakovanja, da bi znali predvideti njihov odziv na trajnostno naravnano poslovanje, pa tudi zaradi želje po ugledu (Epstein & Rejc Buhovac, 2010, str. 308).

Trajnostni in finančni cilji so si na kratek rok neskladni in tekmujejo za razpoložljiva sredstva podjetja, vendar prinašajo na dolgi rok skupne koristi (Epstein, Rejc Buhovac & Yuthas, 2015, str. 37). Najboljši način spopadanja z neskladji med njimi je prepoznavanje finančnih koristi odziva interesnih skupin na trajnostno delovanje, razvoj inovacij, uporaba kreativne tehnologije ter oblikovanje organizacijske kulture in vrednot v podporo trajnostnemu poslovanju (Epstein, Rejc Buhovac & Yuthas, 2015, str. 38). Izziv je tudi merjenje trajnostnih vplivov, saj so ti največkrat neprimerljivi, težko jih je kvantificirati in izolirati na eno organizacijo, nimajo jasno razvidne povezave s finančnimi cilji in se pojavijo na dolgi rok (Epstein, Rejc Buhovac & Yuthas, 2010, str. 46).

Trajnostno poslovanje lahko izboljša finančno uspešnost, saj nam omogoča (Rejc Buhovac, Hren, Fink & Savič, 2019, str. 18–20):

- **obvladovanje stroškov:**
- skladnost z regulativo, zakoni in predpisi: podjetja se odločajo za uporabo trajnostnih poslovnih strategij, modelov in poročanja, saj regulatorji in panožni kodeksi vse strožje

urejajo okoljsko, družbeno in gospodarsko poslovanje podjetij. Neupoštevanje regulative podjetju povzroči stroške plačevanja odškodnin, kazni in pravnih storitev. Inšpekcijski pregledi lahko prekinejo poslovni proces podjetja, kar zmanjša produktivnost. Hujše kršitve lahko vodijo celo do zaprtja obratov;

- inoviranje poslovnih procesov, izdelkov in storitev: podjetja se danes soočajo s številnimi tveganji pri poslovanju, ki so povezana s podnebnimi spremembami, spreminjanjem ekosistemov, z nadomeščanjem redkih ali radikalnih surovin in rudnin, z težavami v dobaviteljski verigi in z dostopom do storitev. Hitri pretok informacij je vplival na vse večjo informiranost potrošnikov, ki so osveščeni o varnosti izdelkov in storitev ter o nepoštenih poslovnih politikah, zato različni deležniki uporabljajo inovativne tehnologije. Podjetja so v takih razmerah primorana iskati alternativne vire surovin, razvijati inovativne procese in tehnologije ter zmanjšati količino odpadkov pri poslovanju. To prinese podjetju tudi izboljšane odnose z lokalno skupnostjo in povečan ugled pri uporabnikih.
- **Povečevanje prihodkov:**
 - zvestoba strank: uporabniki v poplavi različne ponudbe iščejo takšno, ki ustreza njihovim željam, pričakovanjem, pa tudi vrednotam in prepričanjem. Podjetje lahko z oblikovanjem rešitev za svoje stranke pridobi njihovo zaupanje, z doslednostjo pa tudi trajno zvestobo. Na ta način si gradi ugled trajnostnega podjetja.
- **Doseganje konkurenčne prednosti**: številna podjetja so si s svojimi trajnostnimi procesi in izdelki ali storitvami uspela zgraditi trden ugled na trgu, pridobiti zvestobo potrošnikov in konkurenčno prednost. Taka podjetja uspešno obvladujejo stroške in povečujejo profitne marže. Privlačna so tudi za inovativne poslovne partnerje in najboljše iskalce zaposlitve, kar še izboljšuje njihov vodilni tržni položaj.

Podjetja, ki razvijajo in uresničujejo zmagovite strategije, se odzivajo na trajnostne izzive sodobnega časa kreativno in proaktivno ter v njih vidijo priložnost za razvoj in inovacije. Na ta način dosegajo trajnostno in finančno uspešnost, oziroma oblikujejo t. i. trajnostni poslovni model (Epstein & Rejc Buhovac, 2015, str. 50–52).

1.4 Agenda 2030

Agendo za trajnostni razvoj do leta 2030 so svetovni voditelji 193 držav članic Organizacije združenih narodov (v nadaljevanju OZN) soglasno sprejeli septembra 2015 v New Yorku. Veljati je začela 1. januarja 2016 (Trajnostna evropa za vse, 2020). Vključuje 17 ciljev trajnostnega razvoja (glej sliko 4) in 169 povezanih konkretnjših podciljev, v katerih se uravnoteženo prepletajo vsi trije trajnostni vidiki– gospodarski, okoljski in družbeni vidik (glej prilogo 1) (SURS, 2019). V ospredje postavlja pet ključnih področij trajnostnega razvoja, to so: ljudje, planet, napredek, mir in partnerstvo. Temelji na vladavini prava, človekovih pravicah in načelu, da nikogar ne pušča zadaj. Cilji trajnostnega razvoja so univerzalni, celoviti, med seboj povezani in nedeljivi (Trajnostna evropa za vse, 2020).

Agenda poziva k partnerskemu sodelovanju med državami in ostalimi deležniki pri zagotovitvi sredstev in pomoči za uresničevanje ciljev (OZN, 2015).

Slika 4: Cilji trajnostnega razvoja do leta 2030

Vir: SURS (2019).

Agenda 2030 temelji na 8 razvojnih ciljeh tisočletja, sprejetih leta 2000, z rokom za uresničitve do leta 2015. Ti so se kot izbor časovno omejenih in globalno dogovorjenih ciljev izkazali za uspešne in učinkovite pri uresničevanju kolektivnih ukrepov. Njihov osrednji cilj je bil prepolovitev hude revščine. Kljub temu še vedno veliko držav ni doseglo zadostnega napredka, zato je namen trajnostnih ciljev zapolniti vrzeli razvojnih ciljev tisočletja in se osredotočiti še na druge razvojne probleme sveta. Agenda 2030 in razvojni cilji tisočletja se razlikujejo tudi v konceptu uresničevanja razvojnega načrta, saj izboljšave niso več samo naloga držav v razvoju, temveč tudi razvitih držav, ki so v preteklosti imele samo vlogo pomoči državam v razvoju (Trajnostna Evropa za vse, 2020).

V ozadju Agende so kazalniki za spremljanje doseganja zastavljenih ciljev. Na ravni Združenih narodov je postavljen globalni okvir 232 kazalnikov, ki se nanašajo na vseh 17 ciljev trajnostnega razvoja. Zanj še ni vzpostavljene metodologije oziroma standardov na mednarodni ravni. Organizacije civilne družbe so bile kritične do izbora kazalnikov, da naj bi številni ustrezali samo državam v razvoju, naj ne bi odražali univerzalnosti Agende 2030 in da v primeru evropskih držav niso dovolj ambiciozni (Trajnostna evropa za vse, 2020).

Države EU pri merjenju uspešnosti doseganja ciljev trajnostnega razvoja uporabljajo različne pristope, saj metodologija še ni bila vzpostavljena. Eurostat je pripravil skupino 100 kazalnikov, ki merijo, ali trajnostni razvoj na ravni EU poteka v zeleni smeri. Rezultati odražajo le stopnjo spremembe določenega kazalnika, zato ni jasne slike o tem, ali države pri uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja napredujejo in kako oddaljene so od njih.

Potrebni so kakovostno opredeljeni in količinsko merljivi cilji, ki bodo omogočali dejansko evalvacijo doseganja trajnostnih ciljev, ne samo ocenjevanje obstoječih rešitev (Trajnostna evropa za vse, 2020). Agenda 2030 poziva države članice OZN, naj v okviru mehanizma za spremljanje in poročanje uresničevanja trajnostnih ciljev spodbudijo in vodijo izvajanje rednih in splošnih pregledov napredka na državni in notranji ravni (Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, 2020).

Vlada Republike Slovenije je izvedla prvi prostovoljni nacionalni pregled uresničevanja Agende 2030 že v letu 2017. Leta 2018 je Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko pripravila posodobljeno različico kratkega pregleda uresničevanja Agende 2030 na nacionalni ravni, s poudarkom na Ciljih trajnostnega razvoja Agende 2030 in Strategiji razvoja Slovenije 2030. Pregled vključuje posodobljene mednarodne indekse izpolnjevanja ciljev ter skupino primerov dobrih praks, ki ponazarjajo konkretne korake, s katerimi Slovenija na različnih področjih in sektorjih postopoma že uresničuje Cilje trajnostnega razvoja (Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, 2020).

Slovenija je 10. julija 2020 že drugič predstavila uspešno uresničevanje 17 ciljev trajnostnega razvoja Agende 2030 na nacionalni ravni. Od zadnjega poročanja beležimo napredek pri skoraj vseh ciljeh, še posebno smo uspešni pri odpravi vseh oblik revščine. V treh letih se je znižala stopnja tveganja revščine in stopnja socialne izključenosti z 19,2 odstotka na 16,2 odstotka. V treh letih je narasel delež kmetijskih zemljišč za ekološko pridelavo. Prav tako se je povečala stopnja recikliranja komunalnih odpadkov, napredek pa beležimo tudi na drugih področjih. V skladu s pobudo Organizacije združenih narodov je poročilu dodano poglavje o uspešno koordiniranem odzivu Slovenije na covid-19 in navezavo tega na Agendo 2030 (Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, 2020).

1.5 Direktiva 2014/95/EU

Direktiva 2014/95/EU Evropskega parlamenta in Sveta Evropske unije je bila sprejeta 22. oktobra 2014 v Strassbourgu. Ureja poročanje o trajnostni uspešnosti, natančneje glede razkritij nefinančnih informacij in informacij o raznovrstnosti nekaterih velikih podjetij in skupin. Razkritje nefinančnih informacij je nujen korak k obvladovanju prehoda na trajnostno globalno gospodarstvo, ki povezuje dolgoročno donosnost s socialno pravičnostjo in varstvom okolja. V tem pogledu razkritje nefinančnih informacij pripomore k merjenju, spremljanju in upravljanju uspešnosti podjetij ter njihovega vpliva na družbo. Poročanje mora zadovoljevati potrebe vlagateljev, interesnih skupin in potrošnikov po socialnih in okoljskih informacijah, zato ga je treba dvigniti na primerljivo visoko raven v vseh državah članicah EU (Evropski parlament & Svet Evropske unije, 2014).

Velika podjetja, ki so subjekti javnega interesa in katerih povprečno število zaposlenih v poslovnem letu je na dan bilance stanja večje od 500, ali subjekti javnega interesa, ki so obvladujoča podjetja velike skupine, katere povprečno število zaposlenih v poslovnem letu je na dan bilance stanja na konsolidirani podlagi večje od 500, morajo v (konsolidirano) poslovno poročilo vključiti izjavo o nefinančnem poslovanju, ki, če je potrebno za razumevanje razvoja, uspešnosti in položaja podjetja ter učinka njegovih dejavnosti, vsebuje vsaj informacije o okoljskih, socialnih in kadrovskih zadevah, o spoštovanju človekovih pravic ter zadevah v zvezi z bojem proti korupciji in podkupovanju, vključno s (Evropski parlament & Svet Evropske unije, 2014):

- kratkim opisom poslovnega modela podjetja,
- opisom politik podjetja glede navedenih zadev, med drugim v zvezi z izvajanjem postopkov skrbnega pregleda,
- rezultati teh politik,
- glavnimi tveganji v zvezi z navedenimi zadevami, ki so povezana z dejavnostmi podjetja,
- ključnimi nefinančnimi kazalci uspešnosti, pomembnimi za posamezne dejavnosti.

Izjava o nefinančnem poslovanju mora vsebovati informacije v zvezi z okoljskimi zadevami, podrobnosti o prisotnih in predvidljivih vplivih dejavnosti podjetja na okolje in če je to potrebno, na zdravje in varnost ter podrobnosti o uporabi obnovljivih in/ali neobnovljivih virov energije, emisijah toplogrednih plinov, rabi vode in onesnaževanju zraka. Na področju socialnih in kadrovskih zadev se lahko informacije v izjavi nanašajo na ukrepe za zagotavljanje enakosti med spoloma, izvajanje temeljnih konvencij Mednarodne organizacije dela, delovne pogoje, socialni dialog, spoštovanje pravice delavcev do obveščenosti in posvetovanja, spoštovanje sindikalnih pravic, varnost in zdravje pri delu, dialog z lokalnimi skupnostmi in/ali sprejete ukrepe za zagotavljanje varstva in razvoja teh skupnosti. Na področju človekovih pravic, preprečevanja korupcije in podkupovanja bi lahko izjava o nefinančnem poslovanju vsebovala informacije o preprečevanju kršitev človekovih pravic in/ali o vzpostavljenih instrumentih za boj proti korupciji in podkupovanju (Evropski parlament & Svet Evropske unije, 2014).

Države članice EU so sprejele Direktivo 2014/95 v nacionalno zakonodajo do 6. decembra 2016. Podjetja, ki spadajo v okvir direktive so morala zahteve družbeno odgovornega poročanja prvič izpolniti v letu 2018, in sicer za informacije, ki zajemajo proračunsko leto 2017 (Evropski parlament & Svet Evropske unije, 2014).

Evropska komisija je v začetku leta 2020 izdala oceno vpliva začetne implementacije Direktive 2014/95/EU. Izkazalo se je, da nefinančne informacije niso bile dovolj zanesljive in primerljive, podjetja niso poročala tistih nefinančnih informacij, za katere uporabniki menijo, da so potrebne, hkrati pa razkrivala tiste, ki so za uporabnike neustrezne. Podjetja se torej soočajo z negotovostjo pri izbiri in načinu poročanja tovrstnih podatkov (European Commission, 2020).

V prvem kvartalu 2021 Evropska komisija načrtuje pripravo predloga uredbe Direktive 2014/95/EU (European Commission, 2020). V prihodnosti lahko pričakujemo zaostrovanje zahtev nefinančnega poročanja tako od EU kot od nacionalnih zakonodaj. Evropska komisija (European Commission, 2020) pa pravi, da bi prenova direktive pomenila poenostavitev in poenotenje pravil poročanja, s tem pa tudi lažjo primerljivost podatkov med evropskimi podjetji, kar bo vlagateljem omogočilo lažje ocenjevanje tveganj in priložnosti, povezanih s trajnostjo pri sprejemanju naložbenih odločitev.

2 POROČANJE O DRUŽBENI ODGOVORNOSTI

2.1 Teoretični okvir poročanja o družbeni odgovornosti

Trajnostno poročanje je uradna in formalna komunikacija podjetja s svojimi deležniki v obliki tiskanih ali spletnih poročil (GRI, 2020a). Gre za razkritja v letnih poročilih ali v samostojnih trajnostnih poročilih, ki dopolnjujejo letna poročila (Gray, Owen & Adams, 1996, str. 3). Trajnostno poročilo je poročilo podjetja o gospodarskih, družbenih in okoljskih vplivih, ki jih povzroča z vsakodnevnimi aktivnostmi poslovanja (GRI, 2020a). Vključuje opis namer, prioritet, politik in rezultatov (Epstein, 2003, str. 11). Predstavlja osnovo za komuniciranje trajnostne uspešnosti in razkrivanje bodisi pozitivnih ali negativnih trajnostnih vplivov. Vsebuje tudi vrednote podjetja in model upravljanja ter prikazuje povezavo med strategijo podjetja in njegovo zavezanostjo k trajnostnemu gospodarstvu (GRI, 2020a). Najbolj kakovostna so celostna trajnostna poročila, ki analizirajo širši spekter trajnostnih vplivov poslovanja in podajajo koristne informacije glede njihovega učinkovitega obvladovanja (Epstein, 2003, str. 11). Danes je v ospredju integrirano poročanje, ki združuje poročanje o finančni in nefinančni uspešnosti (GRI, 2020a).

Trajnostno poročanje pomaga podjetjem pri merjenju, razumevanju in razkrivanju gospodarskih, okoljskih in družbenih rezultatov ter kasneje pri zastavljanju ciljev in učinkovitemu implementiranju sprememb v organizaciji. Podjetja spodbuja k razmišljanju o vplivih vsakodnevnega poslovanja in prepoznavanju priložnosti in nevarnosti, ki so jim pri tem izpostavljena. Poslovne odločitve, ki neposredno vplivajo na deležnike podjetja, se sprejemajo na osnovi finančnih in nefinančnih informacij. Povečana transparentnost vodi v boljše sprejemanje operativnih in investicijskih odločitev, kar krepi zaupanje v podjetja in vladne organe (GRI, 2020b).

Družbeno odgovorno poročanje je pogojeno z dejavnostjo podjetja, velikostjo in geografsko lego. Podjetja z najbolj negativnim vplivom na okolje pripravljajo najbolj obsežna in kakovostna trajnostna poročila, saj s tem preusmerjajo pozornost javnosti (Epstein & Roy, 2003).

Začetki družbeno odgovornega poročanja segajo v leto 1970, ko so mednarodna podjetja samoiniciativno začela poročati o družbeno odgovornem poslovanju. Epstein je med leti

1960 in 2000 preučeval prepoznavanje, merjenje in poročanje o trajnostnih vplivih poslovanja. Ugotovil je, da podjetja vse več poročajo o družbeno odgovornem poslovanju, saj se je povečalo število družbenih in okoljskih poročil (Epstein, 2003, str. 1). Razlog za to je politična naklonjenost trajnostnemu razvoju, striktna okoljevarstvena regulativa, pritiski javnosti, naj podjetja prevzamejo odgovornost za družbeni napredek, manjše zaupanje v finančno poročanje in zahteve deležnikov po razkritju informacij o trajnostnih vplivih poslovanja. Družbeno odgovorno poslovanje ni samo po sebi očitno in prinaša koristi podjetju le v primeru, ko podjetje o tem poroča in obvešča javnost (Slapničar, 2004, str. 520).

Kakovost trajnostnih poročil se vse od začetka do danes ni dosti izboljšala. Šibka točka podjetij je pomanjkanje institucionalizacije izboljšav na področju merjenja in poročanja trajnostnih učinkov poslovanja. Organizacijske spremembe ne morejo biti uspešne brez vključevanja trajnostnih vplivov v vsakdanje managerske odločitve, zato je pomembno, da so informacije o trajnostnem poslovanju razkrite tako notranjemu managementu kot tudi zunanjim deležnikom podjetja. Trajnostna poročila primarno ne smejo biti namenjena širši javnosti in objavi v medijih, temveč morajo podajati informacije na način, ki koristi deležnikom ter integraciji in institucionalizaciji trajnostnega poslovanja v kulturo podjetja (Epstein, 2003, str. 11–12).

V literaturi so se razvile številne teorije, ki razlagajo motive podjetij za prostovoljno poročanje o trajnostnem poslovanju. Politične in družbene teorije, ki temeljijo na razkrivanju informacij o odnosih med državo, skupinami, združbami in posamezniki, veljajo kot najbolj ustrezne za pojasnjevanje trajnostnega poročanja podjetij (Gray, Owen & Adams, 1996).

Osnovo družbeno odgovornega poslovanja in poročanja predstavlja več teorij, med njimi sta najpomembnejši teorija legitimnosti (angl. legitimacy theory) in teorija deležnikov oziroma teorija interesnih skupin (angl. stakeholder theory).

- **Teorija interesnih skupin**, ki jo je Freeman razvil leta 1984, predpostavlja, da so podjetja sestavni del družbe, vsi skupaj pa si morajo prizadevati za obstoj in razvoj. Podjetja, ki upoštevajo načela družbeno odgovornega poslovanja, ustvarjajo dodano vrednost v korist vseh interesnih skupin podjetja, na katere vplivajo ali pa so pod njihovim vplivom (Freeman, 2010).
- **Teorija legitimnosti** temelji na predpostavki, da ima podjetje mandat družbe, katerega lahko družba v primeru kršenja sprejemljivega poslovanja tudi odvzame. Podjetje je legitimno, če so njegova dejanja skladna z vrednotami, normami in prepričanji širše družbe. Pomembno je prostovoljno informiranje javnosti in razkrivanje informacij o svojem poslovanju, projektih in drugih aktivnostih, s katerimi si podjetje bodisi dviguje ugled in krepí zvestobo, ali želi preusmeriti pozornost javnosti od negativnih k pozitivnim vplivom svojega poslovanja (Deegan, 2002).

Družbena odgovornost podjetij je pomemben element nacionalnih in mednarodnih politik, kar je razvidno iz številnih pobud za povečanje družbeno odgovornega poslovanja in poročanja (Močnik, Crnogaj & Bradač Hojnik, 2017), prav tako pa so tudi številne mednarodno priznane organizacije razvile več standardov in smernic družbeno odgovornega poročanja, ki so podrobneje predstavljene v prilogi 2.

2.2 Oblike in orodja komunikacije

Družbeno odgovorno poročanje predstavlja komunikacijo podjetja z interesnimi skupinami. Družbeno odgovorna poročila so sprotna ali periodična, razkrite informacije pa so namenjene zunanjim ali notranjim uporabnikom.

2.2.1 Sprotno ali redno poročanje

Sprotno poročanje je oblikovanje poročil v trenutku, ko okoliščine zahtevajo posredovanje informacij zunanjim in notranjim uporabnikom. V primeru sprotnega poročanja notranjim uporabnikom podjetja uporabljajo poročevalski sistem, elektronsko pošto in intranet, v primeru sprotnega poročanja zunanjim uporabnikom pa podjetja razkrijejo informacije v obliki stikov z javnostjo ali objav na spletnih straneh (Epstein & Rejc Buhovac, 2014a).

- **Spletne strani podjetij**

Spletne strani podjetij so nepogrešljiv medij komunikacije podjetja z njegovimi deležniki in zainteresirano javnostjo. Namenjena so kakovostni predstavitvi podjetja in njegovih izdelkov ali storitev, poslanstva, vizije, vrednot ter odgovornosti do družbe in širšega okolja. Podjetja lahko na spletnih straneh posredujejo informacije širši javnosti, zato je oblikovanje informativnega, izobraževalnega in uporabniku prijaznega spletnega mesta ključnega pomena za povečanje priljubljenosti in ugleda (Suhadolc, 2007).

- **Blogi**

Blog je zaradi svoje preproste in poceni uporabe postal eno najmočnejših komunikacijskih orodij v odnosu z javnostmi. Gre za spletne dnevnike, kjer so v kronološkem zaporedju zapisana mnenja uporabnikov o določeni tematiki. Uspešna svetovna podjetja so vzpostavila bloge kot konkurenčno prednost svoje komunikacijske strategije in jih uporabila kot orodje korporativne komunikacije s svojimi deležniki. Blog je namenjen obveščanju, promociji in posredovanju znanja, hkrati pa omogoča podjetju izražati svojo kulturo, vrednote in vedenje. Glavna lastnost bloga je dvosmeren in enakopraven tok komuniciranja med uporabniki, ki deležnikom ponuja večjo vključenost, pripadnost in zaupanje v podjetje. Občinstvo lahko z izmenjavo mnenj, stališč, prepričanj ali izkušenj posreduje ključne informacije podjetju, ta pa mora aktivno sodelovati pri oblikovanju svoje spletne podobe. Korporativna

komunikacija prek bloga ni primerna za vsa podjetja, ampak samo za tista, ki znajo izkoristiti njegovo prednost za zблиževanje podjetja z uporabniki (Pogačar Areh, 2007).

2.2.2 Periodično poročanje

Periodično poročanje informacij je pomembno za strateško načrtovanje managerjev, za prikaz delovne uspešnosti zaposlenih in za sprejemanje odločitev zunanjih interesnih skupin. Periodična poročila so lahko mesečna, kvartalna, polletna ali letna. Za namen periodičnega poročanja notranjim uporabnikom podjetja uporabljajo interna glasila, letna srečanja zaposlenih in pisma direktorja. V primeru periodičnega poročanja zunanjim uporabnikom uporabljajo letna poročila, trajnostna poročila ali tiskovne konference (Epstein & Rejc Buhovac, 2014a). Najbolj znane oblike periodičnih poročil so letna poročila, trajnostna poročila in celovita ali integrirana poročila.

- **Letno poročilo**

Letno poročilo vsebuje pomembne informacije o uspešnosti poslovanja in finančnem položaju podjetja. Gre za najpomembnejšo obliko komunikacije z notranjimi in zunanjimi interesnimi skupinami podjetja. Informacije iz letnih poročil so koristna primerjava dejanskega in načrtovanega poslovanja in sporočajo uspešnost poslovanja podjetja (Mohor, 2018).

Direktiva 2014/95/EU Evropskega parlamenta in Sveta Evropske unije ureja poročanje o trajnostni uspešnosti, in sicer glede razkritja nefinančnih informacij in informacij o različnosti nekaterih velikih podjetij in skupin v letnih poročilih (Evropski parlament & Svet Evropske unije, 2014). V Sloveniji je zahteva o razkrivanju nefinančnih informacij neposredno vključena v zakon o gospodarskih družbah, in sicer v določbe o poslovnem poročilu v okviru letnega poročila. Zakon gospodarskim družbam nalaga, da mora letno poročilo vsebovati pošten prikaz poslovanja, opis bistvenih tveganj in druge informacije, pomembne za razumevanje poslovanja družbe in njenega razvoja, pri čemer gre tudi za informacije, povezane z delavci in varstvom okolja (Drevenšek & Vezjak, 2011).

Slovenska podjetja se žal še vedno premalo zavedajo pomembnosti trajnostnih strateških usmeritev, zato je družbeno odgovorno poročanje večinoma skopo in izpolnjuje le osnovne zakonske zahteve. Vodstvo podjetja mora razumeti pomen trajnostnega razvoja in slediti zgledom iz tujine, prav tako pa upoštevati, da je pomembno o tem poročati tudi po drugih kanalih (Kovačič, 2020).

- **Trajnostno poročilo**

Trajnostno poročilo podaja informacije o družbenih, gospodarskih, okoljskih ter upravljaljskih vplivih delovanja podjetja. Namen samostojnega poročila je konkretnjša

predstavitev trajnostnih strateških usmeritev, izzivov, ciljev, programov in projektov ter seveda rezultatov. Samostojno trajnostno poročilo mora biti komplementarno z letnim poročilom podjetja. Če je trajnostno poročilo pripravljeno kot samostojno poročilo, se priporoča vključitev trajnostnih informacij v skrčeni obliki tudi v letno poročilo (Ekvilib, 2017b).

- **Celovito ali integrirano poročilo**

Dandanes se v praksi poslovnega poročanja organizacij zasebnega in javnega sektorja po vsem svetu vse bolj uveljavlja celovito ali integrirano poročanje. Celovito poročilo (angl. integrated report) je jedrnat prikaz različnih načinov ustvarjanja vrednosti za ključne deležnike. Koncept celovitega poročanja spodbuja organizacije k tesnemu povezovanju relevantnih finančnih in nefinančnih informacij o poslovanju ter k jedrnatemu, uravnoteženemu in konsistentnemu poročanju. Zagotavlja več kot le poročanje o doseženih rezultatih v preteklosti. Poudarek celovitega poročanja je na strateško usmerjenem ustvarjanju vrednosti na kratek, srednji in dolgi rok (Celovito poročanje, 2017a).

Mednarodni svet za celovito poročanje (angl. International Integrated Reporting Council, v nadaljevanju IIRC) je globalna koalicija zakonodajalcev, vlagateljev, podjetij, določevalcev standardov, nevladnih organizacij in računovodske stroke, ki podpirajo sprejetje mednarodnega okvira za celovito poročanje. Z njim želijo omogočiti razpravo o ustvarjanju vrednosti iz različnih kapitalov kot naslednjem koraku v razvoju poročanja podjetij (IIRC, 2020).

IIRC je opredelil naslednja vodilna načela celovitega poročanja (Celovito poročanje, 2017b):

- strateški fokus in usmeritev v prihodnost,
- povezljivost informacij,
- odnosi z deležniki,
- bistvenost,
- jedrnatost,
- popolnost in zanesljivost,
- primerljivost in doslednost.

Prednosti integriranega poročanja so (Celovito poročanje, 2017c):

- boljše razumevanje, kako ustvarjamo vrednost,
- nova opredelitev, kaj je treba meriti,
- izboljšano upravljanje informacij in odločanje,
- kakovostnejši odnosi z deležniki,
- večja povezanost oddelkov in celovit pogled na poslovanje,
- boljši odnosi z investitorji.

2.3 Neformalne spodbude za poročanje podjetij o družbeni odgovornosti

2.3.1 Izobraževanja in svetovanja strokovnih združenj in društev

Poleg formalnih ali zakonskih zahtev razkrivanja nefinančnih informacij v letnih poročilih podjetij obstajajo tudi neformalne spodbude za poročanje podjetij o družbeno odgovornem poslovanju. Ena oblika neformalnih spodbud so izobraževanja, ki jih organizirajo strokovna združenja ali društva. Podjetja se lahko seznanijo s pravili družbeno odgovornega poročanja, kakšne koristi jim prinaša in se spoznajo primere dobrih praks.

V Sloveniji imamo Ekvilib inštitut, ki s svojimi poslovnimi partnerji redno organizira različna izobraževanja in svetovanja, kot na primer izobraževanja za pridobitev naziva strokovnjak za družbeno odgovornost ISO 26000, izobraževanja priprave in pisanja trajnostnega poročila po mednarodnih smernicah GRI, izobraževanja upravljanja, razvijanja in implementacije deležniškega pristopa k trajnostnemu poslovanju, svetovanja v zvezi z razvijanjem in implementacijo strategije družbene odgovornosti in trajnostnega poslovanja v skladu s smernicami ISO 26000, svetovanja na področju razvoja in implementacije načel integritete, poslovne etike in nediskriminacije v politikah podjetja ter pomoč pri merjenju in evalvaciji družbene odgovornosti (Ekvilib, 2017c).

Leta 2011 je bil ustanovljen Center poslovne odličnosti Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani (v nadaljevanju CPOEF), ki nudi svetovalne storitve, organizira pa tudi razna poslovna izobraževanja in dogodke. CPOEF povezuje fakulteto s poslovnim svetom. Skrbi za obojestransko pretakanje znanja in izkušenj, saj nudi mednarodno konkurenčno izobraževalno izkušnjo, ki jo poleg treh certifikatov kakovosti Ekonomske fakultete tvorijo tudi strokovnjaki z vsega sveta (CPOEF, 2020).

2.3.2 Tekmovanja in natečaji družbeno odgovornega poročanja

Drug način neformalnih spodbud so natečaji in tekmovanja za najboljše družbeno odgovorno poročilo. Namenjeni so predvsem ponazoritvi dobre prakse poročanja in njenemu promoviranju, podjetju pa lahko pomagajo k izboljšanju ugleda. Najbolj znana natečaja pri nas sta Najboljše letno poročilo časnika Finance in Green Frog Award revizijske hiše Deloitte, ki ju na kratko predstavim v nadaljevanju.

Deloitte Green Frog Award je nagrada za najboljša trajnostna poročila. Cilj natečaja je prepoznavanje in nagrajevanje kakovostno pripravljenih in razkritih nefinančnih informacij ter predstavitev in promocija najboljših praks nefinančnega poročanja. Nagrada Green Frog je bila uvedena leta 2009 na Madžarskem, zdaj pa zajema vse CIS države in države srednje Evrope (Deloitte Green Frog Award, 2018). Trajnostna poročila ocenjujejo po naslednjih kriterijih (Deloitte Green Frog Award, 2018):

- strateške zaveze in trajnostna uspešnost,

- materialnost,
- vsebina,
- struktura in kreativnost komuniciranja poročila,
- merjenje vpliva,
- vključevanje finančnih in nefinančnih podatkov.

Družba Deloitte v Sloveniji je konec leta 2015 prvič izvedla natečaj Green Frog Award za najboljše poročanje o trajnostnem razvoju v poslovnem letu 2013/2014. Nagrado je prejela družba Petrol, d. d., ki se je po vseh merilih najbolj približala standardom poročanja na tem področju (Deloitte Green Frog Award 2015, 2016). Tekmovanje je potekalo le še v letu 2018, ko je nagrado prejela družba Telekom Slovenije, d. d. (Deloitte Slovenija, 2019).

Časnik Finance podeljuje strokovno nagrado za najboljše letno poročilo. Nagrade so namenjene različnim podjetjem, finančnim ustanovam in drugim organizacijam (Akademija Finance, 2022).

Glavni pogoj za sodelovanje na tekmovanju je, da letno poročilo na razumljiv in pregleden način izkazuje resničen in pošten prikaz premoženja in obveznosti družbe, njenega finančnega položaja, izidov in načrtov v skladu z veljavnimi predpisi (Akademija Finance, 2022). Pri ocenjevanju sledijo neodvisnosti, sodobnosti, preglednosti in strokovnosti. Ocene so razdeljene na več področij in se nanašajo na glavne vsebinske dele letnega poročila, med katerimi so tudi okoljski vidik, družbena odgovornost, kadri, kakovost, raziskave in (trajnostni) razvoj. Vsako letno poročilo lahko skupaj doseže največ 1.000 točk. Če je družba zavezana k pripravi konsolidiranega letnega poročila, se ocene nanašajo na to poročilo (Akademija Finance, 2022).

Med vsemi ocenjenimi letnimi poročili izberejo štiri glavne nagrade glede na vrsto organizacije. Poleg teh podeljujejo tudi dodatne nagrade. Nagrade so podeljene na podlagi seštevka točk pri posameznem letnem poročilu in strokovnega mnenja komisije (Akademija Finance, 2022).

Dobitniki nagrad za najboljše letno poročilo za poslovno leto 2019 so bili Zavarovalnica Triglav, Krka, ELES, CEF, NLB, Sava Re, Fraport in Petrol (Cankar & Horvat, 2020).

2.3.3 Družbeno odgovorno investiranje

Tretja oblika neformalnih spodbud k trajnostnemu poročanju podjetij je družbeno odgovorno investiranje (angl. socially responsible investing, v nadaljevanju SRI). Individualni in institucionalni vlagatelji ne gledajo več le na finančni donos naložbe, temveč so vse bolj pozorni tudi na gospodarske, družbene in okoljske kriterije. Posledično se podjetja, ki želijo izboljšati ugled in finančni položaj, poskušajo vključiti na rangirne lestvice, kot sta FTSE4Good indeks ali Dow Jones Sustainability Group indeks. Leta 2006 je začel veljati

tudi globalni dogovor Načela odgovornega investiranja Združenih narodov (angl. United Nations Principles for Responsible Investment, v nadaljevanju UNPRI).

- **Dow Jones trajnostni indeksi**

Dow Jones trajnostni indeksi (angl. Dow Jones Sustainability Indices, v nadaljevanju DJSI) je družina indeksov, ki že od leta 1999 ocenjujejo finančno uspešnost trajnostno naravnanih podjetij. Predstavljajo najstarejša svetovna merila trajnosti, ki so postala ključni kriterij trajnostnega vlaganja tako za vlagatelje kot tudi za podjetja. Indeksi temeljijo na oceni gospodarske, okoljske in družbene uspešnosti podjetij, pri čemer so najpomembnejši kriteriji upravljanje podjetja, obvladovanje tveganj, blagovna znamka, blažitev podnebnih sprememb, kakovost dobavne verige in delovne prakse. Vključujejo splošna kot tudi panožno specifična merila. Podjetje, ki se želi vključiti v družino indeksov, je ocenjeno na podlagi dolgoročnih gospodarskih, družbenih in okoljskih načrtov poslovanja in upravljanja premoženja. Podjetja se ocenjuje skozi vse leto, zato morajo redno skrbeti za izboljševanje svojih trajnostnih načrtov, če želijo ostati na lestvici (SAM, 2020a). V letu 2020 je pri oceni korporativne trajnosti sodelovalo kar 3.429 podjetij, med katerimi jih je 238 sodelovalo prvič, delež udeleženih pa se je v primerjavi z letom 2019 povečal za kar 19 % (SAM, 2020b).

- **FTSE4Good indeks**

Skupina indeksov FTSE4Good je namenjena merjenju uspešnosti trajnostno naravnanih podjetij. Družba Financial Times Stock Exchange Group jih je javnosti prvič predstavila leta 2001. Značilnosti podjetij, vključenih v skupino trajnostnih indeksov, so spoštovanje človekovih pravic, urejena delovna razmerja, zagotovljena varnost na delovnem mestu, odsotnost korupcije in okoljska trajnost dobavnih verig. Vsak indeks sledi strogim okoljskim, družbenim in gospodarskim kriterijem, zato so ti indeksi primerno orodje za oblikovanje finančnih produktov, prepoznavanje trajnostnih podjetij, referenco pri graditvi ugleda trajnostno naravnane podjetja in za primerjalne analize ali benchmarking. Skupina neodvisnih strokovnjakov v sodelovanju z nevladnimi organizacijami, vlagatelji, vladnimi organi in akademiki skrbi za redno prenovo obstoječih in razvoj novih standardov. 31. decembra 2019 je bilo med prvimi desetimi imetniki ameriškega indeksa več znanih tehnoloških podjetij, in sicer Apple, Microsoft, Alphabet in Facebook (Fernando, 2020).

- **Načela odgovornega investiranja Združenih narodov**

Načela odgovornega investiranja Združenih narodov so nastala v začetku leta 2005, ko je tedanji generalni sekretar Združenih narodov Kofi Annan povabil skupino največjih svetovnih institucionalnih vlagateljev, da se pridružijo procesu razvoja načel odgovornega investiranja. Načela so predstavili aprila 2006 na newyorški borzi. Od takrat se je število podpisnikov povečalo s 100 na več kot 3000. UNPRI svoji mreži članov nudi pomoč pri

razumevanju okoljskih, družbenih in gospodarskih dejavnikov naložbenih odločitev. Deluje v dolgoročno korist svojih članov, finančnih trgov, gospodarstev in je namenjen zaščiti družbe in okolja. UNPRI je popolnoma neodvisen od vlagateljev, svetovnih voditeljev in Združenih narodov. Šest načel odgovornega investiranja je sklop prostovoljnih in perspektivnih načel, ki so seznam ukrepov za vpeljavo trajnostnih kriterijev v naložbeno prakso. Razvili so jih vlagatelji za vlagatelje. Podpisniki z njihovo uporabo prispevajo k razvoju bolj trajnostnega svetovnega finančnega sistema. UNPRI se financira predvsem z letno članarino, ki jo plačajo vsi podpisniki, dodatno financiranje pa prihaja iz nepovratnih sredstev vlad, fundacij in drugih mednarodnih organizacij (PRI, 2021).

3 EMPIRIČNE RAZISKAVE O KAKOVOSTI POROČANJA O DRUŽBENI ODGOVORNOSTI SLOVENSКИH PODJETIJ

3.1 Strokovne raziskave o kakovosti poročanja o družbeni odgovornosti podjetij

3.1.1 The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting

Revizijska družba KPMG izvaja Mednarodno raziskavo o družbeno odgovornem poročanju gospodarskih družb od leta 1993, zadnjo tako raziskavo pa so izvedli leta 2020 (KPMG, 2020, str. 2). Raziskava ponuja pregled mednarodnih trendov, smernic in dobrih praks poročanja o trajnostnem poslovanju. Namenjena je tako upravi podjetij, strokovnjakom na področju družbeno odgovornega poročanja, kot tudi vlagateljem in bonitetnim agencijam, ki pri svoji oceni glede uspešnosti in izpostavljenosti tveganjem podjetja upoštevajo tudi gospodarske, družbene in okoljske informacije. Raziskava temelji na večmesečnih analizah letnih in trajnostnih poročil podjetij ter njihovih spletnih straneh. Glede na število podjetij in panog, vključenih v raziskavo, gre za eno najboljše in najbolj verodostojnih raziskav o družbeno odgovornem poročanju na svetu (KMPG, 2020, str. 2).

Raziskava iz leta 2020 se je osredotočala na tri ključne vidike trajnostnega poročanja, in sicer na poročanje o tveganjih izgube biotske raznovrstnosti, poročanje o podnebnih spremembah in zmanjšanju ogljičnega odtisa ter poročanje o ciljih trajnostnega razvoja Organizacije združenih narodov (KMPG, 2020, str. 2). V vzorec raziskave je bilo vključenih 5.200 podjetij iz 52 držav, in sicer po 100 podjetij z najvišjim prihodkom v poslovnem letu 2019 iz vsake od 52 držav, vključenih v raziskavo (N100), in 250 največjih globalnih podjetij glede na prihodek v poslovnem letu 2019 iz skupine FortuneGlobal 500 (G250) (KPMG, 2020, str. 4).

Podatki na globalni ravni kažejo, da v skupini N100 kar 80 % podjetij, v skupini G250 pa kar 90 % podjetij poroča o družbeno odgovornem poslovanju. V zadnjih letih se je poročanje družbeno odgovornih informacij najbolj povečalo v Kazahstanu, na Slovaškem in v Nemčiji, vodilna regija družbeno odgovornega poročanju pa ostaja Amerika (KPMG, 2020, str. 10).

Prvič v zgodovini te raziskave je bila v vseh gospodarskih sektorjih, z izjemo trgovine na drobno, stopnja poročanja 70-odstotna ali več (KPMG, 2020, str. 16). Strmo narašča tudi priprava integriranih letnih poročil. V letu 2020 so zabeležili 16-odstotni delež, v letu 2017 14-odstotni delež, v letu 2015 11-odstotni delež in v letu 2013 10-odstotni delež integriranih letnih poročil podjetij, zajetih v vzorec. Okoli 70 % integriranih letnih poročil iz raziskave v letu 2020 se je sklicevalo na upoštevanje načel integriranega poročanja IIRC. Po podatkih raziskave je integrirano poročanje podjetij trenutno večinska praksa le v Južni Afriki, na Japonskem in na Šrilanki, močan porast integriranega poročanja pa beležijo v Indiji in Maleziji (KPMG, 2020, str. 21). V letu 2020 je število podjetij, ki zagotavljajo neodvisnost in nepristranskost razkritih informacij o lastnem trajnostnem poslovanju preseglo 50 % (KPMG, 2020, str. 23). GRI standardi so najpogosteje uporabljeni okvir družbeno odgovornega poročanja, saj je kar dve tretjini podjetij iz skupine N100 in tri četrtine podjetij iz skupine G250, vključenih v raziskavo, uporabilo GRI smernice poročanja (KPMG, 2020, str. 25).

Ugotovitve raziskave na področju treh ključnih vidikov družbeno odgovornega poročanja so:

- poročanje o tveganjih izgube biotske raznovrstnosti: le četrtina podjetij z visokim ali srednje velikim tveganjem izgube biotske raznovrstnosti o tem poroča v svojih letnih poročilih. Rudarski sektor je med visoko tveganimi panogami trenutno edini, kjer večina podjetij, natančneje 51 %, poroča informacije, povezane s tveganji izgube biotske raznovrstnosti. Na regionalni ravni poročanja vodi Latinska Amerika v nasprotju z Severno Ameriko, kjer beležijo najnižjo stopnjo poročanja o tovrstnih tveganjih (KPMG, 2020, str. 29–31).
- Poročanje o podnebnih spremembah in zmanjšanju ogljičnega odtisa: število podjetij, ki se zaveda finančnih posledic, povezanih s podnebnimi spremembami, se je v primerjavi z letom 2017 povečalo. Razlog je v večjem nadzoru vlagateljev glede razkrivanja finančnih posledic podnebnih sprememb in strožje regulative o obveznem razkritju teh informacij v številnih državah po svetu. Na regionalni ravni poročanja vodi Severna Amerika, na nacionalni ravni pa je deset držav, kjer večina podjetij (več kot 50 %) poroča o finančnih posledicah podnebnih sprememb. Ta podjetja so alocirana v Evropi, Aziji in v Severni Ameriki, kjer menijo, da bi poročanje tovrstnih razkritij v letnih poročilih moralo postati svetovna praksa poročanja. Podjetja v Latinski Ameriki, v Afriki in na Bližnjem vzhodu še nekoliko zaostajajo za tem trendom. Od zadnje raziskave v letu 2017 se je močno povečalo tudi število podjetij, natančneje dve tretjini podjetij v skupini N100 in tri četrtine podjetij v skupini G250, ki razkrivajo svoje cilje o zmanjšanju izpusta ogljika. Na sektorski ravni vodijo avtomobilska, rudarska, tehnološka in telekomunikacijska panoga, kjer več kot 70 % panožnih podjetij razkriva načrte o zmanjšanju ogljika. Na dnu lestvice je zdravstveni sektor, kjer le 40 % podjetij razkriva tovrstne cilje. Raziskava je pokazala tudi povečan trend povezovanja ciljev zmanjšanja ogljika z globalnimi, regionalnimi ali nacionalnimi podnebnimi cilji, kar kaže na

zavedanje poslovnega sveta o odgovornosti za zmanjšanje škodljivih emisij (KPMG, 2020, str. 36–42).

- Poročanje o ciljih trajnostnega razvoja Organizacije združenih narodov: raziskava je pokazala, da so cilji OZN močno zaznamovali poslovni svet od njihove predstavitve v letu 2015. V letu 2017 je manjšina podjetij poročala o doseganju ciljev trajnostnega razvoja, v letu 2020 pa se je to število povečalo na kar 69 % podjetij iz skupine N100 in 72 % podjetij iz skupine G250. Razlog je v vse večjih pritiskih vlagateljev o transparentnem razkrivanju informacij, povezanih s perečimi zadevami današnjega sveta in družbe. Cilji OZN so pripomogli k boljšemu razumevanju podjetij glede trajnostnega razvoja in pomembnosti njegovega poročanja. Med podjetji skupine N100 je 11 držav, kjer je stopnja poročanja podjetij o ciljih OZN 70 % ali več, vodilne države pa so Japonska, Tajska in Tajvan. V skupini podjetij G250 vodi Japonska, na Kitajskem pa se je trend poročanja o ciljih trajnostnega razvoja od leta 2017 povečal za kar 43 odstotnih točk. Poročanje podjetij je še vedno osredotočeno na razkrivanje uspešnosti doseganja ciljev OZN, medtem ko je transparentnost poročanja o neuspešnem doseganju ciljev manjša. Približno polovica podjetij, vključenih v raziskavo, poroča tudi o načrtih, povezanih z doseganjem ciljev OZN. Podjetja razkrivajo različno število ciljev, ki jim sledijo pri svojem poslovanju, najpogosteje poročani cilji pa so dostojno delo in gospodarska rast, podnebni ukrepi ter odgovorna poraba in proizvodnja. Na drugi strani je le peščica podjetij, ki dajejo prednost dvema ciljema, povezanim z ohranjanjem biotske raznovrstnosti, in sicer ciljem izboljšanja življenja v vodi in življenja na kopnem (KPMG, 2020, str. 44–49).

Slovenijo so v Mednarodno raziskavo o trajnostnem poročanju vključili v letu 2002. V raziskavo je bilo vključenih 80 največjih slovenskih podjetij po višini prihodkov v letu 2002, 10 največjih slovenskih bank po višini sredstev v letu 2002 in 10 največjih slovenskih zavarovalnic po bruto obračunani premiji v letu 2002. Slovenija je med 19 državami, ki so bile vključene v raziskavo, dosegla 17. mesto. V času raziskave je pet slovenskih podjetij pripravilo posebno okoljsko poročilo, trajnostnega poročila pa ni pripravila nobena izmed družb. Vključenost informacij o okoljskih zadevah, vprašanjih zdravja/varstva pri delu, socialnih zadevah ter vprašanjih o odnosu do širše skupnosti v letna poročila slovenskih podjetij je bila 35-odstotna (KPMG, 2002).

3.1.2 Corporate Register Reporting Awards

CorporateRegister je leta 2020 že trinajsto leto zapored organiziral letni mednarodni natečaj za poročanje o družbeno odgovornem poslovanju, imenovan Corporate Register Reporting Awards (v nadaljevanju CRRA). Na njem je sodelovalo 81 podjetij s 152 poročili, ki so bila vključena v 11 kategorij družbeno odgovornega poročanja. Namenjen je prepoznavanju in nagrajevanju najboljših podjetij v nefinančnem poročanju. Poteka med vsemi poročevalskimi podjetji, ki so včlanjena v register, glasovanje pa je omogočeno samo

uporabnikom registra, pri čemer pa ti ne morejo glasovati za svoje letno poročilo (CRRA, 2020a).

V poročilu, objavljenem ob razglasitvi zmagovalcev za 11 področij poročanja o družbeno odgovornem poslovanju, so zapisali aktualne trende, ugotovljene na podlagi pregleda letnih poročil. V letu 2020 se je na tekmovanje CRRA prijavilo največ podjetij iz Evrope in Severne Amerike. Največ volivcev je bilo med registriranimi uporabniki iz jugovzhodne Azije. Pri Corporate Registru ugotavljajo, da se področje nefinančnega poročanja še naprej razvija, pri čemer ostaja jugovzhodna Azija regija z najbolj dinamičnim poročanjem o družbeno odgovornem poslovanju. Družbeno odgovorno poročanje pridobiva na pomenu tudi pri drugih vrstah poročil, najpogosteje so to trajnostna poročila. Obseg integriranega poročanja je nekoliko upadel, v Evropi pa se je povečalo število samostojnih nefinančnih poročil, kot odgovor na Direktivo 2014/95/EU (CRRA, 2020b, str. 4).

Letna poročila podjetij vsako leto razkrijejo različne pristope podjetij glede uporabe poročevalskega okvirja in obsega razkritih informacij. Podjetja, ki so začetniki pri poročanju o družbeni odgovornosti poslovanja, najlažje poročajo o svojem okoljskem, družbenem in gospodarskem pristopu. Izkušena poročevalska podjetja, ki morajo razkriti večji obseg informacij in tveganj, so največkrat v dilemi, ali naj izdajo obsežna poročila, ali pa naj se odločijo za skrajšano obliko poročanja, ki bi bila za uporabnike lažje berljiva in bolj pregledna. Največ podjetij se tako odloči za izdajo skrajšane različice poročila s ključnimi podatki ter ločenih dodatnih vsebin, ki sledijo enemu od poročevalskih okvirjev (CRRA, 2020b, str. 4).

Pri Corporate Registru menijo, da priljubljenost družbeno odgovornega poslovanja raste zaradi konkurence na tem področju. Tekmovanje poteka tako med različnimi poročevalskimi okvirji kot tudi med podjetji v želji po pridobivanju ugleda pri interesnih skupinah. Nagrade so namenjene tudi razkritju aktualno najboljših praks poročanja o družbeno odgovornem poslovanju (CRRA, 2020b, str. 4).

V Sloveniji se je trend družbeno odgovornega poročanja izboljšal šele v letu 2015 in ostal na tej točki do leta 2017. V tem obdobju so slovenske družbe izdale 14 trajnostnih poročil. Statistika zadnjih dveh let kaže na upad trajnostnega poročanja. V letu 2018 je bilo izdanih 13, v letu 2019 pa le 12 trajnostnih poročil slovenskih družb (Corporate Register, 2021).

3.2 Akademske študije o kakovosti poročanja o družbeni odgovornosti podjetij v Sloveniji

3.2.1 Družbeno odgovorno poročanje slovenskih podjetij, 2003

Sergeja Slapničar je leta 2003 je izvedla eno izmed prvih raziskav na področju družbene

odgovornosti, v okviru katere je preverjala dejavnike poročanja podjetij. Raziskava je temeljila na dveh predpostavkah (Slapničar, 2004):

- poročanje o družbeno odgovornem poslovanju ima pozitivno korelacijo s panogo, velikostjo podjetja in njegovo kotacijo na organiziranem trgu vrednostnih papirjev,
- poročanje o ravnanju z okoljem ima pozitivno kotacijo s panogo, velikostjo podjetja in njegovo kotacijo na organiziranem trgu vrednostnih papirjev.

Metodologija za merjenje obsega in kakovosti poročanja je temeljila na kazalcih GRI in seznamu področij družbeno odgovornega poročanja, ki so jih indentificirali v raziskavi poročanja v srednjeevropskih državah iz leta 2004. Večino področij se je merilo z ordinalno mersko lestvico, nekaj pa tudi z dihotomno (Slapničar, 2004).

V vzorec je bilo vključenih 105 nefinančnih podjetij, heterogenih po velikosti in panogi, ki so kotirala na prostem in organiziranem trgu vrednostnih papirjev Ljubljanske borze konec leta 2003. Viri podatkov so bila letna poročila iz spletnih strani podjetij in SEONET portala Ljubljanske borze. Že pri samem zbiranju podatkov se je izkazalo, da kar 40 % podjetij, vključenih v vzorec, na svoji spletni strani ni imelo dostopnega letnega poročila. Letno poročilo je ključni vir informacij o poročanju podjetja o družbeni odgovornosti. Manjkajoča letna poročila je za namen raziskave priskrbel Ljubljanska borza. Z metodo vsebinske analize se je naredil izračun obeh odvisnih spremenljivk, indeksa družbeno odgovornega poročanja in indeksa poročanja o ravnanju okolja (Slapničar, 2004).

Raziskava iz leta 2003 je pokazala skromno, predvsem opisno družbeno odgovorno poročanje podjetij. Podjetja največ poročajo o okoljskem področju družbene odgovornosti, učinkoviti rabi naravnih virov, ravnanju z odpadki in emisijah toplogrednih plinov. V okviru socialne veje družbene odgovornosti se razkritja nanašajo na korist zaposlenih in njihovo demografsko sliko, ne pa tudi na druge interesne skupine podjetja. Najdejo se še informacije o izobraževanju kadra, ni pa podanih učinkov teh usposabljanj. Podjetja razkrivajo pridobitev nekaterih ISO standardov, ki pa jih vsebinsko ne razložijo (Slapničar, 2004).

Raziskava je potrdila hipoteze, saj so rezultati pokazali, da ima panoga, velikost podjetja in kotacija na organiziranem trgu vrednostnih papirjev pozitivno povezavo z družbeno odgovornim poročanjem in poročanjem o ravnanju z okoljem večja podjetja. Podjetja v panogah z večjim okoljskim vplivom in podjetja, ki kotirajo na organiziranem trgu vrednostnih papirjev kakovostneje in obsežneje poročajo o družbeni odgovornosti poslovanju in ravnanju z okoljem. Razlog je pritisk in to, da so pod drobnogledom javnosti, njihova transparentnost pa znižuje družbene in politične stroške poslovanja. Slapničarjeva (2004) meni, da se slovenska podjetja premalo zavedajo pomena družbeno odgovornega poročanja in ne vidijo njegovih pozitivnih učinkov.

3.2.2 Analiza informacij o družbeno odgovornem poslovanju v letnih poročilih slovenskih podjetij, 2011

Monika Klemenčič je v okviru svoje magistrske naloge leta 2012 skušala ugotoviti napredek družbeno odgovornega poročanja slovenskih podjetij ter prikazati razlike v poročanju med borznimi in neborznimi podjetji v Sloveniji. Raziskava se opira na metodologijo, ki jo je Slapničarjeva leta 2003 uporabila za raziskavo družbeno odgovornega poročanja slovenskih podjetij (Klemenčič & Rejc Buhovac, 2013, str. 26).

Vzorec obsega 40 letnih poročil slovenskih nefinančnih podjetij, ki so konec leta 2011 kotirala na trgu vrednostnih papirjev Ljubljanske borze, in 40 letnih poročil slovenskih nefinančnih podjetij, ki konec leta 2011 niso kotirala na trgu vrednostnih papirjev Ljubljanske borze, skupaj 80 letnih poročil slovenskih nefinančnih podjetij. Če podjetja v času analize še niso objavila letnega poročila za poslovno leto 2011, je bilo v analizo zajeto letno poročilo podjetja za poslovno leto 2010 (Klemenčič & Rejc Buhovac, 2013, str. 26).

Merjenje družbeno odgovornega poročanja temelji na izračunu indeksa poročanja o družbeni odgovornosti, indeksa odnosa do okolja in indeksa odnosa do zaposlenih (Klemenčič & Rejc Buhovac, 2013, str. 26).

Od 40 neborznih podjetij, vključenih v vzorec, jih kar 31 ni objavilo letnega poročila na svoji spletni strani (Klemenčič & Rejc Buhovac, 2013, str. 27). Rezultati raziskave so pokazali, da se podjetja v Sloveniji vse bolj zavedajo pomembnosti poročanja o družbeni odgovornosti, saj je bilo poročanje v letu 2011 obsežnejše in kakovostnejše kot v letu 2003 (Klemenčič & Rejc Buhovac, 2013, str. 29). Družbeno odgovorno poročanje je še vedno skromno in opisno naravnano, le redka podjetja pa objavijo tudi vrednostna razkritja in primerjave rezultatov med leti. Poročanje se nanaša le na nekatera področja družbene odgovornosti. Rezultati razkrivajo, da podjetja kakovostneje in obsežneje poročajo o odnosu z zaposlenimi kot poročajo o odnosu do okolja (Klemenčič & Rejc Buhovac, 2013, str. 26).

Analiza je pokazala, da borzna podjetja več in kakovostneje poročajo o družbeno odgovornem poslovanju kot neborzna. Celotni indeks družbeno odgovornega poročanja kot tudi indeksi poročanja na posameznih področjih družbene odgovornosti potrjujejo, da borzna podjetja poročajo kakovostneje od neborznih podjetij, prav tako pa več borznih podjetij poda tudi primerjavo aktualnih podatkov s preteklimi leti. Primerjava rezultatov analiz letnih poročil iz leta 2003 in 2011 kaže na povečanje obsega in kakovosti družbeno odgovornega poročanja pri slovenskih nefinančnih podjetjih (Klemenčič & Rejc Buhovac, 2013, str. 30).

3.2.3 Analiza kakovosti razkritij o družbeni odgovornosti v letnih poročilih slovenskih podjetij, 2019

Katja Slomšek (2019, str. 37) je v okviru svoje magistrske naloge skušala ugotoviti, ali se je poročanje slovenskih borznih podjetij sčasoma izboljšalo in ali obstajajo razlike v poročanju

med slovenskimi borznimi in neborznimi podjetji. Pri izvajanju analize se je opirala na metodologijo Slapničarjeve iz leta 2003, ki jo je uporabila za raziskavo poročanja o družbeni odgovornosti.

V vzorec je skupno zajetih 58 letnih poročil slovenskih nefinančnih podjetij, med njimi je 29 letnih poročil slovenskih nefinančnih podjetij, ki so konec leta 2017 kotirala na trgu vrednostnih papirjev Ljubljanske borze, in 29 letnih poročil primerljivih slovenskih nefinančnih podjetij, ki konec leta 2017 niso kotirala na trgu vrednostnih papirjev Ljubljanske borze. Če podjetja v času analize še niso objavila letnega poročila za poslovno leto 2017, je bilo v analizo zajeto letno poročilo podjetja za poslovno leto 2016. Z uporabo metode vsebinske analize je izračunala indeks družbeno odgovornega poročanja (Slomšek, 2019, str. 37).

Vsa borzna podjetja in le 10 % neborznih podjetij je imelo letno poročilo objavljeno na svoji spletni strani (Slomšek, 2019, str. 41).

Analiza je pokazala, da podjetja vse več poročajo o družbeno odgovornem poslovanju, pri čemer pa je poudarek le na posameznih področjih. Podjetja razkrijejo največ informacij glede odnosa do zaposlenih, poročanje odnosa do okolja pa tudi pridobiva vse večji pomen (Slomšek, 2019, str. 41). Borzna podjetja več in bolj kakovostno poročajo o družbeno odgovornem poslovanju v primerjavi z neborznimi podjetji, kar gre pripisati večjih javnim pritiskom, velikosti in globalnemu poslovanju. Nekaj borznih podjetij je v letnem poročilu tudi že omenilo Direktivo 2014/95/EU, ki je začela veljati 1. januarja 2017. Poročani podatki so bili pri večini borznih podjetij tudi vrednostno podani in primerjani z rezultati iz prejšnjih let. Neborzna podjetja se še vedno osredotočajo na lokalni trg. Največ razkritih informacij se nanaša na odnos do zaposlenih in na opisne informacije o odnosu do okolja. Primerjava rezultatov analiz družbeno odgovornega poročanja slovenskih borznih podjetij med letoma 2017 in 2011 je pokazala, da borzna podjetja še več in kakovostneje poročajo o družbeno odgovornem poslovanju v letu 2017 v primerjavi z letom 2011 (Slomšek, 2019, str. 55–56). Slomškova (2019, str. 56) meni, da se podjetja vse bolj zavedajo družbeno odgovornega poslovanja in poročanja o njem.

3.2.4 Analiza izjav o nefinančnem poslovanju v letnih poročilih 10 slovenskih podjetij, 2019

Ksenija Vidovič (2019, str. 1–4). je v okviru svoje magistrske naloge analizirala izjave o nefinančnem poslovanju slovenskih podjetij. Za raziskavo je uporabila metodo študije primera, s pomočjo presečnega raziskovanja pa je ugotavljala, ali so analizirana podjetja poročala o nefinančnem poslovanju že pred uvedbo Direktive 2014/95/EU.

V vzorec je bilo vključenih deset letnih poročil uspešnih slovenskih podjetij, ki so bila leta 2019 pripravljena za poslovno leto 2018 (Vidovič, 2019, str. 2).

Analiza je pokazala, da vsa podjetja, izbrana v vzorec, upoštevajo Direktivo 2014/95/EU. Kar devet od desetih podjetij je izjavo o nefinančnem poslovanju vključilo v poslovni del letnega poročila, eno podjetje pa je pripravilo ločeno trajnostno poročilo. Vsa podjetja poročajo o okoljskih, kadrovskih in socialnih zadevah in upoštevajo vse tematske sklope izjave o nefinančnem poslovanju, ki jih zahteva Direktiva 2014/95/EU. Analiza letnih poročil iz poslovnega leta 2016 je pokazala, da so podjetja že pred uvedbo nove zakonodaje poročala o nefinančnem poslovanju, vendar v manjšem obsegu. GRI standardne poročanja uporabljajo štiri podjetja, nobeno pa za poročanje ne uporablja standarda ISO 26000 (Vidovič, 2019, str. 78–79). Vidovičeva (2019, str. 79) meni, da se uspešna slovenska podjetja zavedajo pomembnosti nefinančnega poročanja ne samo zaradi izpolnitve zakonske obveznosti, temveč tudi zaradi sporočanja ključnih informacij o poslovanju podjetja, ki so zanimiva vsem zainteresiranim stranem.

4 ANALIZA KAKOVOSTI POROČANJA O DRUŽBENI ODGOVORNOSTI V LETNIH POROČILIH IZBRANIH SLOVENSКИH PODJETIJ

4.1 Raziskovalni problem in raziskovalna vprašanja

Analiza kakovosti nefinančnega poročanja slovenskih podjetij temelji na raziskovalnih vprašanjih, ki sem jih postavila na podlagi predhodnih teoretičnih ugotovitev in rezultatov podobnih raziskav. Analiza družbeno odgovornega poročanja slovenskih podjetij iz leta 2003 je pokazala, da panoga, velikost podjetja in kotacija na borzi pozitivno vplivajo na družbeno odgovorno poročanje (Slapničar, 2004, str. 538). V letu 2012 je enaka študija potrdila pozitivno korelacijo med družbeno odgovornim poročanjem in borzno kotacijo (Klemenčič, 2012). Analiza iz leta 2003 je bila zadnjič ponovljena v letu 2018. Pokazala je, da kakovostnejša in obsežnejša poročila pripravljajo borzna podjetja. V letnih poročilih slovenskih podjetij iz leta 2017 je bilo tudi nekaj takšnih, ki so že omenjala Direktivo 2014/95/EU (Slomšek, 2019). Raziskavi v letu 2011 in 2017 sta pokazali, da z leti narašča število slovenskih borznih in neborznih podjetij, ki obsežneje in kakovostneje poročajo o nefinančnem poslovanju. Študija vpliva Direktive 2014/95/EU na kakovost družbeno odgovornega poročanja iz leta 2019 je bila izvedena na vzorcu desetih velikih in uspešnih slovenskih podjetij. Rezultati so pokazali, da je vseh deset podjetij izpolnilo zahtevo Direktive 2014/95/EU, devet podjetij je izjavo o nefinančnem poslovanju vključilo v poslovni del letnega poročila, eno podjetje pa je izjavo vključilo v svoje trajnostno poročilo. Vsa podjetja so informacije o nefinančnem poslovanju in trajnostnem razvoju vključila že v letno poročilo za leto 2016, vendar pa takrat vanj niso bili vključeni vsi tematski sklopi izjave o nefinančnem poslovanju, ki jih zahteva nova direktiva (Vidovič, 2019). Celovita in primerjalna študija o vplivu Direktive 2014/95/EU na kakovost razkritij o družbeno odgovornem poslovanju slovenskih podjetij in primerjava s tujimi podjetji še ne

obstaja. Prav tako je malo informacij glede poročanja slovenskih podjetij o svojem prispevku k uresničevanju ciljev Agende 2030. Na podlagi dejstva, da revizijska družba KPMG Slovenije ni vključila v Mednarodno raziskavo o trajnostnem poročanju gospodarskih družb že od leta 2002, ko je zasedla skromno 17. mesto med 19 državami, ki so sodelovale v raziskavi, lahko sklepamo, da slovenska podjetja podjetjem iz tujine v družbeno odgovornem poročanju težko konkurirajo (KPMG, 2020). Statistika zadnjih dveh let kaže na upad števila trajnostnih poročil slovenskih podjetij. V letu 2018 je bilo izdanih 13, v letu 2019 pa le 12 trajnostnih poročil slovenskih družb (Corporate Register, 2021).

Na podlagi zapisanih ugotovitev zastavljam naslednja raziskovalna vprašanja:

1. Ali slovenska podjetja v letnih poročilih poročajo o svojem prispevku k uresničevanju ciljev Agende 2030?
2. Ali slovenska podjetja, ki kotirajo na Ljubljanski borzi, bolj dosledno upoštevajo določila Direktive 2014/95/EU pri poročanju o družbeni odgovornosti kot slovenska podjetja, ki ne kotirajo na Ljubljanski borzi?
3. Se je poročanje slovenskih podjetij o družbeni odgovornosti leta 2019 v primerjavi z letom 2017 izboljšalo?
4. Ali primerljiva podjetja iz tujine oblikujejo bolj kakovostne informacije o družbeno odgovornem poslovanju, skladne z Direktivo 2014/95/EU, kot najbolj ocenjena slovenska podjetja?

4.2 Metodologija raziskave

V naslednjem poglavju predstavljam metodologijo in rezultate analize kakovosti družbeno odgovornega poročanja slovenskih podjetij. Na podlagi pridobljenih podatkov sem ugotavljala, ali slovenska podjetja poročajo o svojem prispevku k Agendi 2030, ali se je izboljšala kakovost nefinančnega poročanja po uvedbi Direktive 2014/95/EU, naredila primerjavo kakovosti nefinančnega poročanja med slovenskimi nefinančnimi podjetji, ki kotirajo na Ljubljanski borzi, in primerljivimi slovenskimi nefinančnimi podjetji, ki ne kotirajo na Ljubljanski borzi. Na podlagi rezultatov lastne analize ter rezultatov analiz predhodnih raziskovalk, in sicer Slapničarjeve (2004), Klemenčičeve (2012) in Slomškove (2019), sem izvedla longitudinalno primerjalno analizo, s katero sem ugotavljala, ali se je kakovost nefinančnega poročanja slovenskih podjetij sčasoma izboljšala. Na koncu sem izvedla še primerjalno analizo kakovosti poročanja o družbeni odgovornosti med tremi najbolj ocenjenimi slovenskimi podjetji in tremi najbolj ocenjenimi tujimi podjetji v letu 2019. Pri analizi letnih poročil slovenskih podjetij o kakovosti družbeno odgovornega oziroma trajnostnega poročanja uporabila metodologijo, ki jo je razvila Slapničarjeva leta 2003 in sta jo za svojo analizo uporabili tudi predhodni raziskovalki, Klemenčičeva in Slomškova.

4.2.1 Opredelitev vzorca raziskave

V analizo so bila vključena letna poročila vseh štiriindvajsetih slovenskih nefinančnih podjetij, ki so konec leta 2019 kotirala na Ljubljanski borzi, ter štiriindvajset letnih poročil panožno sorodnih slovenskih nefinančnih podjetij, ki konec leta 2019 niso kotirala na Ljubljanski borzi. V vzorcu je bilo skupaj osemindvajset letnih poročil slovenskih nefinančnih podjetij za poslovno leto 2019. Borzna podjetja sem izbrala iz seznama vrednostnih papirjev Ljubljanske borze za leto 2019, neborzna podjetja pa sem izbrala na podlagi seznama izdanih letnih poročil za leto 2019, ki ga je objavila Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (v nadaljevanju AJPES). Za vsa podjetja, vključena v vzorec, sem pridobila letna poročila na spletnih straneh podjetij, na SEOnet-u ali iz AJPES-ove spletne baze letnih poročil. Slapničarjeva (2004), Klemenčičeva (2012) in Slomškova (2019) so v svojo raziskavo vključile različno število nefinančnih podjetij, ki so kotirala v letih 2003, 2011 in 2017. Kljub temu zagotavljam metodološko primerjavo podatkov v času. Poleg slovenskih podjetij so bila v vzorec vključena tudi tri tuja podjetja, ki sem jih izbrala na podlagi analize o trajnostnem poročanju Svetovnega gospodarskega sveta za trajnostni razvoj v letu 2019, v katero je bilo vključenih 159 vodilnih podjetij iz 34 držav sveta (WBCSD, 2020). V vzorec sem izmed 11 vodilnimi mednarodnimi podjetji na področju trajnostnega poročanja v letu 2019 izbrala primere treh letnih poročil.

4.2.2 Merjenje spremenljivk

Za analizo poročanja podjetij o družbeni odgovornosti je najprimernejša metoda vsebinska analiza (angl. content analysis). Glede na vrednosti, ki jih pripišemo razkritjem na posameznih področjih družbene odgovornosti, lahko oblikujemo intervalno spremenljivko. Vrednosti nam povedo le popolnost razkritij, ne dajo pa podatka o tem, ali so informacije kakovostne ali ne (Krippendorff, 2004).

Mersko lestvico družbeno odgovornega poročanja sem opredelila pri oblikovanju odvisne spremenljivke. Nekaj področij sem merila kot dihonomno spremenljivko z vrednostmi:

- 0 - področje ni omenjeno,
- 3 - področje je omenjeno.

Večino področij sem merila z ordinalno mersko lestvico z vrednostmi:

- 0 - področje ni omenjeno,
- 1 - področje je omenjeno le opisno,
- 2 - razkrite so vrednosti kvalitativnih meril,
- 3 - razkrite so vrednosti kvalitativnih meril in podana je primerjava glede na preteklo leto.

Dihotomne spremenljivke imajo vrednost 0 ali 3 zaradi enakovredne uteži v skupnem rezultatu. Tako je vsem 18 področjem poročanja o družbeni odgovornosti dana enaka utež. V letnih poročilih sem poiskala razkritja o posamičnih vprašanih z vsakega področja. Pri ocenjevanju posameznega področja sem upoštevala določeno mersko lestvico. Skupni rezultat je bil enak seštevku točk vseh področij družbene odgovornosti. Na podlagi seštevka sem ocenila kakovost družbeno odgovornega poročanja v posameznem podjetju.

Indeks poročanja o družbeni odgovornosti je razmerje med doseženim in maksimalnim številom točk. Če bi podjetje poročalo o vseh področjih družbene odgovornosti, bi lahko zbralo največ 69 točk, saj je pri vseh 23 področjih mogoče doseči največ 3 točke. Indeks poročanja o družbeni odgovornosti bi bil v tem primeru enak 1.

Slapničarjeva (2004, str. 529) je oblikovala indeks poročanja o družbeni odgovornosti na podlagi vsebinske analize. Po njenem zgledu sem oblikovala odvisne in pojasnjevalne spremenljivke, ki so bile podlaga za izračun.

4.2.2.1 Odvisna spremenljivka

Za določanje odvisne spremenljivke sem najprej opredelila seznam področij družbeno odgovornega poročanja (glej tabelo 1), na podlagi seznama področij, ki jih je v svoji raziskavi uporabila Slapničarjeva (2004, str. 529–530). Oblikovala sem še nekaj dodatnih področij družbeno odgovornega poročanja, ki sem jih povzela na podlagi informacij, ki jih mora vsebovati izjava o nefinančnem poslovanju Direktive 2014/95/EU in na podlagi 17 ciljev Agende 2030.

Tabela 1: Področja poročanja o družbeni odgovornosti

PODROČJA POROČANJA O DRUŽBENI ODGOVORNOSTI		Vrednosti
Dostopnost letnega poročila		
Dostopnost	Ali je letno poročilo dostopno na spletu?	0, 3
Ravnanje z okoljem		
Oddelek za okolje Okoljski managerji	Ali podjetje navaja oddelek za okolje? Ali imenuje managerja, ki je odgovoren za ravnanje z okoljem?	0, 3
Okoljski standardi	Ali podjetje navaja pridobljene okoljske standarde (mednarodne/nacionalne/specifične/sektorske)? Ali podjetje navaja pridobljene certifikate, ki zagotavljajo, da podjetje deluje okoljsko odgovorno?	0, 3
Skrb za okolje v verigi dobaviteljev materiala in storitev	Ali podjetje svojo skrb za okolje razteza tudi na dobavitelje s skrbnim izborom okoljsko varnejših materialov in storitev?	0, 1, 2, 3

se nadaljuje

Tabela 1: Področja poročanja o družbeni odgovornosti (nad.)

Poročilo o rabi energije, vode in drugih resursov	Ali podjetje poroča o kazalcih na področju ravnanja z okoljem (učinkovita raba virov, vode in energije, emisijskih plin, ravnanju z odpadki in drugo)?	0, 1, 2, 3
Odnosi z lokalno skupnostjo		
Sponsorstva in donatorstva	Ali podjetje poroča o sponzorstvih, donatorstvih in svoji vključenosti v lokalne/nacionalne projekte kulturne ali družbene narave?	0, 1, 2, 3
Zaščita in razvoj lokalnih skupnosti	Ali podjetje razkriva sprejete ukrepe za zaščito lokalne skupnosti? Ali podjetje razkriva strategijo razvoja lokalne skupnosti?	0, 1, 2, 3
Odnosi z zaposlenimi		
Struktura zaposlenih	Ali podjetje prikazuje strukturo zaposlenih glede na izobrazbo, spol, zaposlitve za nedoločen in določen čas, pogodbeno delo itd.?	0, 3
Varnost in zdravje pri delu	Ali podjetje razkriva politiko varnosti in zdravja pri delu? Ali podjetje razkriva število nesreč pri delu?	0, 1, 2, 3
Absentizem	Ali podjetje razkriva stopnjo absentizma, izgubljene dni dela, stroške bolniških stažev, število poškodb pri delu?	0, 1, 2, 3
Zaposlitvena politika	Ali podjetje razkriva svojo zaposlitveno politiko?	0, 1, 2, 3
Zadovoljstvo in zavzetost zaposlenih	Ali podjetje meri zadovoljstvo zaposlenih? Ali podjetje meri pripadnost zaposlenih? Ali razkriva rezultate anket?	0, 1, 2, 3
Izpopolnjevanja znanja in usposabljanje zaposlenih	Ali podjetje razkriva stroške, število ur in vrste izpopolnjevanja znanja in usposabljanja zaposlenih?	0, 1, 2, 3
Ugodnosti za zaposlene nad zakonsko določenimi	Ali podjetje razkriva, kakšne so dodatne ugodnosti za zaposlene (prispevki za prostovoljno pokojninsko zavarovanje, ugodnosti ob upokojitvi, športne dejavnosti, počitniške zmogljivosti itd.)?	0, 1, 2, 3
Spoštovanje pravic delavcev	Ali podjetje razkriva spoštovanje temeljnih konvencij Mednarodne organizacije dela? Ali podjetje razkriva spoštovanje pravic delavcev do obveščeniosti in posvetovanja? Ali podjetje razkriva spoštovanje sindikalnih pravic?	0, 1, 2, 3
Odnosi z dobavitelji		
Politika do dobaviteljev	Ali podjetje razkriva svojo strategijo graditve dolgoročnih strateških odnosov z dobavitelji?	0, 1, 2, 3

se nadaljuje

Tabela 1: Področja poročanja o družbeni odgovornosti (nad.)

Odnosi s kupci		
Uporaba standardov kakovosti	Ali podjetje navaja pridobljene mednarodne/nacionalne/sektorsko specifične standarde kakovosti? Ali podjetje navaja pridobljene certifikate, ki se nanašajo na kakovost poslovanja podjetja?	0, 3
Zadovoljstvo kupcev	Ali podjetje meri zadovoljstvo kupcev? Ali podjetje razkriva rezultate anket?	0, 1, 2, 3
Razvoj kupcev	Ali podjetje meri zvestobo kupcev? Ali podjetje razkriva strategijo privabljanja potrošnikov? Ali podjetje razkriva stroške oglaševanja in osveščanja kupcev?	0, 1, 2, 3
Uspešnost reševanja reklamacij	Ali podjetje razkriva uspešnost reševanja reklamacij?	0, 1, 2, 3
Varstvo človekovih pravic, preprečevanje korupcije in podkupovanja		
Varstvo človekovih pravic	Ali podjetje razkriva informacije o zaščiti človekovih pravic?	0, 1, 2, 3
Boj proti korupciji in podkupovanju	Ali podjetje razkriva instrumente za boj proti korupciji in podkupovanju?	0, 1, 2, 3
Prispevek k Agendi 2030		
Uresničevanje ciljev Agende 2030	Ali podjetje razkriva svoj prispevek k uresničevanju ciljev Agende 2030?	0, 1, 2, 3

Prirejeno po Slapničar (2014, str. 530) in lastno delo.

4.2.2.2 Pojasnjevalne spremenljivke

Z analizo sem poskušala odgovoriti na raziskovalno vprašanje, ali borzna podjetja bolj kakovostno poročajo o družbeni odgovornosti v primerjavi z neborznimi podjetji. S tem namenom sem oblikovala dihotomno spremenljivko borzne kotacije (QUOT) z vrednostmi (Slapničar, 2004, str. 528–529):

- 1 - podjetje kotira na organiziranem trgu vrednostnih papirjev oziroma Ljubljanski borzi
- 0 - podjetje ne kotira na organiziranem trgu vrednostnim papirjev oziroma Ljubljanski borzi

Slapničarjeva (2004, str. 527–536) je v raziskavi upoštevala še dva dejavnika, in sicer dejavnost in velikost podjetja. V svoji analizi nisem preučevala teh dveh dejavnikov, zato tudi nisem oblikovala dodatnih pojasnjevalnih spremenljivk.

4.3 Rezultati primerjalne analize kakovosti poročanja o družbeni odgovornosti v letnih poročilih za leto 2019 med podjetji, ki kotirajo na Ljubljanski borzi, in podjetji, ki ne kotirajo na Ljubljanski borzi

V analizi o trajnostnem poročanju slovenskih in tujih podjetij je bilo pregledanih 24 letnih poročil slovenskih nefinančnih borznih podjetij, 24 letnih poročil slovenskih nefinančnih neborznih podjetij in tri letna poročila primerljivih tujih nefinančnih podjetij. Ob pregledu analize dobimo vtis, da se trajnostno poročanje slovenskih nefinančnih podjetij v primerjavi z zadnjo analizo iz leta 2017 ni dosti izboljšalo, spremenila se je le kakovost in uravnoteženost poročanja določenih področij trajnostnega poslovanja, največji poudarek pa je bil poleg odnosa do zaposlenih tudi na odnosu do lokalne skupnosti. Primerjava obsega in kakovosti trajnostnega poročanja treh najbolje ocenjenih slovenskih in primerljivih treh najbolje ocenjenih tujih podjetij je pokazala, da slovenska podjetja še vedno precej zaostajajo pri razkrivanju družbeno odgovornih informacij.

Dostopnost letnih poročil vseh 48 podjetij, vključenih v vzorec, je znašala 56 %, kar pomeni, da je 27 podjetij objavilo letno poročilo na svoji spletni strani. V ta odstotek se uvršča 21 borznih in le 6 neborznih podjetij, kar pomeni, da kar 75 % neborznih podjetij še vedno ni imelo dostopnega letnega poročila. Ta statistika se je v primerjavi z letom 2017 izboljšala le za dobro odstotno točko, zato podatki še vedno niso spodbudni. Interesne skupine, predvsem delničarji, tovrstne informacije največkrat iščejo na spletu, zato bi morala podjetja na pregleden način objavljati letna poročila na svojih spletnih straneh.

Razkritja o nefinančnem poslovanju so bila v največji meri še vedno opisna. Skupna statistika ocen (glej tabelo 2) razkriva, da so bila ocenjevana področja največkrat ocenjena z 0 (55 %), kar pomeni, da področje ni bilo omenjeno. Na področjih, ocenjenih z ordinalno mersko lestvico, je bila druga najpogostejša ocena 1 (27 %), kar pomeni, da je bilo področje le omenjeno, tretja najpogostejša ocena pa je bila 3 (10 %), kar pomeni, da so bili objavljeni vrednostni podatki in ti tudi primerjani s preteklimi obdobji.

Tabela 2: Skupna statistika ocen za ocenjevana področja glede na mersko lestvico

Ocena	Dihotomna lestvica		Ordinalna lestvica		Skupaj	
	n	%	n	%	n	%
0	226	58,85	700	54,01	926	55,12
1			348	26,85	348	20,72
2			118	9,11	118	7,02
3	158	41,15	130	10,03	288	17,14

Vir: lastno delo.

Opisne statistike posameznih področij družbeno odgovornega poročanja so predstavljene v tabelah 4 in 7. Na področju odnosa do okolja so podjetja najpogosteje in najkakovostneje

poročala o analizi dobaviteljev in izbiri okoljsko varnejših materialov in storitev ter o učinkoviti rabi virov, izpustih škodljivih emisij in ravnanju z odpadki. Kar 67 % vseh podjetij, vključenih v raziskavo, je poročalo o kazalcih na področju ravnanja z okoljem. Razkrite informacije so bile v pisni obliki (25 %), vendar je bil tudi delež vrednostnih podatkov, primerjanih s preteklimi leti, zadovoljiv (35 %). Na področju izbora okoljsko varnejših dobaviteljev prevladujejo opisne informacije (29 %), le peščica podjetij (17 %) je razkrila tudi vrednostne informacije. Okoljski oddelek in okoljski manager sta bila omenjena samo v treh letnih poročilih (6,25 %). Podjetja so dobro poročala o pridobljenih okoljskih standardih in certifikatih, ki zagotavljajo, da delujejo okoljsko odgovorno, saj je kar 18 od 19 podjetij z okoljskim standardom ISO 14001 o njem tudi poročalo (Gospodarska zbornica Slovenije, 2016).

Na področju odnosov med podjetjem in lokalno skupnostjo so podjetja poročala o skupnih dogodkih in projektih ter s tem povezanih sponzorstvih oziroma donatorstvih. O zaščiti in razvoju lokalne skupnosti, kjer je podjetje locirano, je poročalo 25 v vzorec vključenih podjetij (53 %), najpogosteje pa so podala opisno obliko informacij (30 %). O sponzorstvih in donatorstvih je poročalo kar 71 % podjetij, med katerimi je 12 podjetij podalo opisne informacije, 11 podjetij je podalo vrednostne podatke, 11 podjetij pa je vrednostne podatke primerjalo še s preteklimi leti.

Najobsežnejše področje družbeno odgovornega poročanja je odnos podjetja s svojimi zaposlenimi. Strukturo zaposlenih so razkrivala vsa v vzorec vključena podjetja, najpogosteje pa so navedla demografsko in/ali izobrazbeno strukturo zaposlenih. Druge najpogosteje razkrite informacije s tega področja so se nanašale na izobraževanja zaposlenih, saj je o njih poročalo kar 42 oziroma 87,5 % podjetij, ki so bila vključena v vzorec. Od tega je 20 podjetij podalo samo opisne informacije o vrsti izobraževanj, ki so se jih udeležili zaposleni, 11 podjetij je razkrilo tudi temu namenjene stroške in število ur, 11 podjetij pa je številske podatke primerjalo še s preteklimi leti. Zaposlitvena politika je tudi ena izmed bolj omenjenih področij družbene odgovornosti, saj je bila omenjena v 30 letnih poročilih iz vzorca. Podjetja poročajo predvsem o vključevanju mladih. Nudijo jim študentsko delo, opravljanje prakse ali vajeništva z možnostjo kasnejše zaposlitve. O absentizmu, izgubljenih delovnih dnevih, stroških bolniških staležev in poškodbah pri delu je poročalo 37,5 % podjetij, od tega je kar 27 % podalo časovno primerjavo podatkov, največkrat glede števila dni bolniških odsotnosti in števila poškodb pri delu. O varnosti in zdravju pri delu, predvsem o izobraževanjih in usposabljanjih, ki jih nudijo zaposlenim na tem področju, je poročalo 29 podjetij, razkrite informacije pa so bile največkrat opisne (34 %). Glede na ugotovljene podatke je opaziti, da podjetja pri družbeno odgovornem poročanju ne dajejo velikega poudarka na razkrivanje zadovoljstva zaposlenih, saj je le 11 podjetij podalo pretežno opisne informacije (19 %) tega področja. Mnogo bolje so podjetja poročala o ugodnostih za svoje zaposlene, kot je nudenje dodatnega prostovoljnega pokojninskega zavarovanja ali organiziranja športnih dejavnosti. Od 39 podjetij, ki so poročala o tovrstnih ugodnostih, je 13 podjetij podalo še vrednostne podatke, 7 podjetij pa je podatke o ugodnostih primerjalo

še s preteklimi leti. Vse več podjetij (39 %) se odloča tudi za opisno poročanje (31 %) glede spoštovanja temeljnih konvencij Mednarodne organizacije dela in pravic delavcev do obveščenosti, posvetovanja in vključenosti v delavske sindikate.

Poročanje o odnosih z dobavitelji in kupci je bilo najpogosteje opisne narave. Podjetja so največkrat razkrila informacije o pridobljenih standardih in certifikatih, ki se nanašajo na kakovost njihovega poslovanja (43 %). O strategiji graditve dolgoročnih strateških odnosov z dobavitelji je poročalo 33 podjetij, vključenih v vzorec. Merjenje zadovoljstva kupcev je bila večkrat omenjena tema od merjenja zadovoljstva zaposlenih, saj je o njej poročalo 18 podjetij, 6 od njih pa je rezultate anket primerjalo še s preteklimi leti. Podobno je tudi na področju razvoja kupcev, kjer je o merjenju zvestobe, strategiji privabljanja potrošnikov in stroških oglaševanja in osveščanja kupcev poročalo 16 podjetij, večina od njih pa je podala opisne informacije (20 %).

Eno od analiziranih področij družbeno odgovornega poročanja, ki sčasoma dobiva vse večji pomen, je odnos podjetij do človekovih pravic, korupcije in podkupovanja. Izkazalo se je, da je približno tretjina podjetij predvsem opisno (28 %) poročala o tej tematiki.

Od leta 2015 je aktualno tudi poročanje o prizadevanju podjetij za uresničitev Agende 2030. Na podlagi zbranih podatkov bi lahko rekli, da slovenska podjetja na to ne dajejo velikega poudarka, saj je le 23 % podjetij, vključenih v vzorec, razkrilo informacije o uresničevanju 17 trajnostnih ciljev, od tega so le 3 podjetja podala vrednostno primerjavo podatkov v času.

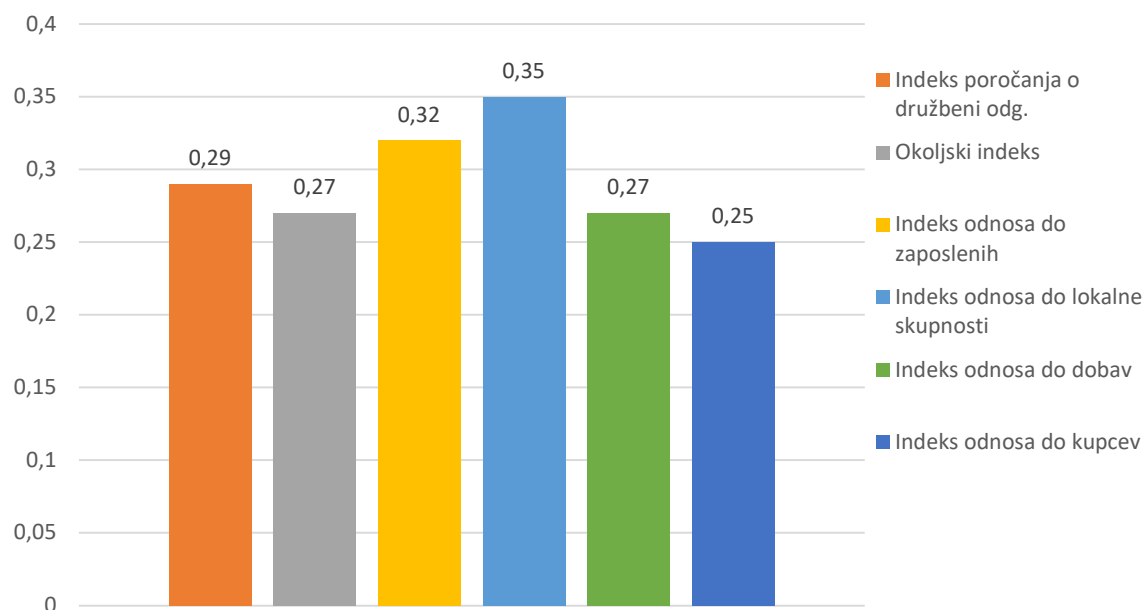
Indeks poročanja o družbeni odgovornosti je v letu 2019 v povprečju znašal 0,29 (glej tabelo 3 in graf 1). Primerjava povprečij indeksov posameznih področij družbene odgovornosti nam razkrije, da so podjetja najpogosteje in najkakovostneje poročala o odnosu do lokalne skupnosti (0,35) in odnosu do zaposlenih (0,32). Podjetja so najmanj poročala o svojem odnosu do kupcev, saj je indeks v povprečju znašal le 0,25.

Tabela 3: Opisne statistike indeksov za leto 2019

Središčnost/ razpršenost	2019					
	Indeks poročanja o družbeni odg.	Okoljski indeks	Indeks odnosa do zaposlenih	Indeks odnosa do lokalne skupnosti	Indeks odnosa do dobav	Indeks odnosa do kupcev
N	48	48	48	48	48	48
Manjkajoče enote	0	0	0	0	0	0
Povprečje	0,29	0,27	0,32	0,35	0,27	0,25
Mediana	0,25	0,22	0,28	0,22	0,33	0,21
Std. odklon	0,18	0,26	0,17	0,32	0,23	0,20
Min	0,04	0,00	0,08	0,00	0,00	0,00
Max	0,65	0,94	0,72	1,00	1,00	0,75

Vir: lastno delo.

Graf 1: Povprečni indeksi posameznih področij družbene odgovornosti za leto 2019

Vir: lastno delo.

4.4 Primerjava borznih in neborznih podjetij pri poročanju o družbeni odgovornosti

V magistrskem delu sem skušala ugotoviti, ali se je izboljšala kakovost nefinančnega poročanja v letnih poročilih slovenskih podjetij po uvedbi t. i. nefinančne direktive, pri čemer sem primerjala podjetja, ki so konec leta 2019 kotirala na Ljubljanski borzi, in podjetja, ki konec leta 2019 niso kotirala na Ljubljanski borzi. Raziskava je pokazala, da pogosteje in kakovostneje poročajo borzna podjetja (glej tabelo 4), vendar se tudi družbeno odgovorno poročanje neborznih podjetij z leti izboljšuje.

Na področju odnosa do okolja so borzna podjetja pogosteje in kakovostneje razkrila nefinančne informacije od neborznih. Poročanje o okoljskem oddelku in okoljskem managerju je bila redkost tako pri borznih (8 %) kot tudi pri neborznih (5 %) podjetjih. O pridobljenih okoljskih standardih in certifikatih, ki dokazujejo, da podjetje deluje okoljsko odgovorno je poročalo 11 borznih in 7 neborznih podjetij. Pri tem moramo seveda upoštevati dejstvo, da je že v osnovi več borznih podjetij, ki imajo pridobljene tovrstne standarde in certifikate (Gospodarska zbornica Slovenije, 2016). O izboru okoljsko varnejših dobaviteljev je poročalo 15 borznih in 9 neborznih podjetij. Razkrite informacije so bile pretežno opisne, 4 borzna in enako število neborznih podjetij pa so podala tudi vrednostni podatek. Najbolj poročana tematika s področja odnosa do okolja je bila učinkovita raba virov, izpusti škodljivih emisij in ravnanje z odpadki, saj je o njej poročalo 83 % borznih in polovica neborznih podjetij.

O odnosih podjetja z lokalno skupnostjo so pogosteje poročala borzna podjetja. O zaščiti in razvoju lokalne skupnosti je poročalo 65 % borznih in 42 % neborznih podjetij. Podane informacije so bile največkrat opisne, enkrat več borznih podjetij (12,5 %) je v primerjavi z neborznimi podjetji podalo tudi dejanske podatke, 4 borzna in 3 neborzna podjetja pa so razkrila primerjavo vrednostnih podatkov v času. O dodeljenih sponzorstvih in donatorstvih je poročalo 87,5 % borznih podjetij, od tega je 50 % podjetij podalo tudi dejanske podatke ali primerjavo dejanskih podatkov s preteklimi leti in 54 % neborznih podjetij, od katerih je kar 42 % podalo tudi dejanske podatke ali primerjavo dejanskih podatkov s preteklimi leti. Rezultati torej kažejo, da so pogosteje poročala borzna podjetja, kakovostneje pa so poročala neborzna podjetja.

O odnosu podjetja do svojih zaposlenih so dobro poročala tako borzna kot neborzna podjetja, vendar so borzna podjetja dosegla boljše rezultate na vseh področjih. Strukturo zaposlenih so razkrila vsa podjetja. Drugo najbolj poročano področje je bilo izobraževanje zaposlenih, saj so vsa borzna podjetja in 75 % neborznih podjetij podala informacije o tej tematiki. Največ razkritih podatkov je bilo opisnih, 33 % borznih in 12,5 % neborznih podjetij pa je razkrilo tudi število ur in stroške izobraževanja ter primerjalo podatke s preteklimi leti. Obe skupini podjetij sta pri poročanju dali velik poudarek razkritju ugodnosti, ki jih nudijo svojim zaposlenim. Primerjavo dejanskih podatkov v času je podalo 12,5 % borznih in 17 % neborznih podjetij. O absentizmu je poročalo manj podjetij, vendar je bila kakovost razkritih podatkov boljša. O številu izgubljenih dni z dela, stroških bolniških staležev in številu poškodb pri delu je poročala polovica borznih in četrtnina neborznih podjetij, od tega je 33 % borznih in 21 % neborznih podalo primerjavo vrednostnih podatkov v času. Spoštovanje pravic delavcev je bilo omenjeno v primeru polovice letnih poročil borznih podjetij in 7 primerih letnih poročil neborznih podjetij, pri čemer nobeno podjetje ni podalo primerjave podatkov med leti. Najslabše so podjetja poročala o zadovoljstvu zaposlenih, saj je informacije razkrilo le 7 borznih in 4 neborzna podjetja. Razkritja so bila v veliki večini opisna, 1 neborzno podjetje je navedlo dejanske podatke, 2 borzni podjetji pa sta podali tudi primerjavo dejanskih podatkov med leti.

O odnosu podjetja s svojimi dobavitelji je poročalo 79 % borznih in 58 % neborznih podjetij, vendar so bile razkrite informacije v večji meri podane opisno.

Na področju odnosa s kupci so podjetja najpogosteje poročala o pridobljenih standardih in certifikatih, ki se nanašajo na kakovost poslovanja podjetja, saj je te navedla polovica borznih in 35 % neborznih podjetij. O stroških reklamacij in o področju razvoja kupcev je poročala polovica borznih in četrtnina neborznih podjetij. Nekoliko večji razkorak med obema skupinama podjetij je opaziti pri razkrivanju podatkov o zadovoljstvu kupcev. Podatke je razkrilo 52 % borznih in 21 % neborznih podjetij, od tega je 25 % borznih podjetij in le 2 % neborznih podjetij razkrilo tudi primerjavo rezultatov med leti.

Tabela 4: Opisne statistike za posamezna področja za borzna in neborzna podjetja v letu 2019

Frekvenca (%)	2019							
	Borzna podjetja				Neborzna podjetja			
	0	1	2	3	0	1	2	3
DOSTOPNOST	12,50			87,50	75,00			25,00
ODNOS DO OKOLJA								
Okoljski oddelek, manager	91,67			8,33	94,74			5,26
Okoljski standardi	54,17			45,83	70,83			29,17
Analiza dobaviteljev	37,50	37,50	16,67	8,33	62,50	20,83	16,67	0,00
Raba virov, odpadki, emisije	16,67	33,33	4,17	45,83	50,00	16,67	8,33	25,00
ODNOS Z LOKALNO SKUPNOSTJO								
Donatorstva	12,50	37,50	16,67	33,33	45,83	12,50	29,17	12,50
Zaščita in razvoj	35,42	37,50	12,50	14,58	58,33	22,92	6,25	12,50
ODNOS Z ZAPOSLENIMI								
Struktura zaposlenih	0,00			100,00	0,00			100,00
Varnost in zdravje pri delu	27,08	31,25	14,58	27,08	52,08	27,08	8,33	12,50
Absentizem	50,00	4,17	12,50	33,33	75,00	0,00	4,17	20,83
Zaposlitvena politika	29,17	41,67	16,67	12,50	45,83	33,33	16,67	4,17
Zadovoljstvo zaposlenih	70,83	22,22	0,00	6,94	81,94	16,67	1,39	0,00
Izobraževanje zaposlenih	0,00	37,50	29,17	33,33	25,00	45,83	16,67	12,50
Ugodnosti	8,33	37,50	41,67	12,50	29,17	41,67	12,50	16,67
Spoštovanje pravic delavcev	50,00	38,89	11,11	0,00	72,22	22,22	5,56	0,00
ODNOS Z DOBAVITELJI								
Politika do dobaviteljev	20,83	66,67	4,17	8,33	41,67	54,17	4,17	0,00
ODNOS S KUPCI								
Standardi kakovosti	50,00			50,00	64,58			35,42
Stroški reklamacije	50,00	33,33	8,33	8,33	75,00	16,67	8,33	0,00
Razvoj kupcev	55,56	27,78	8,33	8,33	77,78	12,50	6,94	2,78
Zadovoljstvo kupcev	47,92	22,92	4,17	25,00	79,17	14,58	4,17	2,08
ODNOS DO ČLOVEKOVIH PRAVIC, KORUPCIJE, PODKUPOVANJA								
Varstvo človekovih pravic	50,00	50,00	0,00	0,00	87,50	8,33	4,17	0,00
Boj proti korupciji in podkupovanju	45,83	41,67	12,50	0,00	79,17	12,50	8,33	0,00
PRISPEVEK K AGENDI 2030								
Uresničevanje ciljev Agende 2030	70,83	20,83	0,00	8,33	83,33	12,50	0,00	4,17

Vir: lastno delo.

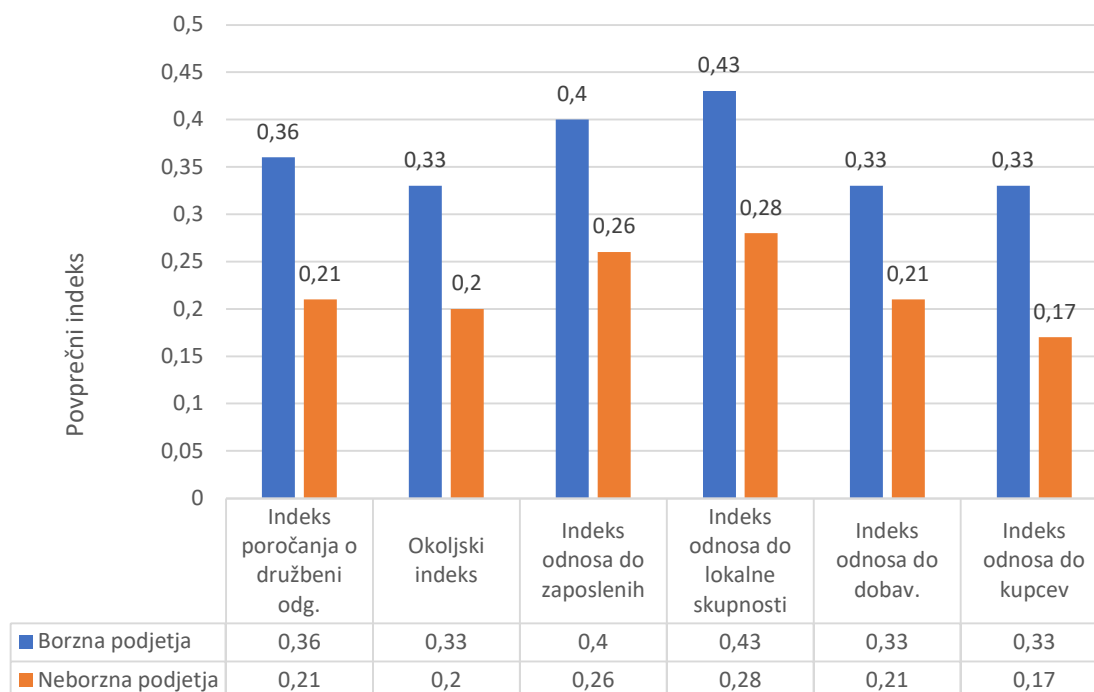
Veliko razliko v poročanju je opaziti na področju odnosa do človekovih pravic, korupcije in podkupovanja. Kakovost razkritih podatkov je bila slaba tako pri borznih kot pri neborznih podjetjih, saj nobeno podjetje ni podalo primerjavo podatkov v času. O varstvu človekovih pravic je poročala polovica borznih podjetij, vsa razkritja pa so bila samo opisna. O boju proti korupciji in podkupovanju je poročalo 13 borznih podjetij, od tega so 3 podjetja razkrila tudi dejanske podatke. Od neborznih podjetij sta o varstvu človekovih pravic opisno poročali

2 podjetji, eno podjetje pa je podalo tudi vrednostne podatke, o boju proti korupciji in podkupovanju pa so opisno poročala 3 podjetja, 2 podjetji pa sta razkrili tudi dejanske podatke.

Na področju poročanja podjetij o uresničevanju ciljev Agende 2030 so slovenska podjetja še bolj zadržana. O prispevku k uresnitvi 17 trajnostnih ciljev je poročalo 29 % borznih in 17 % neborznih podjetij.

Indeks poročanja o družbeni odgovornosti (glej tabeli 5 in 6 ter graf 2) potrjuje, da je bilo družbeno odgovorno poročanje borznih podjetij v letu 2019 kakovostnejše od neborznih podjetij. Indeks družbeno odgovornega poročanja pri borznih podjetjih v povprečju znaša 0,36, pri neborznih pa 0,21. Tudi indeksi po posameznih področjih so višji pri borznih podjetjih. V povprečju je najvišji indeks družbeno odgovornega poročanja borznih in neborznih podjetij pri odnosu do lokalne skupnosti, ki pri borznih podjetjih znaša 0,43, pri neborznih pa 0,28. Sledi indeks poročanja o odnosu do zaposlenih, ki pri borznih podjetjih v povprečju znaša 0,4, pri neborznih podjetjih pa 0,26. Borzna podjetja so uravnoteženo poročala o odnosu do kupcev, o odnosu do okolja in o odnosu do dobaviteljev, saj indeks pri vseh treh področjih v povprečju znaša 0,33. Neborzna podjetja so najslabše poročala o odnosu do kupcev, saj je indeks v povprečju znašal 0,17.

Graf 2: Primerjava borznih in neborznih podjetij pri poročanju od družbeni odgovornosti v letu 2019

Vir: lastno delo.

Tabela 5: Opisne statistike indeksov za borzna podjetja v letu 2019

Središčnost/ razpršenost	Borzna podjetja					
	Indeks poročanja o družbeni odg.	Okoljski indeks	Indeks odnosa do zaposlenih	Indeks odnosa do lokalne skupnosti	Indeks odnosa do dobav.	Indeks odnosa do kupcev
N	24	24	24	24	24	24
Manjkajoče enote	0	0	0	0	0	0
Povprečje	0,36	0,33	0,4	0,43	0,33	0,33
Mediana	0,35	0,31	0,4	0,39	0,33	0,31
Std. odklon	0,17	0,27	0,2	0,31	0,26	0,22
Min	0,09	0,00	0,10	0,00	0,00	0,04
Max	0,65	0,94	0,70	1,00	1,00	0,75

Vir: lastno delo.

Tabela 6: Opisne statistike indeksov za neborzna podjetja v letu 2019

Središčnost/ razpršenost	Neborzna podjetja					
	Indeks poročanja o družbeni odg.	Okoljski indeks	Indeks odnosa do zaposlenih	Indeks odnosa do lokalne skupnosti	Indeks odnosa do dobav.	Indeks odnosa do kupcev
N	24	24	24	24	24	24
Manjkajoče enote	0	0	0	0	0	0
Povprečje	0,21	0,20	0,26	0,28	0,21	0,17
Mediana	0,15	0,11	0,21	0,22	0,33	0,17
Std. odklon	0,15	0,23	0,16	0,32	0,19	0,13
Min	0,04	0,00	0,08	0,00	0,00	0,00
Max	0,63	0,78	0,67	1,00	0,67	0,42

Vir: lastno delo.

4.5 Rezultati longitudinalne primerjalne analize kakovosti poročanja izbranih slovenskih podjetij v letih 2003, 2011, 2017 in 2019

Analiza družbeno odgovornega poročanja slovenskih podjetij omogoča izvedbo longitudinalne primerjave podatkov z raziskavami Slomškove iz leta 2019, Klemenčičeve iz leta 2012 in Slapničarjeve iz leta 2004. S Slomškovo sem primerjala indekse poročanja o družbeni odgovornosti, o odnosu do okolja, o odnosu do zaposlenih, o odnosu do lokalne skupnosti, o odnosu do dobaviteljev in o odnosu do kupcev. S Klemenčičevo in Slapničarjevo sem primerjala le skupni indeks družbene odgovornosti ter okoljski indeks in indeks odnosa do zaposlenih, saj sta raziskavi prikazali samo rezultate teh indeksov. Opisne statistike indeksov za leto 2019 so prikazane v poglavju 4.3 – tabela 3.

Na podlagi primerjave rezultatov analize iz leta 2019 z rezultati analiz iz prejšnjih let ugotovimo, da so podjetja pogosteje poročala o družbeni odgovornosti kot v letih 2003 in

2011 (glej tabelo 8), vendar redkeje kot v letu 2017 (glej tabelo 7). Podobne rezultate daje tudi primerjava kakovosti razkritih podatkov. Podjetja so v letu 2019 na vseh področjih družbene odgovornosti razkrivala kakovostnejše podatke v primerjavi z letoma 2003 in 2011. V letu 2019 je bilo v primerjavi z letom 2017 nekaj področij, kjer so podjetja kakovostneje razkrivala informacije, vendar je bila v splošnem kakovost razkritih podatkov slabša kot v letu 2017.

Dostopnost letnih poročil na spletnih straneh podjetij je bila boljša kot v raziskavi leta 2017, vendar slabša kot v letih 2003 in 2011. Eden od razlogov nihanja tega odstotka je lahko tudi v številu analiziranih podjetij v posameznem letu.

Na področju odnosa do okolja so podjetja razkrivala kakovostnejše podatke kot v letih 2003, 2011 in 2017. Prav tako je bilo poročanje pogostejše v primerjavi z letoma 2003 in 2011, vendar redkejše v primerjavi z letom 2017. Podjetja so enako kot v predhodnih raziskavah tudi v letu 2019 najpogosteje poročala o okoljskih standardih in certifikatih, ki zagotavljajo, da podjetje deluje okoljsko odgovorno, čeprav se je odstotek podjetij v primerjavi z letom 2017 znižal s 66 % na 37,5 %. Drugo najpogostejše in hkrati najkakovostnejše področje poročanja je bila učinkovita raba virov, izpusti emisij in ravnanje z odpadki. Odstotek podjetij se je v primerjavi z letom 2017 zmanjšal s 74 % na 67 %, vendar se je kakovost poročanih podatkov izboljšala, saj je kar 35 % podjetij navedlo vrednostni podatek in njegovo primerjavo s preteklimi leti, v letu 2017 pa je bilo takih podjetij 17 %. O izboru okoljsko varnejših dobaviteljev je poročala polovica podjetij, vključenih v analizo, kar je dobrih 5 odstotnih točk manj kot v letu 2017. Enako kot v preteklih raziskavah so podjetja najslabše poročala o okoljskem oddelku in/ali okoljskem managerju. Odstotek se je gibal med 3 % v letu 2003, 2,5 % v letu 2011, 15,5 % v letu 2017 in 6,25 % v letu 2019.

Na področju odnosa z lokalno skupnostjo so predhodne analize raziskovale samo poročanje podjetij o sponzorstvih, donatorstvih in vključenosti v nacionalne/lokalne projekte kulturne ali družbene narave. V letu je bil odstotek teh podjetij 71 % in je nekoliko upadel v primerjavi z letom 2017, ko je ta znašal 79 %, vendar pa je bila kakovost podanih informacij nekoliko boljša.

Pri odnosih z zaposlenimi so bila najpogosteje poročana področja enaka kot v preteklih letih. Enako kot v letu 2017 so tudi v letu 2019 vsa podjetja razkrila svojo strukturo zaposlenih. Drugo najpogostejše področje poročanja so bila izobraževanja in usposabljanja zaposlenih. V letu 2019 je bilo sicer manj podjetij, ki so razkrila število ur, stroške in vrste izobraževanj svojih zaposlenih v primerjavi z letom 2017, prav tako je bila kakovost razkritih podatkov slabša, saj je v letu 2017 34 % podjetij, v letu 2019 pa le 23 % podjetij sporočilo dejanske podatke, primerjane s preteklimi leti. Ugodnosti za zaposlene je bilo naslednje najpogostejše področje poročanja v zadnjih dveh raziskavah. V letu 2011 so podjetja dala večji poudarek na poročanje o svoji politiki zaposlovanja, v letu 2003 pa poročanju o varnosti in zdravju pri delu. Podjetja so najredkeje razkrivala informacije o zadovoljstvu zaposlenih, enako kot v

letnih poročilih za leti 2017 in 2011. V letu 2019 je 24 %, v letu 2017 45 %, v letu 2011 pa 16,25 % podjetij podalo rezultate anket o zadovoljstvu zaposlenih.

Poročanje podjetij o odnosu z dobavitelji iz leto v leto narašča. V letu 2003 je o tem poročalo 10 % podjetij, v letu 2011 37,5 % podjetij, v letu 2017 64 % podjetij, v letu 2019 pa 69 % podjetij. Kakovost razkritih informacij je v primerjavi z letom 2017 upadla, saj je takrat 19 % podjetij, v letu 2019 pa le 4 % podjetij navedlo dejanske podatke.

Na področju odnosov s kupci podjetja najraje razkrijejo pridobljene standarde in certifikate, ki se nanašajo na kakovost poslovanja podjetja, čeprav je bil odstotek teh podjetij v letu 2019 najnižji v primerjavi z raziskavami iz preteklih let in je v primerjavi z letom 2003, ko je znašal 49 %, 2011, ko je znašal 55 %, in 2017, ko je znašal 72 %, v letu 2019 znašal le 43 %. Bolje so podjetja poročala o stroških reklamacij, saj je bilo v letu 2019 največ podjetij, ki so razkrila tovrstne informacije, v primerjavi z raziskavami iz preteklih let. Se je pa kakovost razkritih informacij nekoliko poslabšala, saj je bilo 8 % podjetij, ki so navedla dejanske podatke, in 4 % podjetij, ki so dejanske podatke primerjala s preteklimi leti, v letu 2017 pa je bilo tovrstnih podjetij 10 % oziroma 7 %.

Tabela 7: Opisne statistike za posamezna področja za leti 2017 in 2019

Frekvenca (%)	2019				2017			
	0	1	2	3	0	1	2	3
DOSTOPNOST	43,75			56,25	44,83			55,17
ODNOS DO OKOLJA								
Okoljski oddelek, manager	93,75			6,25	84,48			15,52
Okoljski standardi	62,50			37,50	34,48			65,52
Analiza dobaviteljev	50,00	29,17	16,67	4,16	44,83	37,93	12,07	5,17
Raba virov, odpadki, emisije	33,33	25,00	6,25	35,42	25,86	43,10	13,79	17,24
ODNOS Z LOKALNO SKUPNOSTJO								
Donatorstva	29,16	25,00	22,92	22,92	20,69	41,38	18,97	18,97
ODNOS Z ZAPOSLENIMI								
Struktura zaposlenih	0,00			100,00	0,00			100,00
Varnost in zdravje pri delu	39,58	34,38	6,25	19,79	17,24	36,21	27,59	18,97
Absentizem	62,50	2,09	8,33	27,08	37,93	12,07	18,97	31,03
Zaposlitvena politika	37,50	37,50	16,67	8,33	24,14	44,83	22,41	8,62
Zadovoljstvo zaposlenih	76,39	19,45	0,69	3,47	55,17	25,86	10,34	8,62
Izobraževanje zaposlenih	12,50	41,66	22,92	22,92	8,62	29,31	34,48	27,59
Ugodnosti	18,75	39,58	27,09	14,58	12,07	48,28	25,86	13,79
ODNOS Z DOBAVITELJI								
Politika do dobaviteljev	31,25	60,41	4,17	4,17	36,21	43,10	18,97	1,72
ODNOS S KUPCI								
Standardi kakovosti	57,29			42,71	27,59			72,41
Stroški reklamacije	62,50	25,00	8,33	4,17	67,24	15,52	10,34	6,90
Zadovoljstvo kupcev	63,54	18,75	4,17	13,54	56,90	20,69	6,90	15,52

Vir: Slomšek (2019), lastno delo.

Tabela 8: Opisne statistike za posamezna področja za leti 2003 in 2011

Frekvenca (%)	2011				2003			
	0	1	2	3	0	1	2	3
DOSTOPNOST	38,75			61,25	35,20			64,80
ODNOS DO OKOLJA								
Okoljski oddelek, manager	97,50			2,50	97,10			2,90
Okoljski standardi	63,75			36,25	82,90			17,10
Analiza dobaviteljev	78,75	18,75	0,00	2,50	97,10	0,00	1,00	1,90
Raba virov, odpadki, emisije	53,75	26,25	1,25	18,75	69,50	14,30	7,60	8,60
ODNOS Z LOKALNO SKUPNOSTJO								
Donatorstva	50,00	41,25	7,50	1,25	71,40	21,90	5,70	1,00
ODNOS Z ZAPOSLENIMI								
Struktura zaposlenih	1,25			98,75	20,00			80,00
Varnost in zdravje pri delu	51,25	26,25	13,75	8,75	71,40	0,00	7,60	21,00
Absentizem	58,75	5,00	11,25	25,00	81,90	4,80	3,80	9,50
Zaposlitvena politika	45,00	12,50	22,50	20,00	90,50	0,00	1,00	8,60
Zadovoljstvo zaposlenih	83,75	8,75	2,50	5,00	84,80	8,60	1,00	5,70
Izobraževanje zaposlenih	28,75	38,75	18,75	13,75	53,30	24,80	13,30	8,60
Ugodnosti	58,75	26,25	11,25	3,75	94,30	2,90	1,90	1,00
ODNOS Z DOBAVITELJI								
Politika do dobaviteljev	62,50	37,50	0,00	0,00	90,50	0,00	1,00	8,60
ODNOS S KUPCI								
Standardi kakovosti	45,00			55,00	51,40			48,60
Stroški reklamacije	76,25	11,25	5,00	7,50	93,30	1,00	1,90	3,80
Zadovoljstvo kupcev	85,00	5,00	5,00	5,00	92,40	5,70	1,00	1,00

Vir: Slapničar (2004), Klemenčič (2012).

Tabela 9: Opisne statistike indeksov za leto 2017

Središčnost/ razpršenost	2017					
	Indeks poročanja o družbeni odg.	Okoljski indeks	Indeks odnosa do zaposlenih	Indeks odnosa do lokalne skupnosti	Indeks odnosa do dobav.	Indeks odnosa do kupcev
N	58	58	58	58	58	58
Manjkajoče enote	0	0	0	0	0	0
Povprečje	0,45	0,4	0,52	0,45	0,29	0,24
Mediana	0,44	0,33	0,52	0,33	0,33	0,20
Std. odklon	0,20	0,28	0,20	0,34	0,26	0,16
Min	0,15	0,00	0,19	0,00	0,00	0,00
Max	0,89	1,00	0,90	1,00	1,00	0,60

Vir: Slomšek (2019).

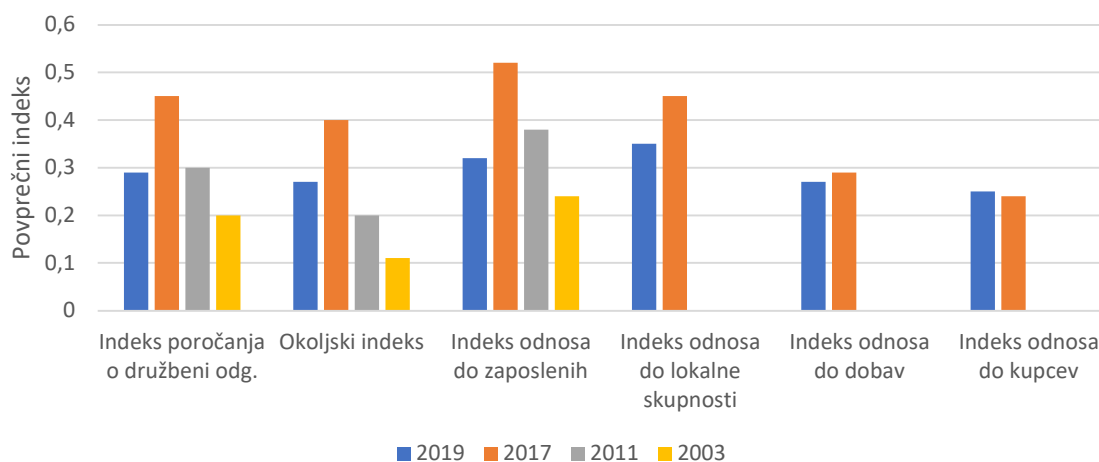
Tabela 10: Opisne statistike indeksov za leti 2003 in 2011

Središčnost/ razpršenost	2011			2003		
	Indeks poročanja o družbeni odg.	Okoljski indeks	Indeks odnosa do zaposlenih	Indeks poročanja o družbeni odg.	Okoljski indeks	Indeks odnosa do zaposlenih
N	80	80	80	105	105	105
Manjkajoče enote	0	0	0	0	0	0
Povprečje	0,30	0,20	0,38	0,20	0,11	0,24
Mediana	0,24	0,13	0,36	0,17	0,00	0,19
Std. odklon	0,20	0,24	0,21	0,17	0,19	0,19
Min	0,06	0,00	0,10	0,00	0,00	0,00
Max	0,81	0,87	1,00	0,74	0,80	0,86

Vir: Slapničar (2004), Klemenčič (2012).

Primerjava indeksa poročanja o družbeni odgovornosti skozi čas (glej tabeli 9 in 10 ter graf 3) nam pove, da se je kakovost poročanja v letu 2019 v primerjavi z letom 2017 poslabšala, saj je vrednost indeksa padla z 0,45 v letu 2017 na 0,29 v letu 2019. Največje poslabšanje poročanja je zaslediti na področju odnosa do zaposlenih, saj je vrednost indeksa upadla z 0,52 v letu 2017 na 0,32 v letu 2019. V letu 2019 so podjetja najboljše poročala o odnosu do lokalne skupnosti, v preteklih letih pa o odnosu do zaposlenih. Poročanje se je izboljšalo le na področju odnosa do kupcev.

Graf 3: Rezultati longitudinalne primerjalne analize kakovosti poročanja izbranih slovenskih podjetij v letih 2003, 2001, 2017, 2019

Vir: lastno delo.

4.6 Deset najbolje ocenjenih borznih podjetij po poročanju o družbeni odgovornosti v letih 2017 in 2019

V naslednjem koraku analize sem pripravila seznam desetih najbolje ocenjenih borznih podjetij glede na oceno letnih poročil za leto 2019. Podatke sem primerjala z rezultati raziskave Slomškove za leto 2017 (glej tabelo 11 in graf 4).

Tabela 11: Prvih deset borznih podjetij po poročanju o družbeni odgovornosti v letih 2017 in 2019

Središčnost/razpršenost	2019			2017		
	Indeks poročanja o družbeni odg.	Okoljski indeks	Indeks odnosa do zaposlenih	Indeks poročanja o družbeni odg.	Okoljski indeks	Indeks odnosa do zaposlenih
TELEKOM SLOVENIJE	0,65	0,44	0,72	0,89	1,00	0,86
CINKARNA CELJE	0,62	0,56	0,64	0,81	0,73	0,76
KRKA	0,62	0,83	0,54	0,78	0,87	0,86
DARS	0,61	0,83	0,49	0,74	0,80	0,86
LUKA KOPER	0,60	0,94	0,64	0,80	0,87	0,86
PETROL	0,49	0,39	0,38	0,76	0,67	0,71
INTEREUROPA	0,44	0,22	0,59	n/a	n/a	n/a
SIJ	0,43	0,44	0,49	0,67	0,67	0,86
UNIOR	0,42	0,33	0,51	n/a	n/a	n/a
MERCATOR	0,42	0,39	0,41	0,72	0,80	0,67

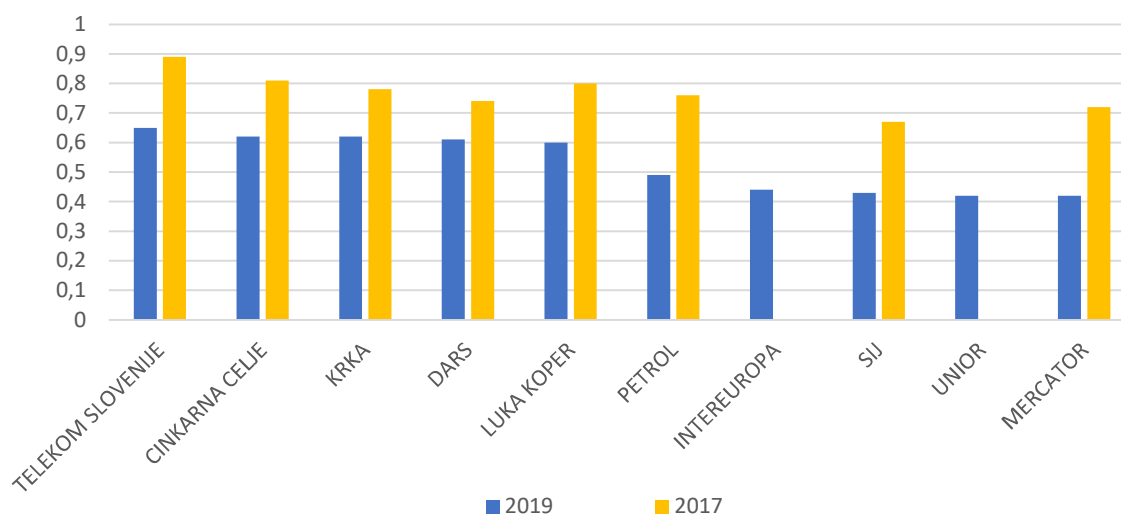
Vir: Slomšek (2019), lastno delo.

Podjetja, ki so se v letu 2017 in 2019 uvrstila med deset najboljših borznih podjetij v družbeno odgovornem poročanju, so Telekom Slovenije, Cinkarna Celje, Krka, Dars, Luka Koper, Petrol, Sij in Mercator. Novi podjetji na lestvici sta Intereuropa, ki je v letu 2017 zasedala 12. mesto, ter Unior, ki je v letu 2017 zasedal 14. mesto (Slomšek, 2019). V letu 2019 sta z lestvice padli podjetji Gorenje, ki konec leta 2019 ni kotiralo na borzi, in podjetje Impol 2000, ki je v letu 2019 zasedlo 11. mesto (glej prilogo 2). Vsem podjetjem se je indeks družbeno odgovornega poročanja v letu 2019 v primerjavi z letom 2017 zmanjšal. Višina povprečnega indeksa družbeno odgovornega poročanja za uvrstitev med deset najboljših podjetij je v letu 2019 znašala 0,42 in se je v primerjavi z letom 2017 zmanjšala, saj je takrat znašala 0,67.

Prvo mesto na lestvici je ponovno zavzelo podjetje Telekom Slovenije, čeprav se je povprečni indeks družbeno odgovornega poročanja v letu 2019 znižal za 24 odstotnih točk,

predvsem na račun slabšega poročanja o odnosu do okolja, saj se je povprečni okoljski indeks znižal za kar 56 odstotnih točk. Cinkarna Celje ostaja na drugem mestu. Krka je v letu 2019 napredovala za eno mesto in se v letu 2019 uvrstila na 3. mesto na lestvici, čeprav se je indeks družbeno odgovornega poročanja v letu 2019 zmanjšal za 16 odstotnih točk v primerjavi z letom 2017. Dars je v letu 2019 napredoval za 3 mesta na lestvici in se uvrstil na četrto mesto, saj je izboljšal poročanje o odnosu do okolja. Luka Koper je nazadovala za dve mesti na lestvici. Podjetje je izboljšalo poročanje o odnosu do okolja, vendar poslabšalo poročanje na področju odnosa do zaposlenih. Petrol je zasedel 6. mesto na lestvici, enako kot v letu 2017. Podjetje Sij, ki je bilo v letu 2017 na repu lestvice, je v letu 2019 napredovalo za 3 mesta, čeprav ni izboljšalo družbeno odgovornega poročanja. Na zadnjem mestu lestvice je podjetje Mercator, ki je v primerjavi z letom 2017 nazadovalo za dve mesti. Padeč lahko pripišemo slabšemu poročanju o odnosu do okolja, saj se je povprečni okoljski indeks zmanjšal za 41 odstotnih točk. Rezultati kažejo izboljšanje poročanja borznih podjetij o odnosu do zaposlenih in poslabšanje poročanja o odnosu do okolja.

Graf 4: Deset najbolj ocenjenih borznih podjetij po poročanju o družbeni odgovornosti v letih 2017 in 2019

Vir: lastno delo.

4.7 Rezultati primerjalne analize kakovosti poročanja o družbeni odgovornosti med najbolj ocenjenimi tremi slovenskimi podjetji in primerljivimi tremi tujimi podjetji v letu 2019

V nadaljevanju analize sem izvedla primerjavo kakovosti družbeno odgovornega poročanja med tremi najbolj ocenjenimi slovenskimi podjetji in primerljivimi tremi podjetji iz tujine. Pri ocenjevanju sem analizirala ista področja družbeno odgovornega poročanja. V primeru Slovenije sem za primerjavo vzela podjetja Telekom Slovenije, Cinkarno Celje, Krko in Lek,

sta Cinkarna Celje in Krka skupaj zasedli tretje mesto na lestvici. Tuja podjetja sem izbrala na podlagi analize o trajnostnem poročanju Svetovnega gospodarskega sveta za trajnostni razvoj v letu 2019, v katero je bilo vključenih 159 vodilnih podjetij iz 34 držav sveta (WBCSD, 2020). V vzorec sem izmed 11 vodilnih mednarodnih podjetij na področju trajnostnega poročanja v letu 2019 izbrala letna poročila podjetij Nestle, Eni in Stora Enso. Izmed najbolje ocenjenih slovenskih in tujih podjetij v letu 2019 je edino Lek primer neborznega podjetja.

Tabela 12: Opisne statistike za posamezna področja za najbolj ocenjena slovenska in tuja podjetja v letu 2019

Frekvenca (%)	Najbolje ocenjena slovenska podjetja v letu 2019				Najbolje ocenjena tuja podjetja v letu 2019			
	0	1	2	3	0	1	2	3
DOSTOPNOST	0,25			0,75	0,00			1,00
ODNOS DO OKOLJA								
Okoljski oddelek, manager	0,75			0,25	0,17			0,83
Okoljski standardi	0,13			0,87	0,00			1,00
Analiza dobaviteljev	0,00	0,25	0,5	0,25	0,00	0,00	0,33	0,67
Raba virov, odpadki, emisije	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	1,00
ODNOS Z LOKALNO SKUPNOSTJO								
Donatorstva	0,00	0,00	0,25	0,75	0,00	0,00	0,00	1,00
Zaščita in razvoj	0,00	0,00	0,25	0,75	0,00	0,00	0,00	1,00
ODNOS Z ZAPOSLENIMI								
Struktura zaposlenih	0,00			1,00	0,00			1,00
Varnost in zdravje pri delu	0,00	0,00	0,00	1,00	0,17	0,00	0,50	0,33
Absentizem	0,00	0,00	0,25	0,75	0,00	0,00	0,00	1,00
Zaposlitvena politika	0,00	0,50	0,25	0,25	0,00	0,33	0,00	0,67
Zadovoljstvo zaposlenih	0,50	0,25	0,08	0,17	0,22	0,00	0,00	0,78
Izobraževanje zaposlenih	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	1,00
Ugodnosti	0,00	0,00	0,25	0,75	0,00	0,00	0,33	0,67
Spoštovanje pravic delavcev	0,25	0,50	0,25	0,00	0,44	0,22	0,00	0,33
ODNOS Z DOBAVITELJI								
Politika do dobaviteljev	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,67	0,00	0,33
ODNOS S KUPCI								
Standardi kakovosti	0,13			0,87	0,17			0,83
Stroški reklamacije	0,00	0,00	0,75	0,25	0,67	0,00	0,00	0,33
Razvoj kupcev	0,58	0,25	0,17	0,00	0,44	0,00	0,12	0,44
Zadovoljstvo kupcev	0,13	0,13	0,25	0,50	0,17	0,17	0,00	0,66
ODNOS DO ČLOVEKOVIH PRAVIC, KORUPCIJE, PODKUPOVANJA								
Varstvo človekovih pravic	0,00	0,75	0,25	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00
Boj proti korupciji in podkupovanju	0,00	0,75	0,25	0,00	0,00	0,00	0,33	0,67
PRISPEVEK K AGENDI 2030								
Uresničevanje ciljev agende 2030	0,25	0,25	0,00	0,50	0,00	0,00	0,00	1,00

Vir: lastno delo.

Analiza je pokazala, da primerljiva podjetja iz tujine oblikujejo bolj kakovostna razkritja o družbeno odgovornem poslovanju, skladne z Direktivo 2014/95/EU, kot najboljše ocenjena slovenska podjetja (glej tabelo 12).

Vsa tuja podjetja in tri četrtine slovenskih podjetij je imelo letno poročilo dostopno na svoji spletni strani.

Na področju odnosa do okolja so slovenska in tuja podjetja najkakovostneje poročala o rabi virov, izpušnih emisij in ravnanju z odpadki, saj so prav vsa razkrila vrednostne podatke, primerjane s preteklimi obdobji. Druga najpogosteje razkrita informacija na okoljskem področju so bili pridobljeni standardi in certifikati, ki zagotavljajo, da podjetje deluje okoljsko odgovorno. O tem so poročala vsa tuja podjetja in 87 % slovenskih podjetij. Le eno slovensko letno poročilo ni imelo omenjenih mednarodnih/specifičnih/sektorskih okoljskih standardov. O izboru okoljsko varnejših dobaviteljev so poročala vsa slovenska in tuja podjetja, vendar je bila kakovost razkritih informacij pri tujih podjetjih višja, saj je kar 67 % tujih in le 25 % slovenskih podjetij razkrilo vrednostne podatke in jih primerjalo s preteklimi obdobji. O okoljskem oddelku oziroma okoljskem managerju v svojem podjetju je poročalo eno slovensko in dve tuji podjetji.

Na področju odnosa do lokalne skupnosti so tako za dana sponzorstva in donatorstva kot za zaščito in razvoj lokalne skupnosti vsa tuja in tri slovenska podjetja navedla vrednostne podatke in njihovo primerjavo s preteklimi leti, eno slovensko podjetje pa je razkrilo dejanske podatke za leto poročanja.

Na področju odnosa do zaposlenih so vsa slovenska in tuja podjetja razkrila strukturo svojih zaposlenih. Prav tako so vsa podjetja podala dejanske podatke o stroških, številu ur in vrstah izpopolnjevanja znanja in usposabljanja zaposlenih ter jih primerjala s preteklimi leti. O varnosti in zdravju pri delu so slovenska podjetja pogosteje in kakovostneje razkrila informacije. Vsa so navedla primerjavo dejanskih podatkov s preteklimi obdobji, od tujih podjetij pa so bila primerljiva razkritja le na primeru enega podjetja. Slovenska podjetja so kakovostneje poročala še o ugodnostih za zaposlene. Tri slovenska in dve tuji podjetji so razkrila dejanske podatke in jih primerjala s preteklimi obdobji, eno slovensko in eno tuje podjetje pa je navedlo vrednostne podatke le za obdobje poročanja. Slovenska podjetja so v primerjavi s tujimi podjetji najslabše poročala o zadovoljstvu zaposlenih. Od slovenskih podjetij je 17 %, od tujih podjetij pa 78 % podjetij razkrilo rezultate anket o zadovoljstvo zaposlenih skozi čas. Spoštovanje pravic delavcev je bilo področje, o katerem so najslabše poročali. V primeru slovenskih podjetij je le eno podjetje razkrilo vrednostni podatek, v primeru tujih podjetij pa je bilo 33 % vrednostno razkritih informacij primerjanih tudi s preteklimi obdobji.

O strategiji graditve dolgoročnih odnosov z dobavitelji so vsa slovenska in dve tuji podjetji razkrila samo opisne podatke, le eno tujo podjetje pa je dejanske podatke primerjalo skozi čas.

Na področju odnosov s kupci je 87 % slovenskih in 83 % tujih podjetij navedlo standarde in certifikate, ki se nanašajo na kakovost poslovanja podjetja. O stroških reklamacij so poročala vsa slovenska podjetja in le eno tuje podjetje. O razvoju kupcev, oziroma o njihovi zvestobi, o strategiji privabljanja potrošnikov in o stroških oglaševanja in osveščanja kupcev je poročalo 56 % tujih in 42 % slovenskih podjetij. Od tega je 44 % tujih poročalo dejanske podatke skozi čas, a nobeno slovensko podjetje, 12 % tujih in 17 % slovenskih podjetij je navedlo dejanske podatke za poročano obdobje, 25 % slovenskih podjetij pa je navedlo le opisne informacije. Tudi na področju zadovoljstva kupcev so tuja podjetja razkrivala kakovostnejše informacije, saj je 66 % podjetij navedlo dejanske podatke v času, od slovenskih podjetij pa je bilo teh razkritij 50 %.

O varstvu človekovih pravic in boju proti korupciji in podkupovanju je tri četrtine slovenskih podjetij navedlo dejanske podatke, četrtina pa je razkrila le opisne informacije. Vsa tuja podjetja so o varstvu človekovih pravic navedla primerjavo dejanskih podatkov skozi čas, pri boju proti korupciji in podkupovanju pa so bile te informacije razkrite v 67 % primerih letnih poročil.

O uresničevanju ciljev Agende 2030 so vsa tuja in polovica slovenskih podjetij razkrila dejanske podatke, primerjane s preteklimi leti. Ena slovensko podjetje je navedlo le opisne informacije, še eno slovensko podjetje pa o svojih prispevkih k uresničevanju ciljev ni poročalo.

Slovenska podjetja v primerjavi s tujimi podjetji redkeje in manj kakovostno poročajo o družbeno odgovornem poslovanju (glej tabeli 13 in 14 ter graf 5), saj indeks družbeno odgovornega poročanja slovenskih podjetij v povprečju znaša 0,63, pri podjetjih iz tujine pa 0,79. Slovenska podjetja se najbolj približajo tujim podjetjem na področju odnosa do kupcev, saj slovenski indeks v povprečju znaša 0,56, indeks tujih podjetij pa 0,58. Največja razlika v poročanju slovenskih in tujih podjetij je v poročanju odnosa do dobaviteljev, saj indeks slovenskih podjetij v povprečju znaša 0,33, indeks tujih podjetij pa 0,56.

Tabela 13: Opisne statistike indeksov za najboljše ocenjena slovenska podjetja v letu 2019

Središčnost/ razpršenost	Najbolje ocenjena slovenska podjetja v letu 2019					
	Indeks poročanja o družbeni odg.	Okoljski indeks	Indeks odnosa do zaposlenih	Indeks odnosa do lokalne skupnosti	Indeks odnosa do dobav.	Indeks odnosa do kupcev
N	4	4	4	4	4	4
Manjkajoče enote	0	0	0	0	0	0
Povprečje	0,63	0,65	0,64	0,92	0,33	0,56
Mediana	0,62	0,67	0,65	0,89	0,33	0,60
Std. odklon	0,01	0,18	0,08	0,06	0,00	0,10
Min	0,62	0,44	0,54	0,89	0,33	0,42
Max	0,65	0,83	0,72	1,00	0,33	0,63

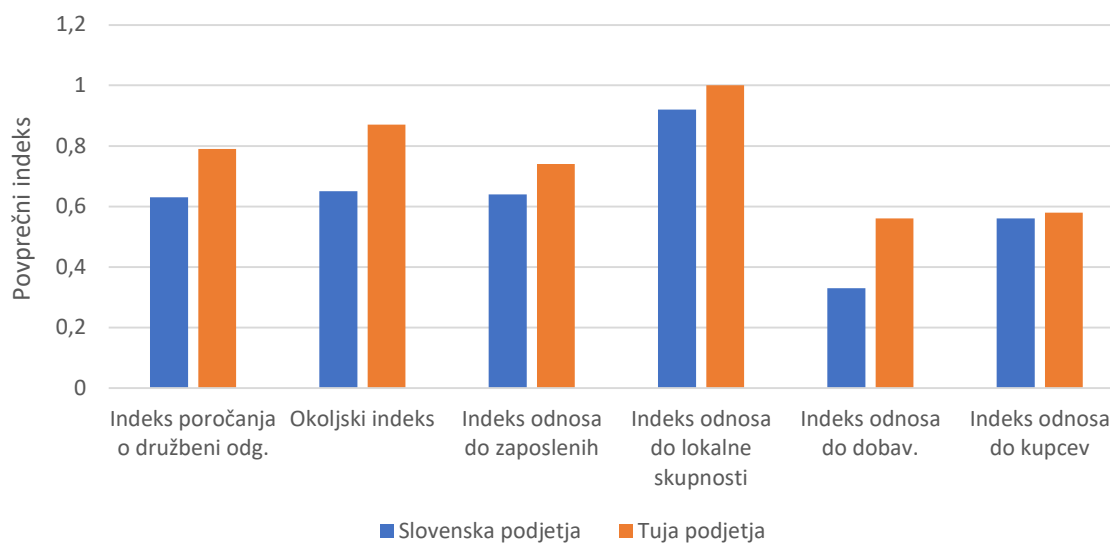
Vir: lastno delo.

Tabela 14: Opisne statistike indeksov za najbolj ocenjena tuja podjetja v letu 2019

Središčnost / razpršenost	Najbolje ocenjena tuja podjetja v letu 2019					
	Indeks poročanja o družbeni odg.	Okoljski indeks	Indeks odnosa do zaposlenih	Indeks odnosa do lokalne skupnosti	Indeks odnosa do dobav.	Indeks odnosa do kupcev
N	3	3	3	3	3	3
Manjkajoče enote	0	0	0	0	0	0
Povprečje	0,79	0,87	0,74	1,00	0,56	0,58
Mediana	0,77	0,94	0,74	1,00	0,33	0,71
Std. odklon	0,04	0,18	0,17	0,00	0,38	0,25
Min	0,76	0,67	0,56	1,00	0,33	0,29
Max	0,83	1,00	0,90	1,00	1,00	0,75

Vir: lastno delo.

Graf 5: Rezultati primerjalne analize kakovosti poročanja o družbeni odgovornosti med najbolj ocenjenimi tremi slovenskimi podjetji in primerljivimi tremi tujimi podjetji v letu 2019

Vir: lastno delo.

4.8 Razprava

Analiza kakovosti družbeno odgovornega poročanja slovenskih nefinančnih podjetij nam da vpogled v trende razkrivanja trajnostnega poslovanja slovenskih podjetij, razvoj družbeno odgovornega poročanja skozi čas in primerjavo poročanja s tujimi podjetji. Na podlagi rezultatov analize lahko odgovorim na raziskovalna vprašanja magistrskega dela:

1. Ali slovenska podjetja v letnih poročilih poročajo o svojem prispevku k uresničevanju ciljev Agende 2030?

Odgovor je ne, saj je analiza pokazala, da je 23 % oziroma 11 slovenskih podjetij, od tega 7 borznih in 4 neborzna podjetja, v letu 2019 poročalo o svojem prispevku k uresničitvi ciljev Agende 2030. Razkrite informacije so bile pretežno opisne narave, le tri podjetja pa so podala tudi vrednostno primerjavo podatkov v času.

Čeprav so slovenska podjetja še vedno zadržana pri poročanju o uresničevanju 17 globalnih trajnostnih ciljev, menim, da se bo to razvilo v skladu s povečevanjem trenda družbeno odgovornega poročanja. Slovenska podjetja bi z zgledovanjem po dobrih praksah iz tujine lahko pogosteje in kakovostneje poročala o uresničevanju ciljev Agende 2030.

2. Ali slovenska podjetja, ki kotirajo na Ljubljanski borzi, bolj dosledno upoštevajo določila Direktive 2014/95/EU pri poročanju o družbeni odgovornosti kot slovenska podjetja, ki ne kotirajo na Ljubljanski borzi?

Odgovor je da, saj borzna podjetja pogosteje in kakovostneje poročajo o družbeno odgovornem poslovanju kot primerljiva neborzna podjetja. Ta ugotovitev se ujema tudi z ugotovitvami predhodnih raziskav. Borzna podjetja so izpostavljena večjemu pritisku, da delničarjem in drugim interesnim skupinam razkrivajo konkretne podatke finančnega in nefinančnega poslovanja, največkrat so to tudi večja podjetja z globalnim poslovanjem. Tudi kot slovenska podjetja, ki ne kotirajo na Ljubljanski borzi, z leti izboljšujejo pogostost in kakovost družbeno odgovornega poročanja.

3. Se je poročanje slovenskih podjetij o družbeni odgovornosti leta 2019 v primerjavi z letom 2017 izboljšalo?

Odgovor je ne, saj se je pogostost in kakovost družbeno odgovornega poročanja slovenskih podjetij v letu 2019, z izjemo nekaterih področij, v primerjavi z letom 2017 poslabšala. Svoje rezultate analize družbeno odgovornega poročanja slovenskih podjetij sem primerjala z rezultati Slomškove iz leta 2019. Največje poslabšanje poročanja je bilo zaslediti na področju odnosa do zaposlenih. V letu 2019 so podjetja najbolje poročala o odnosu do lokalne skupnosti, v preteklih letih pa o odnosu do zaposlenih. Poročanje se je izboljšalo le na področju odnosa do kupcev. Eden od razlogov za tak rezultat se lahko skriva v številu analiziranih podjetij, ki so bila zajeta v analizo v posameznem letu. Drugi razlog je tudi v tem, da so podjetja v letnih poročilih za leto 2019 že poročala o pandemiji covid-19 v Sloveniji in njenem pričakovanem vplivu na poslovanje podjetij v letu 2020.

4. Ali primerljiva podjetja iz tujine oblikujejo bolj kakovostne informacije o družbeno odgovornem poslovanju, skladne z Direktivo 2014/95/EU, kot najbolje ocenjena slovenska podjetja?

Odgovor je da, saj je analiza pokazala, da primerljiva podjetja iz tujine oblikujejo bolj kakovostne informacije o družbeno odgovornem poslovanju, skladne z Direktivo 2014/95/EU, kot najbolj ocenjena slovenska podjetja. Slovenska podjetja se najbolj približajo tujim podjetjem na področju odnosa do kupcev, največji razkorak med njimi pa je v poročanju o odnosu do dobaviteljev. Tuja podjetja so večja in delujejo v bolj globalnem obsegu, zato je večja tudi potreba po obsežnejšem in kakovostnejšem poročanju. Slovenska podjetja počasi sledijo trendu družbeno odgovornega poročanja, zato lahko za prihodnost rečemo, da bodo ta pogosteje in kakovostneje razkrivala tudi informacije, skladne z Direktivo 2014/95/EU, za dober zgled pa vzela prav tuja podjetja, ki so vodilna na tem področju.

SKLEP

Družbeno odgovorno poročanje ima vedno večji pomen, tako v tujini kot tudi v Sloveniji. Podjetja morajo prevzeti odgovornost za svoje neposredne in posredne učinke na družbo in okolje, s trajnostnim poslovanjem pa zagotoviti zadostno količino virov za prihodnje generacije, ob hkratnem doseganju pozitivnih finančnih rezultatov. Vse več podjetij se odloča za razkrivanje informacij nefinančnega poslovanja zaradi pritiska interesnih skupin, predvsem delničarjev in kupcev, ki svoje odločitve sprejemajo tudi na podlagi njihovega družbeno odgovornega poslovanja. V porastu so tudi razne pobude za trajnostno poročanje, kot so tekmovanja in natečaji, podjetja pa imajo na voljo izobraževanja in svetovanja strokovnih društev in združenj. Prednost trajnostnega poročanja je v pridobljenem ugledu podjetij, ki vodi do konkurenčne prednosti.

Globalni trendi trajnostnega poročanja sledijo k njegovi večji regulaciji in standardizaciji, da bi podjetja čim lažje razkrivala tovrstne informacije in da bi bile te tudi primerljive med seboj. Podjetja najbolj uporabljajo GRI smernice trajnostnega poročanja. Evropska unija je s sprejetjem Direktive 2014/95/EU, ki je začela veljati 1. januarja 2017, uvedla poročanje o trajnostni uspešnosti, natančneje glede razkritij nefinančnih informacij in informacij o različnosti nekaterih velikih podjetij in skupin. Podjetja razkrivajo informacije o trajnostnem poslovanju po različnih komunikacijskih kanalih, kot so letna poročila, trajnostna poročila, okoljska poročila, integrirana poročila, objave na spletnih straneh.

Magistrsko delo je imelo več ciljev. Želela sem ugotoviti, ali slovenska podjetja v letnih poročilih poročajo o svojem prispevku k ciljem Agende 2030. Preverila sem, ali se je izboljšala kakovost nefinančnega poročanja v letnih poročilih slovenskih podjetij po uvedbi t. i. nefinančne direktive, pri čemer sem primerjala borzna in neborzna podjetja. Z longitudinalno analizo sem želela ugotoviti, ali se je izboljšala kakovost poročanja izbranih slovenskih podjetij v letu 2019 v primerjavi z rezultati sorodnih analiz iz preteklih let. Na koncu sem preverila tudi, kakšna je relativna kakovost poročanja o družbeni odgovornosti med najbolj ocenjenimi tremi slovenskimi podjetji in primerljivimi tremi tujimi podjetji v letu 2019.

V teoretičnem delu sem podala aktualne informacije in trende s področja družbeno odgovornega poročanja. V praktičnem delu sem svoja raziskovalna vprašanja o družbeno odgovornem poročanju slovenskih podjetij preverila z analizo 24 letnih poročil slovenskih nefinančnih borznih podjetij, ki so konec leta 2019 kotirala na Ljubljanski borzi, 24 letnih poročil slovenskih nefinančnih neborznih podjetij, ki konec leta 2019 niso kotirala na Ljubljanski borzi, in tremi tujimi podjetji, ki so bila na podlagi analize Svetovnega gospodarskega sveta za trajnostni razvoj vodilna na področju trajnostnega poročanja v letu 2019. Analizo sem osnovala na metodologiji, ki jo je Slapničarjeva razvila za namen raziskave poročanja o družbeni odgovornosti slovenskih podjetij v letu 2003 in sta jo v svojih raziskavah uporabili tudi Klemenčičeva v letu 2012 in Slomškova v letu 2019. Z longitudinalno analizo sem primerjala podatke vseh štirih analiz.

Rezultati analize trajnostnega poročanja slovenskih podjetij v letu 2019 so pokazali, da slovenska podjetja največ poročajo o svojem odnosu do lokalne skupnosti in odnosu do zaposlenih, najmanj pa o odnosu do kupcev. Primerjava poročanja borznih in neborznih podjetij je pokazala, da borzna podjetja pogosteje in kakovostneje poročajo o družbeno odgovornem poslovanju, saj poročajo o različnih področjih družbene odgovornosti, razkrite informacije pa so tudi vrednostno podprte ali primerjane s podatki iz preteklih let. Neborzna podjetja poročajo pretežno opisno, največji poudarek pa dajo odnosu do lokalne skupnosti in odnosu do zaposlenih. Longitudinalna analiza je pokazala, da se je kakovost poročanja v letu 2019 v primerjavi z letom 2017 poslabšala. Največje poslabšanje poročanja sem zasledila na področju odnosa do zaposlenih. V letu 2019 so podjetja najpogosteje poročala o odnosu do lokalne skupnosti, v preteklih raziskavah pa o odnosu do zaposlenih. S primerjavo najbolje ocenjenih slovenskih in primerljivih tujih podjetij v letu 2019 sem ugotovila, da slovenska podjetja zaostajajo pri družbeno odgovornem poročanju v primerjavi s tujimi podjetji.

Družbene in okoljske tematike niso več samo stvar odločevalcev na državni ravni, temveč tudi odločevalcev v podjetjih. Družbeno odgovorno poslovanje morajo podjetja sporočiti različnim ciljnim javnostim, saj s tem bolje oblikujejo svojo podobo in lahko pridobijo večji ugled, s tem pa konkurenčno prednost. Toda podjetja morajo razkrivati kakovostne informacije, podprte z dejanskimi podatki in primerjavami iz preteklih obdobj poslovanja. S tem so razkritja tudi bolj verodostojna.

LITERATURA IN VIRI

1. AccountAbility. (2020a). *About Us*. Pridobljeno 27. septembra 2020 iz <https://www.accountability.org/about>
2. AccountAbility. (2020b). *Standards*. Pridobljeno 27. septembra 2020 iz <https://www.accountability.org/standards>
3. AccountAbility. (2020c). *AccountAbility Principles*. Pridobljeno 27. septembra 2020 iz <https://www.accountability.org/standards/aa1000-accountability-principles>

4. AccountAbility. (2020d). *Stakeholder Engagement Standard*. Pridobljeno 27. septembra 2020 iz <https://www.accountability.org/standards/aa1000-stakeholder-engagement-standard>
5. AccountAbility. (2020e). *Assurance Standard*. Pridobljeno 27. septembra 2020 iz <https://www.accountability.org/standards/aa1000-assurance-standard>
6. Adria Mobil, d. o. o. (2020). *Letno poročilo družbe Adria Mobil, d. o. o. in skupine Adria Mobil za poslovno leto 1. 9. 2018–31. 8. 2019*. Pridobljeno 9. maja 2021 iz https://seonet.ljse.si/?doc_id=68839
7. Akademija Finance. (2022). *Najboljše letno poročilo*. Pridobljeno 7. februarja 2022 iz <https://akademija-finance.si/aboutevents/najboljse-letno-porocilo/>
8. Alpla Slovenija, d. o. o. (2020). *Alpla letno poročilo 2019*. Pridobljeno 4. junija 2021 iz <https://www.ajpes.si/jolp/podjetje.asp?maticna=1798219000>
9. BTC, d. d. (2020). *Letno poročilo za poslovno leto 2019*. Pridobljeno 30. maja 2021 iz <https://www.btc.si/wp-content/uploads/2020/05/Letno-poro%C4%8Dilo-BTC-2019-z-mnenjem.pdf>
10. Cankar, T. & Horvat, T. (2020, 26. november). Najboljša letna poročila so letos pripravili Zavarovalnica Triglav, Krka, ELES, CEF, NLB, Sava Re, Fraport in Petrol. *Finance*. Pridobljeno 30. januarja 2021 iz <https://www.finance.si/8968613/Najboljsa-letna-porocila-so-letos-pripravili-Zavarovalnica-Triglav-Krka-ELES-CEF-NLB-Sava-Re-Fraport-in-Petrol?src=live>
11. Carroll, A. B. (1991). The pyramid of corporate social responsibility: toward the moral management of organizational stakeholders. *Business Horizons*, 34(4), 39–48.
12. Carroll, A. B. & Schwartz, M. S. (2003). Corporate Social Responsibility: A Three-Domain Approach. *Business Ethics Quarterly*, 13(4), 503–530.
13. Carthago, d. o. o. (2020). *Letno poročilo na dan 31. 7. 2019*. Pridobljeno 11. maja 2021 iz <https://www.ajpes.si/jolp/podjetje.asp?maticna=2211238000>
14. Celovito poročanje. (2017a). *Kaj je celovito poročanje?* Pridobljeno 10. oktobra 2020 iz <https://celovitoporocanje.si/>
15. Celovito poročanje. (2017b). *Vodilna načela uvajanja*. Pridobljeno 10. oktobra 2020 iz <https://celovitoporocanje.si/vodilna-nacela-uvajanja/>
16. Celovito poročanje. (2017c). *Rezultati uspešnega uvajanja*. Pridobljeno 10. oktobra 2020 iz <https://celovitoporocanje.si/rezultati-uspesnega-uvajanja/>
17. Cetis, d. d. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 20. aprila 2021 iz https://www.cetis.si/uploads/porocila/popravljeno_revidirano_letno_porocilo_in_revidirano_konsolidirano_letno_porocilo_druzbe_cetis_za_poslovno_leto_2019.pdf
18. Cinkarna Celje, d. d. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 21. aprila 2021 iz https://www.cinkarna.si/si/files/default/objave_si/leto2020/Letno_porocilo_2019.pdf
19. Commission of the European Communities. (2001). *Green paper: Promoting a European Framework for Corporate Social Responsibility*. Brussels: Commission of the European Communities.
20. Comtrade, d. o. o. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 25. aprila 2021 iz <https://www.ajpes.si/jolp/podjetje.asp?maticna=3281841000>

21. CorporateRegister. (2021). *Region map-Slovenia*. Pridobljeno 21. februarja 2021 iz <https://www.corporateregister.com/map/region/?r=Slovenia>.
22. CPOEF. (2020). *O nas*. Pridobljeno 21. februarja 2021 iz <https://www.cpoef.si/o-nas/>
23. CRRA. (2020a). *Press Release July 21st 2020*. Pridobljeno 25. oktobra 2020 iz <https://www.corporateregister.com/crra/help/CRRA20PressRelease.pdf>
24. CRRA. (2020b). *2020 Global Winners*. Pridobljeno 25. oktobra 2020 iz <https://www.corporateregister.com/a10723/131467-20th-29711542H39040571787U-Gl.pdf>
25. DARS, d. d. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 23. aprila 2021 iz <https://www.dars.si/Content/doc/letna-porocila/Letno%20poro%C4%8Dilo%20DARS%202019.pdf>
26. Datalab, d. d. (2020). *Letno poročilo in konsolidirano letno poročilo družbe DATALAB TEHNOLOGIJE, d. d., in njenih odvisnih družb*. Pridobljeno 25. aprila 2021 iz http://ftp.datalab.si/Marketing/letna%20porocila/Letno%20poro%c4%8dilo%20za%20poslovno%20leto%202019_oblikovano.pdf
27. Deegan, C. (2002). Introduction. The legitimising effect of social and environmental disclosures – a theoretical foundation. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 15(3), 282–311.
28. Deloitte Green Frog Award 2015. (2016, 3. februar). *Družbi Petrol, d. d., nagrada za najboljše poročanje o trajnostnem razvoju*. Pridobljeno 11. oktobra 2020 iz <https://www2.deloitte.com/si/sl/pages/press/articles/press-2016-02-03.html>
29. Deloitte Green Frog Award (GFA). (2018). *The National level of Sustainability Report Award 2018*. Pridobljeno 11. oktobra 2020 iz <https://www2.deloitte.com/ru/en/pages/about-deloitte/articles/green-frog-award.html>
30. Deloitte Slovenija. (2019, 21. januar). *Deloitte Slovenija podelil nagrado za najboljše poročilo o trajnostnem razvoju*. Pridobljeno 26. januarja 2021 iz <https://www2.deloitte.com/si/sl/pages/press/articles/green-frog-2019.html>
31. Delo Prodaja, d. d. (2020). *Letno poročilo skupine delo prodaja 2019*. Pridobljeno 27. aprila 2021 iz https://seonet.ljse.si/?doc_id=70674
32. Drevenšek, M. (2005). Družbena odgovornost: Kaj, zakaj, kako? *Zbornik referatov 6. konference kakovosti: Družbena odgovornost – danes, jutri, ...?* (str. 11–18). Velenje: Društvo za kakovost in ravnanje z okoljem.
33. Drevenšek, M. & Vezjak, B. (2011). *Konec ločevanja letnih in trajnostnih poročil?* Pridobljeno 10. oktobra 2020 iz https://www.consensus.si/upload/publikacije/zdruzenje_manager_drevensek_2011.pdf
34. DZS, d. d. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno, 28. aprila 2021 iz http://icarus.dzs.si/pdf/letno_porocilo_2019.pdf
35. Ekvilib. (2017a). *Kaj je mednarodni standard ISO 26000?* Pridobljeno 27. septembra 2020 iz <http://www.ekvilib.org/sl/druzbeno-odgovornost-podjetij/mednarodni-standard-druzbene-odgovornosti-iso-26000/>

36. Ekvilib. (2017b). *Trajnostno oz. nefinančno poročanje*. Pridobljeno 10. oktobra 2020 iz <http://www.ekvilib.org/sl/druzbeno-odgovornost-podjetij/trajnostno-porocanje-po-smernicah-gri-global-reporting-iniciative/>
37. Ekvilib. (2017c). *Izobraževanja in svetovanja*. Pridobljeno 24. januarja 2021 iz <https://www.ekvilib.org/sl/druzbeno-odgovornost-podjetij/izobrazevanja-in-svetovanja/>
38. Elkington, J. (2004, 17. avgust). *Enter the Triple Bottom Line*. Pridobljeno 16. februarja 2020 iz <https://www.johnelkington.com/archive/TBL-elkington-chapter.pdf>
39. Epstein, M. J. (2003). The Identification, Measurement, and Reporting of Corporate Social Impacts: Past, Present and Future. *Advances in Environmental Accounting and Management*, 2, 1–30.
40. Epstein, M. J. & Rejc Buhovac, A. (2010). Solving the Sustainability Implementation Challenge. *Organizational Dynamics*, 39(4), 306–315.
41. Epstein, M. J. & Rejc Buhovac, A. (2014a). *Making Sustainability Work: Best Practices in Managing and Measuring Corporate Social, Environmental, and Economic Impacts* (2. izd.). Sheffield: Greenleaf; San Francisco: Berrett-Koehler Publishers.
42. Epstein, M. J. & Rejc Buhovac, A. (2014b, julij). A New Day for Sustainability. *Strategic Finance*, 25–33.
43. Epstein, M. J. & Rejc Buhovac, A. (2015, april–maj). How Sustainability Leaders are Implementing Sustainability. *The European Financial Review*, 48–52.
44. Epstein, M. J., Rejc Buhovac, A. & Yuthas, K. (2010). Implementing Sustainability: The Role of Leadership and Organizational Culture. *Strategic Finance*, 41–47.
45. Epstein, M. J., Rejc Buhovac, A. & Yuthas, K. (2015). Managing Social, Environmental and Financial Performance Simultaneously. *Long Range Planning*, 48(1), 35–45.
46. Epstein, M. J. & Roy, M. J. (2003). Making the Business Case for Sustainability. Linking Social and Environmental Actions to Financial Performance. *The Journal of Corporate Citizenship*, 9, 79–96.
47. Ermenc, A. (2016). *Povezava med družbeno odgovornostjo in finančno uspešnostjo podjetij* (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
48. Etiketa, d. d. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 20. aprila 2021 iz <https://www.ajpes.si/jolp/podjetje.asp?maticna=5033241000>
49. European Commission. (2020, 30. januar). *Revision of the Non-Financial Reporting Directive*. Pridobljeno 25. oktobra 2020 iz <file:///C:/Users/mikla/Downloads/090166e5cb998487.pdf>
50. European Union. (2014, junij). *Corporate Social Responsibility. National Public Policies in the European Union. Compendium 2014*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
51. Evropska komisija. (2011, 25. oktober). *Obnovljena strategija EU za družbeno odgovornost podjetij za obdobje 2011–14* (str. 6). Bruselj: Evropska komisija.
52. Evropski parlament & Svet Evropske unije. (2014, 22. oktober). *Direktiva 2014/95/eu evropskega parlamenta in sveta z dne 22. oktobra 2014 o spremembi Direktive 2013/34/EU glede razkritja nefinančnih informacij in informacij o raznolikosti*

- nekaterih velikih podjetij in skupin*. Strassbourg: Evropski parlament in Svet Evropske unije.
53. Fernando, J. (2020, 24. september). *FTSE4Good Index Series*. Pridobljeno 30. januarja 2021 iz <https://www.investopedia.com/terms/f/ftse4good-index.asp>
 54. Freeman, E.R. (2010). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
 55. Friedman, M. (1970, 13. september). A Friedman Doctrine: The Social Responsibility of Business is to Increase its Profits. *The New York Times Magazine*, 13(9), 32–33.
 56. Garcia-Sanchez, I. M., Cuadrado-Ballesteros, B. & Frias-Aceituno, J. V. (2016). Impact of the Institutional Macro Context on the Voluntary Disclosure of CSR Information. *Long Range Planning*, 49(1), 15–35.
 57. GEN-I, d. o. o. (2020). *Letno poročilo skupine Gen-i in družbe Gen-I, d. o. o., za leto 2019*. Pridobljeno 1. 5. 2021 iz https://gen-i.si/media/2296/gen-i-letno-poro%C4%8Dilo-2019_web.pdf
 58. Golob, U. & Barlett, L. J. (2007). Communicating about corporate social responsibility: A comparative study of CSR reporting in Australia and Slovenia. *Public Relations Review*, 33(1), 1–9.
 59. Gray, R., Owen, D. & Adams, C. (1996). *Accounting and Accountability: changes and challenges in corporate social and environmental reporting*. London: Prentice Hall.
 60. GRI. (2020a). *About Sustainability Reporting*. Pridobljeno 30. avgusta 2020 iz <https://www.globalreporting.org/information/sustainability-reporting/Pages/default.aspx>
 61. GRI. (2020b). *Benefits of reporting*. Pridobljeno 30. avgusta 2020 iz <https://www.globalreporting.org/information/sustainability-reporting/Pages/reporting-benefits.aspx>
 62. GRI. (2020c). *About GRI*. Pridobljeno 26. septembra 2020 iz <https://www.globalreporting.org/about-gri/>
 63. GRI. (2020d). *Our mission and history*. Pridobljeno 26. septembra 2020 iz <https://www.globalreporting.org/about-gri/mission-history/>
 64. GRI. (2020e). *Consolidated Set of GRI Sustainability Reporting Standards*. Pridobljeno 26. septembra 2020 iz <https://www.globalreporting.org/how-to-use-the-gri-standards/resource-center/>
 65. Gospodarska zbornica Slovenije. (2016). *Podjetja z okoljskimi priznanji*. Pridobljeno 24. novembra 2021 iz https://katalogi2.gzs.si/izpis_zadetkov_katalog.asp?kat=032
 66. Hoteli Metropol, d. o. o. (2020). *Letno poročilo za leto 2019*. Pridobljeno 17. julija 2021 iz <https://www.ajpes.si/jolp/podjetje.asp?maticna=6767648000>
 67. HSE, d. o. o. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 2. maja 2021 iz <https://www.hse.si/app/uploads/2020/06/HSE-Letno-porocilo-2019.pdf>
 68. IIRC. (2020). *The IIRC*. Pridobljeno 10. oktobra 2020 iz <https://integratedreporting.org/the-iirc-2/>
 69. Impol 2000, d. d. (2020). *S pogledom na jutri. Letno poročilo skupine Impol in družbe Impol 2000, d. d., za leto 2019*. Pridobljeno 11. maja 2021 iz

- <https://www.impol.si/letno-porocilo-skupine-impol-in-druzbe-impol-2000-d-d-za-letno-2019/>
70. Intereuropa, d. d. (2020). *Letno poročilo 2019 skupine Intereuropa in družbe Intereuropa, d. d., za leto 2019*. Pridobljeno 13. maja 2021 iz <https://www.intereuropa.si/si/files/default/vsebina/porocila/2019/Letno%20poro%C4%8Dilo%20Intereuropa%202019.pdf>
 71. IRDO. (2020). *Standardi in načela, orodja družbene odgovornosti podjetij*. Pridobljeno 21. septembra 2020 iz <http://www.irdo.si/o-druzbeni-odgovornosti/#Standardi-in-nacela-orodja-druzbene-odgovornosti-podjetij>
 72. ISO. (2020). *ISO 26000:2010 Guidance on Social Responsibility*. Pridobljeno 16. februarja 2020 iz <https://www.iso.org/standard/42546.html>
 73. Istrabenz, d. d. (2020). *Letno poročilo skupine Istrabenz in družbe Istrabenz, d. d., za leto 2019*. Pridobljeno 19. maja 2021 iz <http://www.istrabenz.si/slo/investitorji/letnainmedletnaporocila>
 74. Jaklič, M. (1999). *Poslovno okolje podjetja*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
 75. Kamnik-Schlenk, d. o. o. (2020). *Letno poročilo 2019, Kamnik-Schlenk, d. o. o.* Pridobljeno 21. aprila 2021 iz <https://www.ajpes.si/jolp/podjetje.asp?maticna=1304267000>
 76. Klemenčič, M. (2012). *Analiza informacij o družbeno odgovornem poslovanju v letnih poročilih slovenskih podjetij* (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
 77. Klemenčič, M. & Rejc Buhovac, A. (2013). Analiza informacij o družbeno odgovornem poslovanju v letnih poročilih slovenskih podjetij. *Izzivi managementu: spletna revija o izzivih in dosežkih sodobnega managementa*, 5(1), 24–34.
 78. Knez-Riedl, J., Mulej, M. & Dyck, R. G. (2006). Corporate Social Responsibility from the Viewpoint of Systems Thinking. *Kybernetes*, 35(3/4), 441–460.
 79. Kompas Shop, d. d. (2020). *Revidirano letno poročilo skupine Kompas Shop in družbe Kompas Shop, d. d. 2019*. Pridobljeno 20. maja 2021 iz <https://www.kompas-shop.si/sl/Porocila/>
 80. Kovačič, P. (2020, 18. september). *Ernst & Young. Trajnostno poročanje v Sloveniji – obveznost ali priložnost?* Pridobljeno 23. januarja 2021 iz https://www.ey.com/sl_si/financial-accounting-advisory-services/sustainability-reporting-obligation-or-opportunity
 81. KPMG. (2002). *International Survey of Corporate Sustainability Reporting 2002*. Pridobljeno 14. marca 2020 iz [file:///C:/Users/mikla/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/KPMGCorporateSustainabilitySurveyweb2%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/mikla/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/KPMGCorporateSustainabilitySurveyweb2%20(3).pdf)
 82. KPMG. (2020). *The time has come. The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2020*. Pridobljeno 27. novembra 2021 iz <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2020/11/the-time-has-come.pdf>
 83. Krippendorff, K. (2004). *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology* (2. izd.). California: Thousand Oaks Inc.

84. Krka, d. d. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 24. maja 2021 iz https://www.krka.biz/media/doc/si/za_vlagatelje/2020/Letno%20porocilo%20za%20leto%202019.pdf
85. Kuehne + Nagel, d. o. o. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 23. aprila 2021 iz <https://www.ajpes.si/jolp/podjetje.asp?maticna=1304267000>
86. Lek, d. d. (2020a). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 26. maja 2021 iz <https://www.ajpes.si/jolp/podjetje.asp?maticna=1732811000>
87. Lek, d. d. (2020b). *Poročilo o trajnostnem razvoju družbe Lek, d. d. za leto 2019*. Pridobljeno 26. maja 2021 iz https://lek.si/media/dropbox/porocila/Lek_Trajnostno_porocilo_2019.pdf
88. Luka Koper, d. d. (2020). *Letno poročilo 2019 Skupina Luka Koper in Luka Koper, d. d.* Pridobljeno 30. maja 2021 iz <https://luka-kp.si/slo/poslovna-porocila>
89. Marovt, d. o. o. (2020). *Letno poročilo podjetja Marovt, d. o. o., za poslovno leto 2019*. Pridobljeno 21. julija 2021 iz <https://www.ajpes.si/jolp/podjetje.asp?maticna=5629977000>
90. Melamin, d. d. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 3. junija 2021 iz <http://www.melamin.si/letna-porocila>
91. Mercator, d. d. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 8. junija 2021 iz <https://www.mercatorgroup.si/assets/Annual-reports/Letno-porocilo-Skupine-Mercator-in-druzbe-Poslovni-sistem-Mercator-d.-d.-2019.pdf>
92. Michelon, G., Pilonato, S. & Ricceri, F. (2015). CSR reporting practices and the quality of disclosure: An empirical analysis. *Critical perspectives on accounting*, 33, 59–78.
93. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo Republike Slovenije. (2016). *Smernice OECD za večnacionalne družbe. Izdaja 2011*. Pridobljeno 20. septembra 2020 iz https://www.gov.si/assets/ministrstva/MGRT/Dokumenti/DIPT/Smernice_OECD_za_vecnacionalne_druzbe.pdf
94. Ministrstvo za zunanje zadeve, Stalno predstavništvo Republike Slovenije pri OECD. (2015). *Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD)*. Pridobljeno 21. september 2020 iz <http://www.pariz.predstavnistvo.si/index.php?id=3621>
95. Mladinska knjiga Založba, d. d. (2020). *Letno poročilo skupine MK in družbe MK Založba, d. d., za leto 2019*. Pridobljeno 29. aprila 2021 iz <https://www.mladinska-knjiga.si/sites/www.mladinska.com/files/mk-letno-porocilo-2019.pdf>
96. Močnik, D., Crnogaj, K. & Bradač Hojnik, B. (2017, februar). *Slovenska podjetja in družbena odgovornost: Slovenski podjetniški observatorij 2016* (str. 91–135). Maribor: Univerzitetna založba Univerze.
97. Mohor, M. (2018, 8. februar). *Zakaj je letno poročilo pomemben odraz vašega podjetja?* Pridobljeno 10. oktobra 2020 iz <https://mladipodjetnik.si/novice-in-dogodki/novice/zakaj-je-letno-porocilo-pomemben-odraz-vasega-podjetja>
98. Muttakin, M. B. & Khan, A. (2014). Determinants of corporate social disclosure: Empirical evidence from Bangladesh. *Advances in Accounting*, 30(1), 168–175.

99. Nama, d. d. (2020). *Letno poročilo družbe Nama, d. d., Ljubljana za leto 2019*. Pridobljeno 14. junija 2021 iz <https://www.ajpes.si/jolp/podjetje.asp?maticna=5024811000>
- 100.OECD. (2011). *Smernice OECD za večnacionalne družbe: priporočila za odgovorno poslovno ravnanje v globalnem okviru*. Pridobljeno 17. februarja 2020 iz <http://mneguidelines.oecd.org/guidelines/SMERNICE-OECD-ZA-VEČNACIONALNE-DRUŽBE.pdf>
- 101.OMV, d. o. o. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 17. junija 2021 iz <https://www.ajpes.si/jolp/podjetje.asp?maticna=5540739000>
- 102.OZN. (2015, 25. september). *Spremenimo svet: Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030*. New York: Organizacija združenih narodov.
- 103.Pepco, d. o. o. (2020). *Letno poročilo za poslovno leto 2019 za družbo Pepco, trgovina na drobno, d. o. o.* Pridobljeno 23. maja 2021 iz <https://www.ajpes.si/jolp/podjetje.asp?maticna=7176457000>
- 104.Perinni, F. (2005). Building a European Portrait of Corporate Social Responsibility Reporting. *European Management Journal*, 23(6), 611–627.
- 105.Petrol, d. d. (2020). *Letno poročilo skupine Petrol in družbe Petrol, d. d., Ljubljana, za leto 2019*. Pridobljeno 16. junija 2021 iz <https://www.petrol.eu/binaries/content/assets/skupina-petrol-slo/2020/pages/za-vlagatelje/porocila/letno-porocilo-petrol-2019n.pdf>
- 106.Pogačar Areh, V. (2007). Ali blog lahko služi interesu podjetja. V N. Postružnik, N. Serajnik Sraka & M. Kušar (ur.), *Odnosi z javnostmi izven meja* (str. 69–75). Ljubljana: Slovensko društvo za odnose z javnostmi.
- 107.PRI. (2021). *About the PRI?* Pridobljeno 30. januarja 2021 iz <https://www.unpri.org/pri/about-the-pri>
- 108.Rejc Buhovac, A., Hren, A., Fink, T. & Savič, N. (2019, oktober). *Trajnostne poslovne strategije in trajnostni poslovni modeli v slovenski praksi* (1. izd.). Ljubljana: Spirit Slovenija, javna agencija.
- 109.Salus, d. d. (2020). *Konsolidirano letno poročilo skupine Salus in delniške družbe Ssalus, Ljubljana, d. d., za leto 2019*. Pridobljeno 23. junija 2021 iz <https://www.salus.si/wp-content/uploads/2020/03/salus-letno-porocilo-2019.pdf>
- 110.SAM. (2020a). *Indices*. Pridobljeno 30. januarja 2021 iz <https://www.spglobal.com/esg/csa/indices/>
- 111.SAM. (2020b). *DJSI/CSA Annual Review 2020*. Pridobljeno 30. januarja 2021 iz <https://www.spglobal.com/esg/csa/csa-resources/djsi-csa-annual-review>
- 112.Sanolabor, d. d. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 25. junija 2021 iz <https://www.ajpes.si/jolp/podjetje.asp?maticna=5000823000>
- 113.Sava, d. d. (2020). *Letno poročilo 2019 Sava, d. d., in Poslovna skupina Sava*. Pridobljeno 19. maja 2021 iz <https://www.sava.si/sl/javne-objave/financna-porocila>
- 114.Schenker, d. d. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 13. maja 2021 iz <https://www.ajpes.si/jolp/podjetje.asp?maticna=5091802000>

115. SIJ, d. d. (2020). *Stabilnost. Fleksibilnost. Trajnost. Preglednost. Letno poročilo Skupine SIJ in družbe SIJ, d. d., 2019*. Pridobljeno 25. junija 2021 iz <https://www.sij.si/assets/magazine-files/Skupina-SIJ-letno-porocilo-2019-si-FINAL.pdf>
116. SIJ Acroni, d. o. o. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 27. junija 2021 iz <https://www.ajpes.si/jolp/podjetje.asp?maticna=5688418000>
117. Slapničar, S. (2004). Poročanje o družbeni odgovornosti. V J. Prašnikar (ur.), *Razvojnoraziskovalna dejavnost ter inovacije, konkurenčnost in družbena odgovornost podjetij* (str. 519–542). Ljubljana: časnik Finance.
118. Slomšek, K. (2019). *Analiza kakovosti razkritij o družbeni odgovornosti v letnih poročilih slovenskih podjetij* (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
119. Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko. (2020). *Uresničevanje Agende 2030*. Pridobljeno 10. avgusta 2020 iz <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/uresnicevanje-agende-2030/>
120. Social Accountability International. (2020). *About SA8000*. Pridobljeno 3. oktobra 2020 iz <https://sa-intl.org/programs/sa8000/>
121. Spar Slovenija, d. o. o. (2020a). *Revidirano poročilo za poslovno leto 2019, končano na dan 31. 12. 2019*. Pridobljeno 13. junija 2021 iz <https://www.ajpes.si/jolp/podjetje.asp?maticna=5571693000>
122. Spar Slovenija, d. o. o. (2020b). *Trajnostno poročilo 2019*. Pridobljeno 13. junija 2021 iz <https://www.spar.si/content/dam/sparsiwebsite/vse-lepsi-jutri/trajnostno-porocilo/prelom-v15-splet.pdf>
123. Sportina Group, d. o. o. (2020). *Konsolidirano letno poročilo 2019*. Pridobljeno 14. junija 2021 iz <https://www.ajpes.si/jolp/podjetje.asp?maticna=5331765000>
124. Suhadolc, J. (2007). *Nove priložnosti e-komuniciranja*. Ljubljana: GV založba.
125. SURS. (2019). *Kazalniki SDG*. Pridobljeno 3. avgusta 2020 iz <https://www.stat.si/Pages/cilji>
126. T-2, d. o. o. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 5. julija 2021 iz <https://www.ajpes.si/jolp/podjetje.asp?maticna=1954598000>
127. Talum, d. d. (2020). *Letno poročilo Talum d.d. Kidričevo za leto 2019*. Pridobljeno 12. maja 2021 iz <https://www.talum.si/porocila.html>
128. Telekom Slovenije, d. d. (2020). *Letno poročilo 2019. Skupina Telekom Slovenije in Telekom Slovenije, d. d.* Pridobljeno 28. junija 2021 iz <https://www.telekom.si/o-podjetju/arhiv-financnih-porocil/Letno-porocilo-STS-in-TS-2019.pdf>
129. Terme Čatež, d. d. (2020). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 5. julija 2021 iz <https://www.termecatez.si/si/files/default/o%20podjetju/2020/Revidirano%20letno%20poro%c4%8dilo%202019.pdf>
130. Terme Olimia, d. d. (2020). *Letno poročilo za leto 2019*. Pridobljeno 16. julija 2021 iz https://www.termes-olimia.com/docs/default-source/za-vlagatelje/arhiv/letno-poro%C4%8Dilo-terme-olimia-2019.pdf?sfvrsn=2ef5926a_2
131. Tobačna 3DVA, d. o. o. (2020). *Letno poročilo 2019. Izvod 1/2*. Pridobljeno 27. aprila 2021 iz <https://www.ajpes.si/jolp/podjetje.asp?maticna=5926742000>

132. Trajnostna Evropa za vse. (2020, maj). *Vodnik o trajnostnem razvoju*. Pridobljeno 9. avgusta 2020 iz <https://www.sdgwatcheurope.org/wp-content/uploads/2020/05/SDGs-Handbook-in-Slovenian.pdf>
133. UNGC. (2020). *Who we are?* Pridobljeno 21. septembra 2020 iz <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc>
134. UNGC Slovenija. (2016). *Slovensko društvo ZN za trajnostni razvoj*. Pridobljeno 21. septembra 2020 iz <http://www.ungcslovenia.si/slo/o/slovenija.html>
135. Union hoteli, d. d. (2020). *Letno poročilo družbe in skupine Union hoteli 2019*. Pridobljeno 17. julija 2021 iz https://cdn.galaxy.tf/uploads/applications/documents/001/590/951/revidirano-letno-porocilo-druzbe-in-skupine-union-hoteli-za-poslovno-letno-2019-objavljeno-dne-31-05-2020.pdf?_ga=2.104315840.1792256662.1626511485-1348383218.1626511485
136. Unior, d. d. (2020). *Letno poročilo družbe Unior, d. d., in Skupine Unior 2019*. Pridobljeno 17. julija 2021 iz https://www.unior.si/uploads/RazpisiObjave/31032020/214_2019_Letno_poro%C4%8Dilo.pdf
137. Vidovič, K. (2019). *Obveznost razkrivanja nefinančnih informacij velikih podjetij* (magistrsko delo). Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
138. World Business Council for Sustainable Development. (2009, 11. september). *A Synopsis of Sustainability and Other Related Definitions*. Pridobljeno 11. marca 2020 iz <https://wihresourcegroup.wordpress.com/2009/09/11/a-synopsis-of-sustainability-and-other-related-definitions/>
139. World Business Council for Sustainable Development. (2020). *Reporting Matters. Maintaining Ambition Amidst Disruption. WBCSD 2020 Report*. Pridobljeno 20. oktobra 2021 iz https://docs.wbcsd.org/2020/10/WBCSD_Reporting_Matters_2020.pdf
140. World Commission on Environment and Development. (1987). *Our Common Future*. Oxford: Oxford University Press.
141. Zupančič, M. (2018). *Vpetost ekonomskega in socialnega vidika v trajnostno naravnano poslovanje – primera brezposelnosti in družbene neenakosti* (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.

PRILOGE

Priloga 1: 17 ciljev Agende 2030 za trajnostni razvoj in izbrani kazalniki uspešnosti uresničevanja ciljev, ki so relevantni za Slovenijo

17 ciljev Agende 2030 za trajnostni razvoj in izbrane kazalnike uspešnosti uresničevanja ciljev, ki so relevantni za Slovenijo:

1. ODPRAVA REVŠČINE: Odpraviti vse oblike revščine povsod po svetu (OZN, 2015). V EU kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek v zmanjševanju večdimenzionalne revščine in v zagotavljanju razmer, v katerih bodo državljani EU lahko izpolnjevali osnovne potrebe (SURS, 2019).

2. ODPRAVA LAKOTE: Odpraviti lakoto, zagotoviti prehransko varnost in boljšo prehrano ter spodbujati trajnostno kmetijstvo.

V EU kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek v boju proti podhranjenosti, v pospeševanju trajnostne kmetijske proizvodnje in v zmanjševanju negativnih vplivov kmetijske proizvodnje (SURS, 2019).

3. ZDRAVJE IN DOBRO POČUTJE: Poskrbeti za zdravo življenje in spodbujati splošno dobro počutje v vseh življenjskih obdobjih (OZN, 2015).

V EU kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek v zagotavljanju razmer, ki državljanom EU omogočajo, da živijo zdravo, in sicer s spremljanjem dejavnikov zdravja, vzrokov smrti in dostopa do zdravstvene oskrbe (SURS, 2019).

4. KAKOVOSTNO IZOBRAŽEVANJE: Vsem enakopravno zagotoviti kakovostno izobrazbo in spodbujati vseživljenjsko učenje za vsakogar (OZN, 2015).

V EU kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek v osnovnem izobraževanju, v terciarnem izobraževanju in v izobraževanju odraslih (SURS, 2019).

5. ENAKOST SPOLOV: Doseči enakost spolov ter krepi vlogo žensk in deklic (OZN, 2015).

V EU kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek v zmanjševanju nasilja, povzročenega zaradi spola, in v krepitvi enakosti med spoloma v izobraževanju, zaposlovanju in vodenju (SURS, 2019).

6. ČISTA VODA IN SANITARNA UREDITEV: Vsem zagotoviti dostop do vode in sanitarne ureditve ter poskrbeti za trajnostno gospodarjenje z vodnimi viri (OZN, 2015).

V EU kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek v prizadevanjih za izboljšanje sanitarnih razmer, za izboljšanje kakovosti vode in za učinkovitejšo rabo vode (SURS, 2019).

7. CENOVNO DOSTOPNA IN ČISTA ENERGIJA: Vsem zagotoviti dostop do cenovno sprejemljivih, zanesljivih, trajnostnih in sodobnih virov energije (OZN, 2015).

V EU kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek v zmanjševanju porabe energije, v zagotavljanju trajnostne oskrbe z energijo in v izboljšanju dostopa do cenovno dosegljive energije (SURS, 2019).

8. DOSTOJNO DELO IN GOSPODARSKA RAST: Spodbujati trajnostno, vključujočo in vzdržno gospodarsko rast, polno in produktivno zaposlenost ter dostojno delo za vse (OZN, 2015).

V EU kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek v spodbujanju trajnostne gospodarske rasti, v povečevanju zaposlenosti in v zagotavljanju dostojnih delovnih priložnosti (SURS, 2019).

9. INDUSTRIJA, INOVACIJE IN INFRASTRUKTURA: Zgraditi vzdržljivo infrastrukturo, spodbujati vključujočo in trajnostno industrializacijo ter pospeševati inovacije (OZN, 2015).

V EU kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek v krepitevi raziskav in razvoja ter inovacij in v spodbujanju trajnostnega prometa (SURS, 2019).

10. ZMANJŠANJE NEENAKOSTI: Zmanjšati neenakost znotraj držav in med njimi (OZN, 2015).

V EU kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek v zmanjševanju neenakosti med državami in v državah ter napredek v spodbujanju varnih migracij in socialnega vključevanja (SURS, 2019).

11. TRAJNOSTNA MESTA IN SKUPNOSTI: Poskrbeti za odprta, varna, vzdržljiva in trajnostna mesta in naselja (OZN, 2015).

V EU kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek v bogatitvi kakovosti življenja v mestih in skupnostih, napredek v spodbujanju trajnostnega prometa in v blaženju škodljivih vplivov na okolje (SURS, 2019).

12. ODGOVORNA PORABA IN PROIZVODNJA: Zagotoviti trajnostne načine proizvodnje in porabe (OZN, 2015).

V EU kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek v ločevanju okoljskih vplivov od gospodarske rasti, napredek v zmanjševanju porabe energije in napredek v reševanju problema nastajanja odpadkov in v ravnanju z njimi (SURS, 2019).

13. PODNEBNI UKREPI: Sprejeti nujne ukrepe za boj proti podnebnim spremembam in njihovim posledicam (OZN, 2015).

V EU kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek v blaženju učinkov podnebnih sprememb, v zmanjševanju vplivov na podnebje in v uveljavljanju podnebnih pobud (SURS, 2019).

14. ŽIVLJENJE V VODI: Ohranjati in vzdržno uporabljati oceane, morja in morske vire za trajnostni razvoj (OZN, 2015).

V EU kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek v prizadevanjih za zaščito morij, napredek v spodbujanju trajnostnega ribištva in napredek v prizadevanjih, da oceani ostanejo zdravi (SURS, 2019).

15. ŽIVLJENJE NA KOPNEM: Varovati in obnoviti kopenske ekosisteme in spodbujati njihovo trajnostno rabo, trajnostno gospodariti z gozdovi, boriti se proti širjenju puščav, preprečiti degradacijo zemljišč in obrniti ta pojav ter preprečiti izgubo biotske raznovrstnosti (OZN, 2015).

V EU kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek v izboljševanju stanja ekosistemov, v zmanjševanju degradacije tal in v ohranjanju biotske raznovrstnosti (SURS, 2019).

16. MIR, PRAVIČNOST IN MOČNE USTANOVE: spodbujati miroljubne in vključujoče družbe za trajnostni razvoj, vsem omogočiti dostop do pravnega varstva in oblikovati učinkovite, odgovorne in odprte ustanove na vseh ravneh (OZN, 2015).

V EU kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek v zagotavljanju miru in osebne varnosti, v uveljavljanju pravice do pravnega varstva in napredek pri krepitvi zaupanja v ustanove EU (SURS, 2019).

17. PARTNERSTVA ZA DOSEGANJE CILJEV: Okrepiti načine in sredstva za izvajanje ciljev ter oživiti globalno partnerstvo za trajnostni razvoj (OZN, 2015).

V EU kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek v utrjevanju svetovnega partnerstva in v izboljševanju finančnega upravljanja v EU (SURS, 2019).

Priloga 2: Regulacija in standardizacija poročanja o družbeni odgovornosti na ravni EU

Družbena odgovornost podjetij je v zadnjih dvajsetih letih postala pomemben element nacionalnih in mednarodnih politik, kar je razvidno iz številnih strateških dokumentov EU (Močnik, Crnogaj & Bradač Hojnik, 2017, str. 91). Prek različnih študij in primerov dobre prakse se izvajajo številne pobude za povečanje družbeno odgovornega poslovanja in poročanja, tako na ravni EU kot tudi v Sloveniji (Močnik, Crnogaj & Bradač Hojnik, 2017, str. 104).

Evropska komisija je leta 2001 izdala Zeleni dokument, v katerem je predstavila evropske usmeritve za družbeno odgovornost podjetij. Podjetja opozarja na njihovo vpetost v lokalno okolje ter na potrebo po uravnoteženju zahtev in potreb različnih deležnikov (Comission of the European Communities, 2001, str. 3). Navaja 4 glavne razloge, ki povečujejo pomembnost družbene odgovornosti poslovanja (Comission of the European Communities, 2001, str. 4):

- nova pričakovanja deležnikov, ki se razvijajo v času socialnih sprememb in globalizacije,
- vpliv družbenih kriterijev na investicijske odločitve kupcev in investitorjev,
- večja osveščenost glede negativnih učinkov gospodarskih aktivnosti na okolje,
- večje zahteve po transparentnosti poslovanja kot posledica moderne informacijske tehnologije in širjenja medijev.

V Strategiji EU za družbeno odgovornost 2011–2014 je Evropska komisija pozvala države članice EU, da do sredine leta 2012 razvijejo in posodobijo svoje nacionalne načrte ali sezname prednostnih nalog glede spodbujanja družbene odgovornosti v okviru strategije Evropa 2020 (Evropska komisija, 2011, str. 12). V letu 2017 je nacionalno strategijo uveljavljanja družbene odgovornosti na državni ravni začela pripravljati tudi Vlada Republike Slovenije. Partnerstvo za pripravo nacionalne strategije, ki ga koordinirata Inštitut Ekvilib in Inštitut za razvoj družbene odgovornosti, je pripravil zasnovo slovenske nacionalne strategije družbene odgovornosti, ki sledi standardu ISO26000:2010 (Močnik, Crnogaj & Bradač Hojnik, 2017, str. 106).

EU si prizadeva za uskladitev in poenotenje evropskih in svetovnih pristopov družbene odgovornosti ter poziva podjetja k upoštevanju mednarodno priznanih smernic in načel družbene odgovornosti podjetij (EU, 2014, str. 10). Z uporabo teh bi poenotili poročanje o družbeni odgovornosti, zagotovili primerljivost razkritih informacij med podjetji in omogočili revidiranje poročil (Epstein, 2003, str. 13). V ta namen so številne mednarodno priznane organizacije razvile več standardov in smernic, med katerimi so najbolj znane: smernice OECD, načela UN Global Compact, GRI standardi, standard ISO26000, standard AA1000, standard SA8000. Podrobneje so predstavljene v naslednjih podpoglavjih.

1. Smernice OECD

Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (angl. The Organisation for Economic Co-operation and Development, v nadaljevanju OECD) je leta 1976 pa je izdala prve smernice za večnacionalne družbe. Smernice OECD so priporočila vlad večnacionalnim družbam na področjih zaposlovanja, boja proti podkupovanju, razmerij med delodajalci in delojemalci, okolja, razkrivanja informacij, interesov potrošnikov, znanosti in tehnologije, konkurence, obdavčenja ter človekovih pravic. So prostovoljne narave in so neobvezujoča standardi in načela odgovornega poslovanja, skladno z veljavno zakonodajo in mednarodnimi standardi. Smernice želijo spodbujati pozitivne prispevke družb k svetovnemu gospodarskemu, okoljskem in družbenemu napredku. Podpira jih mehanizem nacionalnih kontaktnih točk, ki so jih ustanovile vlade pristopnice v podporo in za izvajanje smernic. Zaradi želje po ohranitvi kontinuirane vloge smernic kot glavnega mednarodnega instrumenta za spodbujanje odgovornega poslovanja je leta 2011 izšla že peta verzija smernic (Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, 2016). Danes ima OECD že 37 držav članic. Slovenija je po triletnih pogajanjih postala članica OECD leta 2010 (Ministrstvo za zunanje zadeve, 2015).

2. Načela UN Global Compact

United Nations Global Compact (v nadaljevanju UN Global Compact) je največja globalna pobuda za trajnostni razvoj in družbeno odgovornost gospodarskih subjektov, ki je leta 2000 nastala pod okriljem OZN. Trenutno vključuje več kot 11.000 podjetij, nevladnih organizacij in univerz iz 157 držav (UNGC, 2020). Slovensko društvo Združenih narodov za trajnostni razvoj (UN Global Compact Slovenija) je 16 članov formalno ustanovilo 24. maja 2007, danes pa v njem sodeluje že 33 članov (UNGC Slovenija, 2016).

Pridruženi subjekti iniciative UN Global Compact morajo pri svojem poslovanju in strateških usmeritvah upoštevati deset univerzalnih načel Združenih narodov na področju človekovih pravic, dela, okolja transparentnosti in protikorupcije (v nadaljevanju). OZN ne nadzoruje in ne ocenjuje vedenja ali aktivnosti podjetij, čeprav so podjetja izključena iz baze sodelujočih, če v dveh letih ne oddajo poročila o integraciji načel (IRDO, 2020).

3. GRI standardi

Global Reporting Initiative (v nadaljevanju GRI) je neodvisna mednarodna organizacija, ki ima sedež v Amsterdamu na Nizozemskem in še sedem regionalnih podružnic drugod po svetu. V sodelovanju s podjetji, vlagatelji, politiki, civilno družbo in drugimi strokovnjaki razvija najbolj razširjene svetovne standarde za trajnostno poročanje ter spodbuja njihovo uporabo v organizacijah po vsem svetu. Standardi predstavljajo skupni jezik poročanja o trajnostnih učinkih, izboljšujejo prakso poročanja ter organizacijam in njihovim deležnikom omogočajo sprejemanje pravih odločitev. Namenjeni so vsem podjetjem ne glede na velikost, panogo ali geografsko lego. Danes GRI standarde za poročanje o trajnostnih vplivih uporablja že več kot tisoč organizacij iz več kot 100 držav po svetu (GRI, 2020c). GRI se

zavzema za trajnostno prihodnost, ki jo omogočata transparentnost in poročanje o trajnostnih vplivih v organizacijah po vsem svetu (GRI, 2020d).

Organizacija GRI je bila ustanovljena leta 1997 v Bostonu kot posledica javnih protestov ob razlitju nafte podjetja Exxon Valdez, ki je povzročilo ogromno okoljsko katastrofo. Cilj je bil ustvariti prvi mehanizem odgovornosti, ki bi zagotovil, da se podjetja držijo načel odgovornega ravnanja z okoljem. Ta cilj se je kasneje razširil še na družbena, gospodarska in politična vprašanja (GRI, 2020d).

Prva različica smernic GRI (G1) je bila objavljena leta 2000 in je zagotavljala prvi svetovni okvir za trajnostno poročanje. Naslednje leto je bil GRI ustanovljen kot neodvisna in neprofitna organizacija. Leta 2002 se je začela prva posodobitev smernic (G2). Povpraševanje organizacij po poročanju in sprejemanju GRI je nenehno raslo, zato so se smernice širile in izboljševale, kar je vodilo do G3 (2006) in G4 (2013) (GRI, 2020d).

Leta 2016 se je GRI od zagotavljanja smernic preusmeril na določanje prvih svetovnih standardov za trajnostno poročanje, tako imenovanih standardov GRI. Standardi se še naprej posodabljajo in dodajajo, vključno z novimi tematskimi standardi o davkih (2019) in odpadkih (2020) (GRI, 2020d). Evropska komisija je smernice poročanja GRI v Zeleni knjigi navedla kot najboljše in priporočljivo orodje za poročanje o družbeni odgovornosti in trajnostnih vplivih (Commission of the European Communities, 2001, str. 19).

Smernice GRI so sestavljene iz načel poročanja, ki določajo, kako poročati, in iz standardnih razkritij, ki določajo, kaj poročati. (GRI, 2020e, str. 7).

Podjetje mora pri specifičnih razkritjih za vsak bistven vidik razkriti pristop managementa k temu vidiku in s tem vidikom povezane kazalce, ki jih podajajo smernice. Poročilo mora vsebovati tudi kazalo, kjer mora podjetje za vsak vidik in kazalec označiti, kje se nahaja (GRI, 2020e).

4. ISO 26000

Mednarodni standard ISO 26000 daje smernice družbeno odgovornega ravnanja velikim in majhnim podjetjem ter organizacijam, ne glede na njihovo dejavnost ali kraj delovanja (Ekvilib, 2017a). V uporabi in veljavi je od novembra 2010, ko je Mednarodna organizacija za standardizacijo (angl. International Organisation for Standardization, v nadaljevanju ISO) objavila Napotke za družbeno odgovornost ISO 26000 (Močnik, Crnogaj & Bradač Hojnik, 2017, str. 112).

Navodila standarda ISO 26000 vsebujejo dobre prakse, ki so jih razvile obstoječe javne in zasebne družbeno odgovorne iniciative. Standard predstavlja dodano vrednost že obstoječim uredbam na področju družbene odgovornosti ter spodbuja prostovoljno zavezanost družbeni odgovornosti. Ni namenjen certificiranju (ISO, 2020).

Številne države so standard sprejele kot nacionalni standard, tam podjetja že integrirajo smernice v svoje strategije. Med njimi je tudi Slovenija (Močnik, Crnogaj & Bradač Hojnik, 2017, str. 112). Upoštevanje smernic namreč prinaša številne koristi, kot so doseganje konkurenčnih prednosti, boljši ugled podjetja in blagovne znamke, zadovoljstvo strank, zmožnost zadržanja dobrega kadra, večji interes med investitorji, lastniki, donatorji, sponzorji in finančnimi ustanovami za vlaganje v podjetje oziroma organizacijo, izboljššan odnos z vlado, drugimi podjetji, mediji, dobavitelji, lokalno skupnostjo in ostalimi deležniki (Ekvilib, 2017a).

5. AA1000

AccountAbility je globalna organizacija, ki je bila ustanovljena leta 1995 v Londonu, danes pa ima podružnice po vsem svetu (AccountAbility, 2020a). Serije standardov Account Ability 1000 (v nadaljevanju AA1000), so na načelih temelječi okviri, ki jih uporabljajo globalna podjetja, zasebna podjetja, vlade ter druge javne in zasebne organizacije. Njihov namen je prepoznavanje in reševanje sodobnih izzivov trajnosti in družbeno odgovornega poslovanja. AA1000 so skladni z drugimi ključnimi standardi na področju trajnostnega razvoja in družbene odgovornosti, in sicer smernicami GRI, standardi ISO26000, načeli UN Global Compact in standardom SA8000 (AccountAbility, 2020b).

Standardi AA1000 temeljijo na štirih načelih (AccountAbility, 2020c):

- vključenost – ljudje bi morali imeti besedo pri odločitvah, ki vplivajo nanje,
- pomembnost – nosilci odločanja bi morali prepoznati in reševati pomembna področja trajnosti,
- odzivnost – organizacije morajo biti transparentne o pomembnih področjih trajnosti in z njimi povezanimi vplivi,
- vpliv – organizacije bi morale spremljati, meriti in biti odgovorne za to, kako njihova dejanja vplivajo na širše ekosisteme, v katerih poslujejo.

Serijo standardov AA1000 predstavljajo:

- **AA1000 AccountAbility Principles** (AA1000AP, 2018): vodi podjetja skozi postopek prepoznavanja, določanja prednostnih nalog in odzivanja na trajnostne izzive s ciljem izboljšanja dolgoročne uspešnosti. Standard velja za osnovo drugim standardom AA1000 (AccountAbility, 2020c),
- **AA1000 Stakeholder Engagement Standard** (AA1000SES, 2015): je namenjen izvajanju vključujočih praks sodelovanja med družbo in njenimi deležniki. Lahko se uporablja samostojno ali v souporabi z drugimi standardi, na primer standardi ISO in GRI (AccountAbility, 2020d),
- **AA1000 Assurance Standard** (AA1000AS v3): določa metodologijo, s katero se ovrednoti poročanje podjetij o družbeni odgovornosti in trajnostnem razvoju v skladu z načeli standardov AA1000 (AccountAbility, 2020e).

6. SA8000

Standard Social Accountability (v nadaljevanju SA8000) je vodilni mednarodni program na področju pravic in zaščite delavcev, ki ga je leta 1997 oblikovala organizacija Social Accountability International (v nadaljevanju SAI). Uporabljajo ga lahko organizacije, ki ne glede na velikost, državo ali panogo želijo pokazati svojo zavezanost pravičnemu ravnanju z delavci (Social Accountability International, 2020).

Standard SA8000 temelji na Mednarodnem standardu za vodenje kakovosti (ISO 9001), Mednarodnem standardu za ravnanje z okoljem (ISO 14001), Splošni deklaraciji o človekovih pravicah, konvencijah Mednarodne organizacije dela in nacionalnih zakonih. SA8000 uporablja pristop sistemov upravljanja za družbeno uspešnost in poudarja nenehno izboljševanje. Sistemi vodenja, angažiranost delavcev, kultura nenehnega izboljševanja in drugi elementi SA8000 ne vodijo le do boljših delovnih pogojev in dobrega počutja delavcev, temveč imajo tudi koristi za produktivnost, odnose z deležniki, dostop do trga in še več (Social Accountability International, 2020).

Elementi standarda so (Social Accountability International, 2020):

- otroško delo,
- prisilno ali obvezno delo,
- zdravje in varnost,
- svoboda združevanja in pravica do kolektivnih pogajanj,
- diskriminacija,
- disciplinske prakse,
- delovni čas,
- plačilo,
- upravljalni sistem.

SA8000 danes štiti že 2.092.945 delavcev v 4.483 organizacijah. Uporabljajo ga znotraj 57 gospodarskih panog v 61 državah po svetu (Social Accountability International, 2020).

Priloga 3: Doseženi indeks poročanja o družbeni odgovornosti, okoljski indeks in indeks odnosa do zaposlenih po podjetjih iz raziskave poročanja podjetij o družbeno odgovornem poslovanju v letu 2019

	Podjetje	QUOT	Doseženo število točk	Indeks poročanja o družbeni odgovornosti	Okoljski indeks	Indeks odnosa do zaposlenih
1	STORA ENSO	1	87	0,83	1,00	0,74
2	ENI	1	81	0,77	0,94	0,90
3	NESTLE	1	80	0,76	0,67	0,56
4	TELEKOM SLOVENIJE	1	68	0,65	0,44	0,72
5	LEK	0	66	0,63	0,78	0,67
6	CINKARNA CELJE	1	65	0,62	0,56	0,64
7	KRKA	1	65	0,62	0,83	0,54
8	DARS	1	64	0,61	0,83	0,49
9	LUKA KOPER	1	63	0,60	0,94	0,64
10	PETROL	1	51	0,49	0,39	0,38
11	HSE	0	50	0,48	0,39	0,56
12	TALUM	0	46	0,44	0,61	0,51
13	INTEREUROPA	1	46	0,44	0,22	0,59
14	SIJ	1	45	0,43	0,44	0,49
15	UNIOR	1	44	0,42	0,33	0,51
16	MERCATOR	1	44	0,42	0,39	0,41
17	IMPOL 2000	1	40	0,38	0,56	0,36
18	BTC	0	39	0,37	0,56	0,28
19	GEN-I	1	37	0,35	0,44	0,23
20	DATALAB	1	37	0,35	0,06	0,31
21	SPAR	0	37	0,35	0,44	0,36
22	SIJ ACRONI	0	36	0,34	0,39	0,46
23	DZS	1	36	0,34	0,22	0,28
24	MELAMIN	1	35	0,33	0,22	0,44
25	CETIS	1	31	0,30	0,44	0,44
26	TERME OLIMIA	0	29	0,28	0,06	0,31
27	UNION HOTELI	1	26	0,25	0,06	0,23
28	TERME ČATEŽ	1	26	0,25	0,06	0,26
29	ADRIA MOBIL	1	25	0,24	0,28	0,28
30	OMV	0	24	0,23	0,22	0,31
31	MAROVTT	0	24	0,23	0,28	0,28
32	MK ZALOŽBA	0	23	0,22	0,17	0,21
33	SALUS	1	21	0,20	0,00	0,26

se nadaljuje

Podjetje		QUO T	Doseženo število točk	Indeks poročanja o družbeni odgovornosti	Okoljski indeks	Indeks odnosa do zaposlenih
34	ETIKETA	0	20	0,19	0,39	0,18
35	SCHENKER	0	16	0,15	0,17	0,15
36	ALPLA	0	16	0,15	0,33	0,13
37	KOMPAS SHOP	1	15	0,14	0,11	0,21
38	KAMNIK- SCHLENK	0	14	0,13	0,06	0,33
39	SANOLABOR	0	14	0,13	0,00	0,18
40	CARTHAGO	0	14	0,13	0,00	0,21
41	KUEHNE + NAGEL	0	13	0,12	0,00	0,15
42	NAMA	1	13	0,12	0,06	0,21
43	SPORTINA	0	13	0,12	0,00	0,23
44	ISTRABENZ	1	12	0,11	0,06	0,15
45	SAVA	0	10	0,10	0,00	0,18
46	DELO PRODAJA	1	9	0,09	0,06	0,13
47	TOBAČNA 3DVA	0	8	0,08	0,00	0,08
48	COMTRADE	0	7	0,07	0,00	0,13
49	HOTELI METROPOL	0	6	0,06	0,00	0,08
50	T-2	0	5	0,05	0,00	0,10
51	PEPCO	0	4	0,04	0,00	0,10

Vir: lastno delo.